Mai no és tard per aprendre

Reptes i necessitats de la formació durant l'etapa adulta

Mariona Estrada, Aleix Caussa
i Milena Verrié

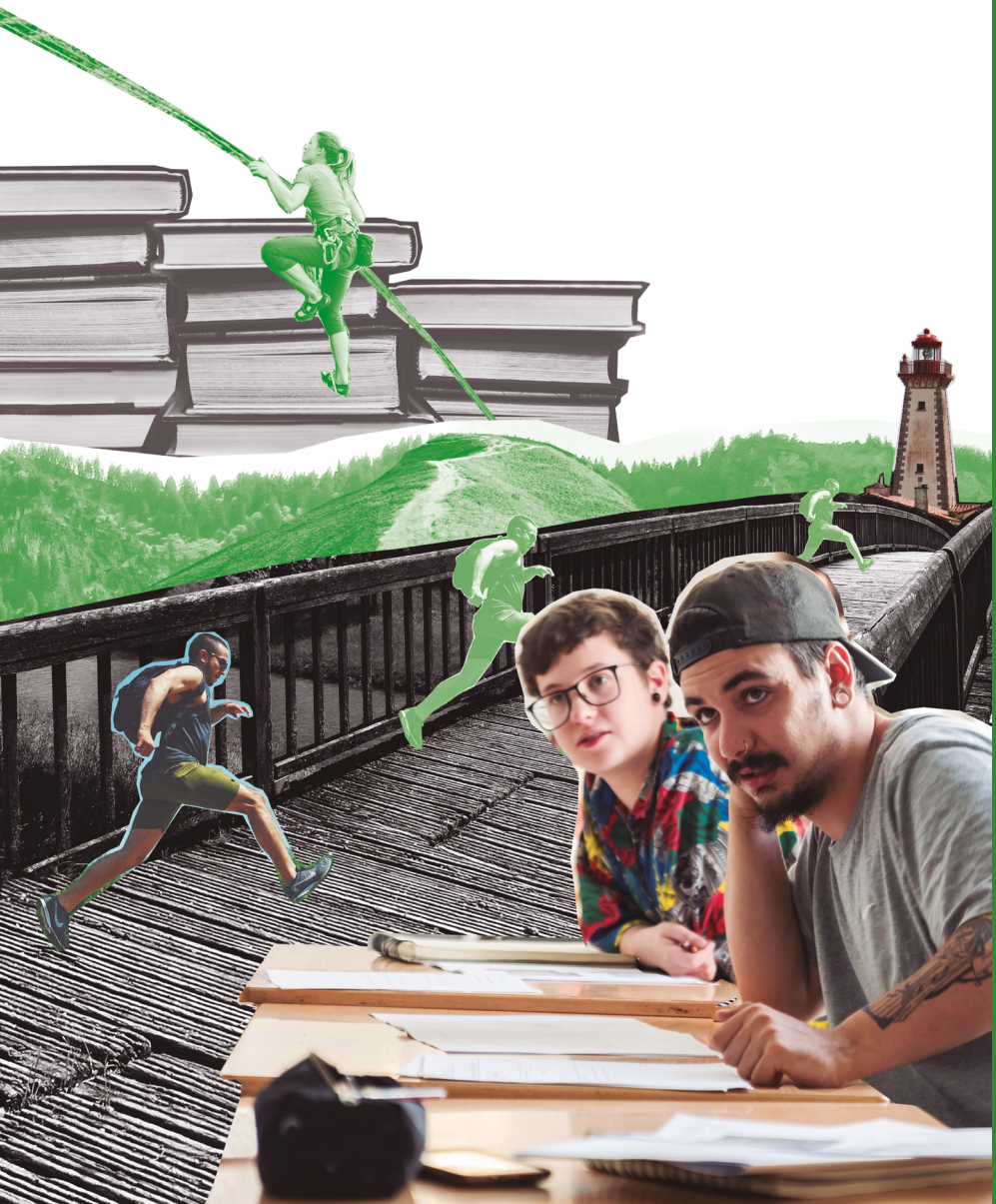

INFORMES BREUS 73

FUNDACIÓ BOFILL

Mai no és tard per aprendre

Mariona Estrada, Aleix Caussa i Milena Verrié

Mai no és tard per aprendre

Reptes i necessitats de la formació durant l'etapa adulta

Mariona Estrada, Aleix Caussa i Milena Verrié

INFORMES BREUS 73

FUNDACIÓ BOFILL

Mariona Estrada. Llicenciada en Psicologia i màster en Investigació Social per la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment treballa com a consultora a Spora Sinergies des d'on ha desenvolupat projectes per la millora de polítiques socials en àmbits com la igualtat, la salut mental i l'educació. També és professora col·laboradora de la Universitat Oberta de Catalunya en els estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació.

Aleix Caussa. Llicenciat en Psicologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), l'any 2005 obté el Diploma d'Estudis Avançats (DEA) en el marc del doctorat de Psicologia Social de la UAB, l'any 2013 obté el diploma de Postgrau de Direcció d'Empresa de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i el 2016 el PDG per IESE. Director de Spora Sinergies (2005), cooperativa sense afany de lucre i d'iniciativa social.

Milena Verrié. Llicenciada en Administració i direcció d'empreses i postgrau en Cooperació per al desenvolupament. Actualment és Cap de projectes a l'Ajuntament de L'Hospitalet i cofundadora d'EST, des d'on realitza estudis i consultories en desenvolupament local i formació.

«Informes breus» és una col·lecció de la Fundació Jaume Bofill en què es publiquen els resums i les conclusions principals d'investigacions i seminaris promoguts per la Fundació. També inclou alguns documents inèdits en llengua catalana. Les opinions que s'hi expressen corresponen als autors.

© Fundació Jaume Bofill, 2022
Girona, 34, interior
08010 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
http://www.fundaciobofill.cat

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència Creative Commons **Reconeixement 4.0 Internacional (CC BY 4.0)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear els continguts propis d'aquesta publicació, per a qualsevol finalitat, inclosa la comercial. Només us demanem que reconegueu l'autoria de la creació original.

Els «Informes breus» de la Fundació Jaume Bofill es poden descarregar al web: www.fundaciobofill.cat

Segona edició: setembre del 2022

Edició: Fundació Jaume Bofill
i Bonalletra Alcompàs
Cap de publicacions: Anna Sadurní
Cap de projectes: Elena Sintes

Disseny de la coberta: Anythink
Fotografia de la coberta: Uncle Jun
Maquetació: Mercè Montané

ISBN: 978-84-123061-9-4
DL: B 10282-2021

Impressió: Martín Arts Gràfiques

índex

Introducció **1**

1 **Metodologia** **6**

2 **Situació de la formació de persones adultes a Catalunya** **8**

Què és la formació de persones adultes? 8

Característiques dels centres de formació de persones adultes (CFPA) 15

Característiques de les entitats de formació de persones adultes 51

3 **Reptes i necessitats de la formació de persones adultes** **61**

Repte 1: flexibilitat i adaptació de continguts i formats 61

Repte 2: coordinació entre etapes educatives i relació amb altres serveis 64

Repte 3: enfortiment del model comunitari i encaix entre agents implicats 66

Repte 4: millora de l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat 69

Repte 5: formació de docents 71

Repte 6: homogeneïtzació, ampliació de recollida i anàlisi de dades sobre la formació de persones adultes 73

Repte 7: visibilitat i reconeixement del sector 75

Repte 8: accés i incorporació del perfil d'alumnat «que no arriba», els «no alumnes» 76

4 **Bones pràctiques** **79**

CEPAinnova, projecte d'innovació educativa i pedagògica de l'FPA 85

AONTAS, organització nacional de la formació de persones adultes 86

Visible Skills of Adults (VISKA) 87

Skills Norway. Norwegian Institute for Adult Learning 88

Let Europe Know about Adult Education (LEK-AE) 89

Campanya «No hay edad» 91

ForMap 92
Orientacyl 93
PEC Manlleu 94
Centres VEU (Dinamarca) 95
Llei d'educació no formal i formació continuada de Lituània 96
Acadèmia austríaca d'educació continuada (wba) 97
New Opportunities Initiative (NOI) (Portugal) 98
Escola de Vida Les Planes - Florida 99

5 **Propostes** **101**

Eix estratègic 1: desenvolupament d'un nou model de formació al llarg de la vida a Catalunya 106
Eix estratègic 2: garantir els mecanismes de governança i la relació amb la comunitat 111
Eix estratègic 3: implementació d'un sistema d'orientació i acompanyament de la formació al llarg de la vida 117
Eix estratègic 4: adaptació de la formació al llarg de la vida als processos vitals de cada persona 123
Eix estratègic 5: impuls de la qualitat i el reconeixement de la formació al llarg de la vida 129
Eix estratègic 6: dotació de visibilitat i difusió de la formació al llarg de la vida 133
Eix estratègic 7: revisió dels sistemes d'avaluació i seguiment de la formació al llarg de la vida 138
Priorització 144

6 **Conclusions** **151**

Bibliografia 162
Llistat de persones participants 164

Introducció

La formació de persones adultes (FPA) és, de manera general, el conjunt d'aprenentatges destinats a millorar i enriquir les capacitats, els coneixements i les competències de les persones adultes. Es tracta d'un tipus de formació que ha de servir no només per garantir les competències educatives bàsiques (lectoescriptura, matemàtiques, etc.), sinó que també aporta eines perquè les persones puguin desenvolupar-se com a ciutadans de ple dret i puguin participar de manera activa en la vida social, comunitària i professional.

La formació de persones adultes és actualment una etapa estratègica, en la qual hi ha en joc la millora del nivell educatiu del país, la reducció de les desigualtats socials i el desenvolupament del conjunt de la societat. Els estudis que s'han dut a terme en diversos països europeus posen de manifest que l'abandonament escolar i la manca de vies i recursos per a la formació durant l'etapa adulta es relacionen directament amb l'existència d'un gruix important de població adulta amb nivells educatius baixos i taxes d'atur altes. A més a més, el baix nivell educatiu d'una generació repercuteix també en la següent, ja que el capital educatiu i les aspiracions i expectatives dels pares i mares sovint condicionen les trajectòries educatives dels fills i les filles. En els països on s'ha apostat fort per aquest tipus d'aprenentatge, s'ha vist com augmenta l'ocupabilitat i s'incrementa la qualitat de vida dels col·lectius més desfavorits socialment i econòmicament, fet que demostra que la formació durant l'etapa adulta pot revertir els efectes negatius de l'abandonament escolar prematur i la baixa qualificació.

A més de beneficiar el creixement personal i millorar les oportunitats laborals, la formació de persones adultes és una peça imprescindible per a la reducció de les desigualtats socials. En aquest sentit, la UNESCO (Institute for Lifelong Learning - UIL) destaca que la formació de persones adultes aporta cohesió social, inclusió i connectivitat, per la qual cosa es redueixen les barreres i les desigualtats socials. També estimula noves associacions entre persones, grups o col·lectius, alhora que promou el desenvolupament cultural de tota la comunitat.

Per aquest motiu, en les recomanacions de la UNESCO pel que fa a l'educació de persones adultes, es fa èmfasi en la importància d'avançar cap a un model de formació al llarg de la vida (*lifelong learning*), un model que se centra en l'educació continuada, l'aprenentatge de competències clau per a la vida adulta, les competències transprofessionals, les competències ciutadanes, l'educació comunitària i la participació; és a dir, a garantir el dret de les persones a rebre formació durant tota la vida i que aquesta formació serveixi per millorar aspectes personals, professionals i comunitaris en cada etapa del cicle vital. Així, doncs, s'aposta per incorporar aprenentatges que es donen en espais no formals i informals, com ara entitats socials, associacions ciutadanes, recursos del territori (centres cívics, biblioteques, etc.), o en el desenvolupament de l'activitat laboral i el treball reproductiu.

Incrementar la formació continuada durant l'etapa adulta és un dels reptes que s'ha marcat la Comissió Europea per millorar el nivell educatiu de tota la població. Actualment, només un 9,9 % de la població adulta de l'Estat espanyol participa en alguna activitat educativa, ja sigui formal, no formal o informal. Aquesta xifra està molt per sota de la mitjana dels països nòrdics (25 %) i també de l'objectiu que havia marcat la Comissió Europea per al 2020: que almenys el 15 % de les persones d'entre 25 i 64 anys cursin algun tipus de formació.

Aquestes xifres baixes de formació de la població adulta són especialment preocupants en un país com Catalunya, que té percentatges elevats

de persones amb baixa qualificació i indicadors d'abandonament escolar prematur elevadíssims, fet que ens posiciona a la cua d'Europa en continuïtat educativa. L'any 2020, la taxa d'abandonament escolar prematur a Catalunya se situava en el 17,4 %, per sobre de la mitjana estatal (16 %) i encara lluny de l'objectiu de la UE (15 % per a Espanya i 10 % per a la mitjana europea). Aquesta conjuntura fa de l'FPA una eina cabdal per potenciar la formació i requalificació de la població adulta, i hauria de ser un objectiu de país reforçar tots aquells itineraris formatius, recursos i dispositius destinats a incrementar el nivell educatiu de la població.

Per contra, malgrat que s'ha articulat com a política pública, la formació de persones adultes ha perdut la seva fortalesa i centralitat des d'una perspectiva d'educació al llarg de la vida. El context demogràfic, social i educatiu que va donar lloc a la creació de polítiques públiques de formació d'adults ha canviat radicalment, però aquests canvis no s'han acompanyat d'una reforma prou decidida ni ambiciosa que doni resposta als reptes i les necessitats actuals d'aprenentatge al llarg de la vida. Així, els centres oficials de formació de persones adultes pateixen d'haver estat durant molt de temps a la perifèria de les polítiques educatives i han anat acumulant dèficits que els han restat capacitat per acomplir les seves funcions. D'altra banda, conviuen amb altres espais educatius no formals, principalment proveïts per entitats del tercer sector, que també atenen necessitats educatives de la població adulta del seu entorn, però amb insuficients recursos i estabilitat. En conjunt, centres oficials i entitats constitueixen un espai força afeblit i poc articulat, amb manca de visibilitat, reconeixement i estratègia, que els allunya del que hauria de ser una política pública de primer nivell.

Actuar per la millora de la formació de les persones adultes requereix aprofitar al màxim els recursos que hi ha (formals i no formals), i endegar una reforma profunda del sector que el situï a l'altura de les necessitats educatives actuals. **Així, entre les persones, els agents i els sectors implicats hi ha un fort consens en el fet que cal posar sobre el mapa la situació actual de l'FPA a Catalunya i redefinir els paràmetres que**

guien l'educació en l'etapa adulta. Aquest camí requereix, per tant, una revisió d'objectius, de models, d'estratègies i de polítiques públiques entre tots els agents implicats, perquè pugui haver-hi una nova política de formació al llarg de la vida.

La motivació d'aquest estudi és la de contribuir a la millora de tots aquests aspectes a través d'un document estratègic i propositiu que inclou una anàlisi del sector i que ha permès identificar els agents i els programes que hi ha avui dia, detectar necessitats i reptes i oferir possibles solucions en forma de propostes factibles. Conseqüentment, el document té com a objectiu fer **una aportació de valor amb visió i compromís propositiu que articuli un discurs públic i interpel·li els agents implicats a través de noves línies de treball compromeses que puguin contribuir a la millora del sector**. A més a més, s'aposta per incloure en la definició i desenvolupament d'aquest sector els agents implicats tant en l'educació formal com en l'educació no formal (entitats del tercer sector social).

Així, doncs, la primera part del document recull **l'estat de la qüestió** pel que fa al debat teòric sobre el concepte mateix d'FPA, l'oferta que hi ha, els aspectes legals, la gestió i l'organigrama dels centres oficials, el perfil de l'alumnat, el perfil de les persones docents i el paper de les entitats del tercer sector. Es tracta, doncs, d'un apartat descriptiu on es presenten les dades sobre els diferents aspectes de l'FPA.

A la segona part s'hi presenten **les necessitats i demandes detectades** en el sector en forma de reptes que afronta l'FPA. Aquest aspecte serveix com a punt de referència per a la fase de propostes. Seguidament, es fa un recull de bones pràctiques nacionals i internacionals, que també serveixen com a font d'inspiració per desenvolupar les millores i línies d'acció per a un nou model d'FPA.

La tercera fase es plasma en un **apartat propositiu** en el qual es descriuen possibles solucions per a les necessitats i demandes identificades. Es tracta de propostes (eixos estratègics) que poden ser complementàries

o no complementàries, però que impliquen un posicionament per generar impacte i provocar canvis importants en les necessitats detectades a la primera fase. A més a més, aquest apartat també inclou una priorització de les línies d'actuació pel que fa a la viabilitat i l'impacte.

Finalment, el document es tanca amb un apartat de **conclusions** on es posen de relleu els principals reptes que presenta actualment la formació durant l'etapa adulta i quines són les estratègies i línies d'actuació prioritàries que poden permetre donar-hi resposta i millorar la formació al llarg de la vida a Catalunya.

1 Metodologia

Per assolir aquest objectiu s'ha dut a terme una **metodologia qualitativa i de caràcter participatiu**, que s'ha desplegat en dues fases que constitueixen el document present.

En una primera fase s'ha elaborat una **diagnosi** a partir de la identificació i l'anàlisi de documentació i dades concretes, i també a partir de la interlocució amb els diferents agents clau vinculats a la formació de persones adultes (excepte l'alumnat). En aquesta etapa s'han dut a terme principalment les accions següents:

a) **Interlocució amb agents clau de l'àmbit** (administracions públiques, docents, persones expertes, etc.): inicialment, es crea un grup motor format per persones i institucions implicades en el sector amb qui es fa una **sessió de treball inicial** per identificar les necessitat i demandes principals de l'FPA. Posteriorment, es complementa amb **entrevistes en profunditat** i amb **sessions de treball (presencials i en línia)** que permeten ampliar la informació recollida des d'aquestes posicions diverses.

b) **Formulari en línia** per recollir les característiques de les entitats del tercer sector que duen a terme formació de persones adultes.

c) **Explotació d'informació i dades concretes**, incloent-hi la recollida i l'anàlisi de les dades estadístiques disponibles i la bibliografia més actual sobre el tema.

d) **Recerca de bones pràctiques en l'àmbit nacional i internacional** per identificar solucions potencials per als reptes identificats a través de l'adaptació d'aquestes solucions (o part d'aquestes solucions) al context català. Per a la selecció de bones pràctiques s'ha tingut en compte l'impacte dels casos identificats, especialment pel que fa a la millora de la qualitat de vida, equitat educativa i reconeixement del valor de l'FPA als llocs on s'han implementat.

En la segona fase s'ha treballat per elaborar **propostes d'acció** segons les necessitats detectades i la presentació de bones pràctiques d'altres països i territoris. En aquesta fase s'han dut a terme les accions següents:

a) **Sessions de treball amb agents clau** amb l'objectiu de pensar conjuntament propostes per a les necessitats detectades i per a la millora de la formació de persones adultes. En aquestes sessions hi han participat persones i agents dels diferents àmbits implicats, com ara centres d'FPA, entitats del tercer sector, Administració i altres persones expertes del món acadèmic i teixit associatiu.

b) Elaboració d'un document que recull l'anàlisi i la categorització de les propostes en forma d'**eixos estratègics, objectius i línies d'actuació** amb orientacions per a la seva implementació.

c) **Reunions de retorn** del document d'eixos estratègics i línies d'acció amb els principals agents clau, i recollida de propostes de lideratge per a les línies d'acció prioritzades.

En tot aquest procés (sessions inicials, entrevistes i grups de treball) hi han participat trenta-tres persones dels diferents àmbits implicats: centres d'FPA, docents, entitats del tercer sector, el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, diputacions, Inspecció d'Educació, administracions locals i món acadèmic. La llista de participants es pot consultar al final del document.

2 Situació de la formació de persones adultes a Catalunya

En aquest apartat s'hi presenta una diagnosi sobre la situació d'aquest tipus de formació a Catalunya, amb els objectius següents:

- Fer un recull de les dades estadístiques dels centres oficials d'FPA a Catalunya relacionades amb les visions, les necessitats i els temes expressats pels agents implicats.
- Aportar informació sobre les entitats del tercer sector que duen a terme formació de persones adultes (formació no formal) per analitzar el paper que tenen dins de l'FPA i l'encaix amb l'educació formal (centres de formació de persones adultes).
- Fer un recull dels debats, temes destacats i models de referència més actuals sobre l'FPA a Catalunya.
- Posar de manifest els principals reptes i necessitats pel que fa als diferents aspectes de la formació de persones adultes: la definició del concepte, l'organigrama i les funcions que s'assumeixen, l'oferta formativa, el perfil de l'alumnat, les característiques de les persones docents, i també l'accés als cursos i la seva difusió.

Què és la formació de persones adultes?

Què és, què inclou i com s'hauria d'anomenar la formació de persones adultes (FPA) és un debat que no està tancat i sobre el qual hi ha opinions i perspectives diverses. En aquest apartat, s'hi elabora, en primer lloc, un recull de les definicions de l'FPA i què implica cadascuna d'aquestes

definicions. En segon lloc, s'hi presenten les diferents tipologies de l'educació (formal, no formal i informal), com també les controvèrsies que hi ha pel que fa a l'establiment d'aquestes tipologies en relació amb la formació de persones adultes.[1]

Definicions

El conjunt d'activitats d'aprenentatge que formen part d'aquesta modalitat de formació rep diversos noms. Tant des d'organismes oficials d'àmbits diferents, com des de centres i entitats que ofereixen aquests ensenyaments, o des dels diversos agents involucrats en aquest camp, s'utilitzen terminologies diverses per definir-la, entre les quals destaca «formació d'adults / de persones adultes», «educació contínua» o «aprenentatge al llarg de la vida», essent «**educació d'adults**» la que apareix en els documents oficials de la Generalitat de Catalunya, però amb una tendència creixent a utilitzar «aprenentatge al llarg de la vida». Per altra banda, conceptes com ara «educació de segona oportunitat» cada vegada estan més en desús. Cadascuna d'aquestes terminologies suposa algunes variacions pel que fa a la definició, com també quant a la perspectiva i les funcions que hauria de tenir l'FPA, i que es desenvolupen a continuació.

Actualment, la Generalitat de Catalunya defineix l'educació d'adults com les «activitats d'aprenentatge que, en el marc d'aprendre al llarg de tota la vida, permeten que les persones adultes desenvolupin les capacitats, enriqueixin els coneixements i millorin les competències tècniques i professionals. Això fa que hi participin persones amb objectius diferents, com poden ser obtenir una titulació, posar-se al dia o ampliar coneixements».

1. En la major part de la bibliografia sobre el tema i la documentació oficial s'utilitza el terme «formació d'adults». La majoria de centres oficials es coneixen per les sigles CFA (centre de formació d'adults). Tot i així, en aquest informe, s'ha optat pels termes «formació de persones adultes (FPA)» i «centre de formació de persones adultes (CFPA)» perquè són més inclusius.

També, en el glossari terminològic del web de la Generalitat de Catalunya, s'hi pot trobar definida l'educació d'adults (o educació contínua) com el «conjunt de tots el processos educatius organitzats, independentment del tipus de contingut, nivell i mètode, formal o no formal, a partir dels quals les persones considerades adultes milloren la seva qualificació tècnica o professional, amb l'objectiu de: completar un nivell d'educació formal, adquirir competències en un nou sector i actualitzar les competències d'un sector específic».

En relació amb aquesta nomenclatura i definició oficial, però, hi ha debat entre les persones i agents vinculats a aquest àmbit. En primer lloc, es destaca que es tracta d'una discussió que hi ha a tot Europa, no només en el territori català, i que la definició de l'FPA és un debat històric. En els seus inicis, l'FPA estava lligada a l'alfabetització i, per tant, la seva definició es trobava relacionada amb els aprenentatges de la lectura i escriptura de la població. Aquesta definició s'ha anat perdent al llarg dels anys, però, actualment, aquesta funció es torna a posar sobre la taula amb l'arribada de persones migrades. És a dir, tot i que hi ha un fort consens sobre la idea que l'FPA ha d'anar més enllà de l'alfabetització, cal no deixar de banda aquesta funció.

És habitual que quan es parla d'FPA s'associï únicament a les escoles de formació de persones adultes, és a dir, als centres autoritzats de formació de persones adultes. En canvi, la majoria d'agents implicats en l'FPA pensen que caldria incloure altres espais i altres tipus d'aprenentatges, ja que el concepte de centre de formació d'adults no ha de ser «un edifici, uns docents i uns estudis», sinó que hauria d'anar molt més enllà.

Davant d'aquestes tensions pel que fa a la definició, pren forma el concepte d'aprenentatge (o educació) al llarg de la vida com una possible solució al fet de delimitar l'FPA en un espai i un tipus d'aprenentatge concrets.

L'aprenentatge al llarg de la vida és un concepte que prové dels països anglosaxons (*lifelong learning*) i implica un aprenentatge que va més enllà de les institucions i contextos educatius formals. Es basa en la premissa que l'aprenentatge no s'ha de donar només en un període específic de la vida i considera que tots els contextos relacionals (família, comunitat, feina, estudi, oci, etc.) poden ser espais d'aprenentatge. Per tant, també es dona molta importància al barri o la comunitat on es troben les persones com a agents implicats en aquest aprenentatge.

D'una banda, aquest concepte permet incloure altres aprenentatges més enllà del que el sistema educatiu estableix com a aprenentatges per a persones adultes i que estan destinats a cobrir les competències educatives mínimes. L'edat adulta requereix competències molt diverses que van més lluny de les competències instrumentals clàssiques (lectura, escriptura, matemàtiques, etc.). **Cal incloure altres tipus d'aprenentatges, com ara l'educació en salut, l'adquisició d'eines per a la parentalitat/marentalitat, el coneixement dels drets i deures ciutadans, etc.**

En la mateixa línia, el 2015, la UNESCO, al document *Recommendation on Adult Learning and Education*,[2] contempla tres grans línies dins l'FPA: l'alfabetització i les competències bàsiques; l'educació continuada i les competències vocacionals (relacionades amb el món laboral); i una tercera àrea vinculada a l'educació liberal, popular, comunitària i a la participació ciutadana.

D'altra banda, també permet repensar l'FPA com un **procés constant d'aprenentatge que no estigui centrat en un moment concret de la vida o en un lloc determinat.** Tal com apunta Sánchez-Gelabert (2017),[3] aquest concepte «dibuixa un nou panorama que requereix repensar

2. Es pot consultar al web http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002451/245179e.pdf
3. Sánchez-Gelabert, Albert (2017), *L'educació al llarg de la vida a Barcelona: educació post-obligatòria i pràctiques educatives comunitàries*, Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona - IERMB.

l'educació com un procés constant i sostingut que prengui una nova magnitud que desbordi la concepció actual centrada en un moment vital (etapa inicial), en un lloc determinat (escola) i amb una orientació o lògica acreditativa (formalitat)». En aquest sentit, quan es parla de formació bàsica cal entendre-la en un sentit molt ampli, gens restrictiu. Les competències bàsiques són les que permetran poder funcionar i descodificar els missatges de la societat actual, les que una societat avançada aspiraria que tingués tota la seva població.

Segons el model d'aprenentatge al llarg de la vida, l'FPA no ha d'estar només orientada a expedir títols, sinó que ha de ser un espai per treballar amb la comunitat i donar resposta a les seves necessitats, mitjançant projectes que també es poden lligar amb el currículum i la formació. És a dir, sense deixar de banda la funció educativa més bàsica i generalista, també es poden tenir en compte aspectes i necessitats més relacionades amb el territori en concret per ajustar millor l'oferta i la demanda de cada barri o població.

Tipologies: formal, no formal i informal

Atès que un dels objectius principals d'aquest estudi és analitzar i proposar un possible encaix dins un model de formació al llarg de la vida entre els centres de formació de persones adultes (CFPA), les entitats del sector social que duen a terme formació de persones adultes i altres agents socioeducatius, és important fer un petit apunt sobre les tipologies d'educació formal, no formal i informal, i quines implicacions tenen en concret per a la formació de persones adultes. Aquest apartat se centra, especialment, a destacar les característiques de l'educació no formal, ja que es considera que els aprenentatges que ofereixen les entitats socials es troben dins d'aquesta tipologia.

Entre els teòrics de l'educació, hi ha un consens general a reconèixer que els orígens del terme «educació no formal» s'ubiquen en l'obra *The world educational crisis* de Philip Hall Coombs, publicada el 1968 (*La crisis*

mundial de la educación, edició en castellà del 1971). Una obra que, malgrat el temps que ha transcorregut des que es va publicar, ha estat i continua essent una referència imprescindible en l'estudi dels sistemes educatius i les seves fortaleses i febleses.[4]

Així, a partir del 1974, Coombs i els seus col·laboradors van identificar, per una banda, **l'educació formal** amb el sistema educatiu escolar, institucionalitzat i organitzat; per l'altra, **l'educació no formal** amb el conjunt d'activitats educatives organitzades i sistemàtiques que es duen a terme fora del sistema escolar formal per facilitar determinats tipus d'aprenentatge a subgrups particulars de la població, tant adults com infants; i, finalment, **l'educació informal** amb el procés no organitzat i no sistematitzat d'adquisició de coneixements, habilitats, actituds i pautes de conducta a través de la convivència diària, la influència generalitzada i els mitjans de comunicació.[5]

Un aspecte molt important que cal tenir en compte en la definició d'educació no formal és el fet que no es va originar com a concepte perquè fos una alternativa al sistema educatiu formal ni tampoc un sistema paral·lel, sinó més aviat un sistema complementari per a les persones que són dins el sistema educatiu formal i una nova oportunitat per a aquelles persones que no van tenir una educació formal o no la van poder completar. Aquest sentit de l'educació formal, com a complementària a l'educació formal, i no pas com a sistema paral·lel o substitut, ja va ser recollit en un document del Banc Mundial l'any 1976 sobre polítiques sectorials d'educació.

4. Pastor Homs, María Inmaculada (2001), «Orígenes y evolución del concepto de educación no formal», *Revista Española de Pedagogía*, any LIX, núm. 220, setembre-desembre 2001, p. 525-544. També, Prats, Joaquim (2015), *La crisi de l'educació no és tan sols una crisi d'educació*, Universitat de Barcelona. Consultat a: http://www.ub.edu/histodidactica/images/documentos/pdf/PDF_final%20llio%20inaugural%20curs%202015-2016.pdf

5. Touriñán López, José Manuel (1996), «Análisis conceptual de los procesos educativos. «Formales», 'no formales' e 'informales'», *Revista de Teoría de la Educación* (8), p. 55-79, Universidad de Salamanca. Consultat a: http://webspersoais.usc.es/export9/sites/persoais/persoais/josemanuel.tourinan/descargas/PROCESOS_EDUCATIVOS.pdf

De la mateixa manera, una altra aportació molt important en la definició de l'educació no formal, i que també van establir Coombs i els seus col·laboradors, és el fet de posar de manifest que l'èmfasi en l'educació no formal té com a objectiu, d'una banda, abolir les barreres artificials que hi ha entre l'educació formal i no formal, per la qual cosa s'invalida, així, la concepció tradicional que pretén que tota l'educació s'imparteixi durant els primers anys de vida; i, de l'altra, aconseguir que es reconegui a tota persona treballadora el dret d'entrar en el cicle educatiu en el transcurs de la seva vida activa.

Així, doncs, un cop assentades les bases de la definició del concepte, i **seguint la definició de la UNESCO,** actualment es pot definir **l'educació no formal** com a alternativa o complement a l'educació formal de les persones dins del procés d'aprenentatge al llarg de la vida *(lifelong learning*), que, sovint, es planteja com una manera de garantir el dret a l'educació per a tothom. Una alternativa que inclou tots els grups d'edat, tot i que no està necessàriament estructurada com una trajectòria continuada. L'educació no formal pot ser més curta en termes de durada i/o intensitat, i habitualment s'imparteix sota la forma de cursos curts, seminaris o tallers. En general, no condueix a certificacions reconegudes per les autoritats nacionals o subnacionals competents com a equivalents a les atorgades per l'educació formal. De fet, de vegades no atorga cap certificat. L'educació no formal inclou programes que poden contribuir a l'alfabetització de joves i adults i a l'educació dels infants no escolaritzats, i també programes destinats a impartir habilitats bàsiques per a la vida, destreses ocupacionals o programes orientats al desenvolupament social o cultural (UNESCO Institute for Statistics [UIS] 2020).

Entre els principals beneficis de l'educació no formal es pot destacar que afavoreixen el procés de maduració personal, potencien les habilitats per a les relacions personals i socials, milloren l'autoestima, el gaudi de l'oci i del lleure i el desenvolupament d'aptituds com ara la creativitat, l'expressió o la solidaritat; també faciliten el procés de maduració i inserció social, educant en la participació social activa i en el desenvolupament

dels valors democràtics, ajuden a adoptar una actitud crítica enfront de les convencions socials, les instàncies de poder i els mitjans de comunicació; i, finalment, tenen una influència positiva sobre l'ocupació, ja que fomenten l'autoocupació, la creació de nous negocis i empreses i la inserció laboral.[6]

A l'apartat «Bones pràctiques» del document present s'hi descriuen algunes iniciatives nacionals i internacionals per intentar donar més valor a la formació no formal i reconèixer aquests aprenentatges com una peça clau en el model de formació al llarg de la vida.

Característiques dels centres de formació de persones adultes (CFPA)

En aquest apartat es presenten dades i consideracions pel que fa al marc legal, l'organització i l'oferta formativa dels centres oficials de formació de persones adultes. Així mateix, s'hi fa un recull de les dades disponibles sobre l'alumnat i l'equip professional dels centres dels últims deu anys. L'objectiu d'aquest recull no és fer una diagnosi detallada dels CFPA, sinó mostrar algunes tendències rellevants.

Les dades més actuals fan referència al curs 2017-2018. De fet, aquestes són les últimes dades que hi havia disponibles quan es va fer la recerca d'informació. Tot i així, en el punt «Evolució i canvis», també s'hi mostren algunes dades rellevants del curs 2018-2019 aportades pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. S'han obviat les dades del curs 2019-2020, ja que la situació de pandèmia i crisi derivada de la covid-19 ha comportat incidències greus i les dades que es puguin recollir no són tan significatives per mostrar tendències.

6. Universidad Internacional de Valencia (2015), *¿Qué se entiende por educación no formal?* Consultat a: https://www.universidadviu.es/que-se-entiende-por-educacion-no-formal/

Marc legal

A la Llei 12/2009, del 10 de juliol, s'hi inclou l'educació d'adults com un dels ensenyaments del sistema educatiu a Catalunya. És un tipus de formació, doncs, que es troba dins d'un marc legal i que està regulada pel Decret 72/1994, del 6 d'abril, pel qual es regulen els centres de formació d'adults. Segons aquesta llei, l'objectiu principal d'aquest tipus de formació és fer efectiu el dret a l'educació en qualsevol etapa de la vida. Així mateix, s'hi estableixen els objectius específics següents (DOGC, 2018):

- Formar l'alumnat en els ensenyaments obligatoris, amb les metodologies adequades a llur edat.
- Preparar l'alumnat per a l'accés a les etapes del sistema educatiu de règim general i, si escau, de règim especial.
- Possibilitar a totes les persones el desenvolupament de llur projecte personal i professional i facilitar-los la participació social.
- Informar i orientar les persones sobre les accions formatives més adequades a llurs interessos i possibilitats.
- Validar les competències adquirides per altres vies formatives.

Tal com queda recollit també a la Llei 12/2009, els programes d'educació de persones adultes que es desenvolupin han d'incloure, com a mínim, competències i coneixements en els tres àmbits següents (DOGC, 2018):

a) **L'educació general i l'accés al sistema educatiu**, que comprèn les competències bàsiques, els ensenyaments obligatoris i la preparació per a l'accés a les diverses etapes del sistema educatiu.
b) **L'educació per adquirir competències transprofessionals**, que comprèn la formació en tecnologies de la informació i la comunicació i l'ensenyament de llengües.
c) **L'educació per a la cohesió i la participació social**, que comprèn l'acollida formativa a immigrants adults, la iniciació a les llengües oficials i a una llengua estrangera, la introducció a les tecnologies de la informació i la comunicació i la capacitació en l'ús d'estratègies per a l'adquisició de les competències bàsiques.

Els **ensenyaments autoritzats**, compresos en el sistema educatiu, que imparteixen els centres d'educació de persones adultes són els que es mostren a la Taula 1:

TAULA 1

Ensenyaments autoritzats de formació de persones adultes

ENSENYAMENTS AUTORITZATS		ACREDITACIÓ/ QUÈ S'OBTÉ	FINALITAT
Educació general i accés al sistema educatiu	Ed. secundària per a persones adultes I	Títol de graduat/da	Obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria.
	Ed. secundària per a persones adultes II		
	Curs accés grau mitjà (CAM)	Superació del curs	Facilitar l'accés als ensenyaments professionalitzadors o a la universitat.
	Proves accés grau mitjà	Accés a ensenya-ments superiors	
	Proves accés grau superior (part comuna)		
	Proves accés grau superior (part específica)		
	Proves accés universitat		
	+ 25 anys		
Educació per a l'adquisició de compe-tències transprofes-sionals	COMPETIC Inicial	Certificat COMPETIC	Facilitar l'adquisició de les competències mínimes i els conceptes bàsics en tecnologia de la informació i la comunicació per desenvolupar-se en la societat actual.
	COMPETIC 1		
	COMPETIC 2		
	COMPETIC 3		
	Anglès 1	A1	Formar parlants que siguin capaços de comunicar-se en situacions quotidianes i en situacions habituals que exigeixin un intercanvi d'informació.
	Anglès 2	A2.1	
	Anglès 3	A2.2	
	Francès 1	A1	
	Francès 2	A2.1	
	Francès 3	A2.2	

>>>

ENSENYAMENTS AUTORITZATS		ACREDITACIÓ/ QUÈ S'OBTÉ	FINALITAT
Educació per a la participació i la cohesió	Català 1	A1	Facilitar que les persones destinatàries puguin adquirir el grau de competència mínima per desenvolupar-se en la societat actual.
	Català 2	A2	
	Català 3	B1	
	Castellà 1	A1	
	Castellà 2	A2	
	Castellà 3	B1	
	Cicles de formació instrumental (nivells I, II i III)	Certificat de formació instrumental	

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

El marc legal de la formació de persones adultes recull, doncs, els ensenyaments que es troben únicament dins de l'educació formal, és a dir, aquells que es duen a terme dins dels centres oficials o autoritzats i pels quals s'obté un títol o una certificació.

El curs 2017-2018, hi havia 205 centres d'educació de persones adultes a Catalunya, 165 públics i 40 privats (Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya). Els centres públics es regulen segons el Decret 72/1994, de 6 d'abril.[7] Són de caràcter gratuït excepte el curs d'accés al grau mitjà (CAM), pel qual cal pagar un preu públic establert. La titularitat dels centres públics d'educació de persones adultes es divideix entre centres que pertanyen al Departament d'Educació (nou són dins de centres penitenciaris, les instal·lacions dels quals depenen del Departament de Justícia) i centres municipals, que són responsabilitat dels ajuntaments locals. D'altra banda, també hi ha els centres educatius privats, que imparteixen aquests ensenyaments autoritzats i requereixen una autorització administrativa per a la seva obertura i funcionament (regulats pel Decret 122/2012, de 9 d'octubre).

7. Es pot consultar a: http://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=100821

Ordenació i organització

L'ordenació i organització de l'FPA formal està recollida a la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. A l'article 70 d'aquesta llei s'especifica l'ordenació de l'educació d'adults com l'educació que s'ofereix en les **modalitats d'educació presencial i d'educació no presencial**, i que es pot impartir en centres específics, centres ordinaris i unitats educatives dels establiments penitenciaris, sense perjudici de la possibilitat de crear punts de suport a la formació.

A més a més, segons l'article 71 d'aquesta mateixa llei, en el qual es regula la col·laboració amb l'Administració local, s'especifica que el Departament, a petició dels ens locals, pot delegar-los la gestió de serveis i recursos educatius en matèria d'educació d'adults. El Departament també ha de fomentar la participació dels centres i dels punts de suport a la formació d'adults en els plans i les xarxes locals que tinguin com a objectiu contribuir a l'educació d'adults. A més a més, les administracions locals han d'afavorir la col·laboració dels serveis locals amb els centres de formació d'adults i els punts de suport a la formació d'adults. Quant a les competències dels ens locals, contemplades a l'article 159, es preveu que, a petició dels ens locals, i d'acord amb la programació educativa, es poden delegar competències per crear, organitzar i gestionar centres públics que imparteixin educació d'adults.

D'altra banda, pel que fa a l'**organització territorial de l'Administració educativa de la Generalitat**, l'article 176 regula les zones educatives. La delimitació territorial en zones educatives s'ha de fer atenent criteris d'escala, de manera que a cada zona s'hi garanteixi la suficiència de l'oferta educativa dels ensenyaments de règim general, sense perjudici de la complementarietat de zones pròximes en matèria d'oferta de formació professional, modalitats d'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives específiques, ensenyaments de règim especial, educació d'adults i serveis educatius. Així mateix, l'establiment de zones ha de tenir en compte criteris d'identitat, de manera que geogràficament o per altres condicions socials, econòmiques, de relació humana, de transport públic

o vies de comunicació o de tradició, l'àmbit territorial de la zona sigui reconegut pels usuaris del sistema educatiu. Finalment, en totes les actuacions cal tenir present el principi d'equilibri entre les activitats educatives de les poblacions de grandària diferent que integren la zona educativa.

En referència a aquesta organització establerta, l'FPA depèn actualment del Departament d'Educació. La ubicació departamental dins l'Administració de la formació de persones adultes va lligada al model que es vol seguir, i, en aquest sentit, fa uns anys, es va canviar la seva ubicació del Departament de Benestar al Departament d'Educació amb l'objectiu que tingués un enfocament menys assistencialista i més centrat en l'aprenentatge i la capacitació personal i social.

Oferta formativa

L'oferta formativa que es mostra, de manera resumida, en aquest apartat respon a l'oferta de cursos i ensenyaments autoritzats dins els centres d'FPA. Per tant, en un primer punt s'exposen les dades disponibles sobre centres i continguts més rellevants a l'hora d'analitzar les necessitats relatives a aquesta oferta formativa; i, en un segon, els mètodes i modalitats pels quals s'imparteix aquesta oferta.

A més de mostrar les dades estadístiques, també s'hi inclouen les reflexions i percepcions dels agents implicats per poder tenir una anàlisi més completa de l'oferta formativa de l'FPA.

Tal com s'ha apuntat en l'apartat anterior, els ensenyaments autoritzats de l'FPA es duen a terme dins les escoles o centres d'educació de persones adultes públics o bé en entitats privades. Segons les dades publicades pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (curs 2017-2018), el nombre total de centres és de 205, 165 públics i 40 privats, que es reparteixen segons les demarcacions territorials establertes de la manera següent:

TAULA 2

Nombre de centres autoritzats per demarcació i tipus de centre

	CENTRES PÚBLICS	CENTRES PRIVATS
Consorci d'Educació de Barcelona	26	16
Girona	19	2
Lleida	11	2
Tarragona	13	4
Barcelona comarca	19	3
Terres de l'Ebre	3	2
Baix Llobregat	18	2
Vallès Occidental	20	0
Maresme-Vallès Oriental	25	7
Catalunya central	11	2
Total	**165**	**40**

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Al Gràfic 1 es pot observar l'evolució del nombre de centres des del curs 2004-2005 fins el curs 2016-2017 (excepte els cursos 2006-2007 i 2007-2008, dels quals no es tenen dades).

GRÀFIC 1

Evolució del nombre de centres d'FPA a Catalunya, per tipus de centre

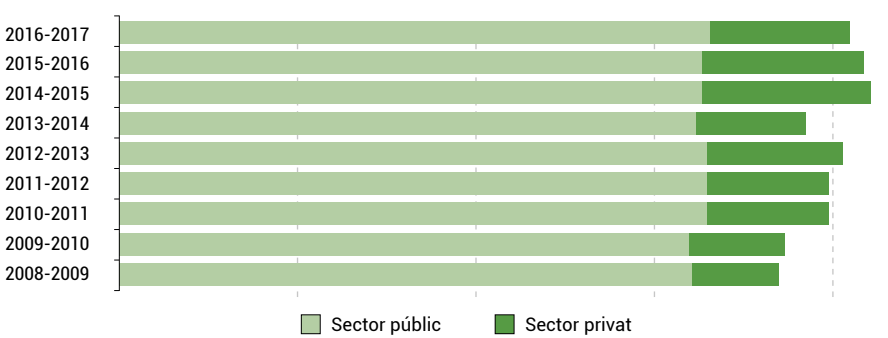

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

L'oferta d'ensenyaments i cursos autoritzats és la que es recull a la Taula 1 del punt «Marc legal». Aquesta oferta es divideix en tres grans blocs. En primer lloc, els ensenyaments considerats d'**educació general i d'accés al sistema educatiu** inclouen el graduat en educació secundària (GES) per a adults i el curs d'accés a cicles formatius de grau mitjà. Així mateix, l'accés al sistema educatiu inclou la preparació per a les proves d'accés als cicles formatius de grau mitjà i superior i a la universitat per a persones més grans de 25 anys. En segon lloc, els ensenyaments per adquirir **competències transprofessionals** inclouen la formació en llengües estrangeres, anglès i francès, i en competències digitals (COMPETIC). Finalment, els ensenyaments per a la **cohesió i la participació social**, o ensenyaments bàsics, inclouen els ensenyaments dels primers nivells de llengua catalana, llengua castellana, llengua occitana, denominada «aranès» a l'Aran, i els ensenyaments de formació instrumental (per aprendre a llegir, escriure i fer càlculs elementals). L'objectiu d'aquests ensenyaments és que les persones destinatàries puguin adquirir el grau de competència mínima per desenvolupar-se en la societat actual (Generalitat de Catalunya, 2018).

L'oferta formativa d'aquests tres grans blocs es desglossa a la Taula 3:

TAULA 3

Oferta formativa dels centres d'FPA de Catalunya

EDUCACIÓ GENERAL I ACCÉS AL SISTEMA EDUCATIU	
Ed. secundària per a persones adultes	• Permet completar els ensenyaments bàsics i obtenir el títol de graduada o graduat en educació secundària (GES). • La prova per a l'obtenció del graduat en educació secundària obligatòria està estructurada en tres àmbits. • Àmbit científic i tècnic, que inclou continguts de les matèries següents: matemàtiques, ciències de la natura, tecnologies, i aspectes relacionats amb la salut i el medi ambient. • Àmbit social, que inclou continguts de les matèries següents: ciències socials, geografia i història, i educació per a la ciutadania.

>>>

EDUCACIÓ GENERAL I ACCÉS AL SISTEMA EDUCATIU	
Curs accés grau mitjà (CAM)	• Permet, a les persones que el superen, l'accés directe als cicles de grau mitjà de formació professional inicial. En el cas dels ensenyaments professionals d'arts plàstiques i disseny, permet l'exempció de la part comuna de la prova d'accés; i, en el cas dels ensenyaments esportius, l'exempció de la prova d'accés de caràcter general. • Les matèries del curs s'estructuren en tres àmbits: àmbit de la comunicació (COM), àmbit social (SOC) i àmbit cientificotecnològic (CTE).
Proves accés grau mitjà Proves accés grau superior Proves accés universitat + 25 anys	• Són cursos adreçats a les persones adultes que volen accedir als diversos nivells del sistema educatiu i que no disposen de la titulació prèvia adient. Aquests cursos prepararen per a la prova d'accés a un cicle formatiu de formació professional, d'arts plàstiques i disseny, d'ensenyaments esportius o per a la universitat.
EDUCACIÓ PER A L'ADQUISICIÓ DE COMPETÈNCIES TRANSPROFESSIONALS	
COMPETIC	• Tenen com a objectiu facilitar l'adquisició de la competència digital, entesa com la combinació de coneixements, habilitats i actituds en l'àmbit de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) per desenvolupar-se en la societat actual.
Anglès Francès	• Tenen com a objectiu assolir un grau de competència bàsic de cadascuna de les llengües per comunicar-se i, si escau, obtenir un certificat d'estudis (A1, A2.1 i A2.2 del Marc europeu comú de referència per a les llengües).
EDUCACIÓ PER A LA PARTICIPACIÓ I LA COHESIÓ	
Català Castellà	• Tenen com a objectiu assolir un grau de competència mínim de cadascuna de les llengües per comunicar-se i, si escau, obtenir un certificat d'estudis (A1, A2 i B1 del Marc europeu comú de referència [MERC], per a les llengües).
Formació instrumental	• Aquesta formació inclou l'aprenentatge de la lectura, l'escriptura i el càlcul elemental. • Permet assolir una formació inicial en els coneixements instrumentals com a base formativa necessària per incorporar-se a estudis posteriors: cicle d'educació secundària o accés a cicles formatius de grau mitjà. En acabar aquest cicle, es pot obtenir el certificat de formació instrumental.

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i el Consorci d'Educació de Barcelona.

A més a més, l'oferta formativa també preveu continuïtat en alguns dels aprenentatges, tal com es pot observar en la Figura 1, extreta del web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya:

FIGURA 1

Continuïtat dels aprenentatges de l'FPA de Catalunya

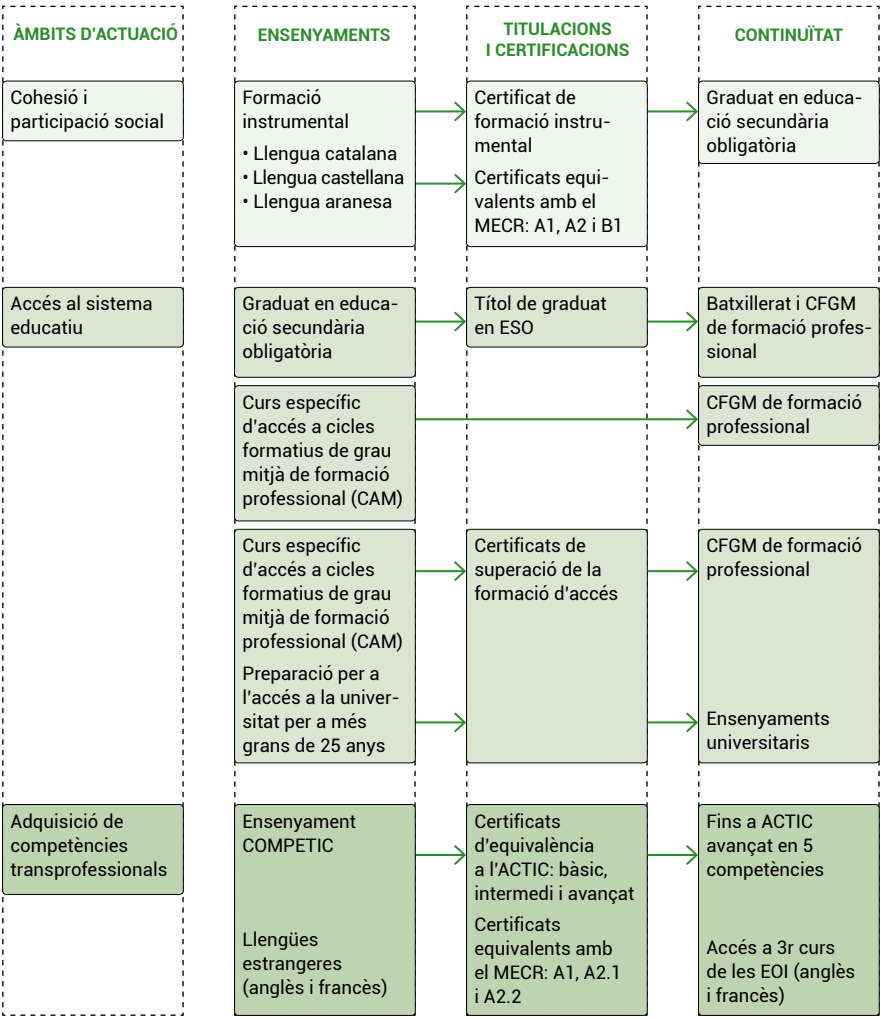

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Per poder oferir aquests cursos, la Generalitat de Catalunya estipula un nombre mínim i un nombre màxim d'alumnes que es poden matricular per cada grup. Pel que fa als cursos d'educació general i d'accés al sistema educatiu, el nombre mínim d'alumnes per poder obrir el curs és de 15 i el nombre màxim d'alumnes per grup és de 35. Per a totes les altres formacions (l'educació per adquirir competències transprofessionals i l'educació per a la cohesió i la participació social), el nombre màxim d'alumnes per grup és de 25 i el mínim continua essent de 15 (Generalitat de Catalunya, 2018).

Tenint en compte les dades publicades pel Departament d'Educació, durant el curs 2017-2018, als **centres públics** de les demarcacions territorials establertes, s'hi van obrir cursos de tots els tipus d'ensenyament, excepte el curs d'accés a grau mitjà, que no s'ha obert a Lleida, les Terres de l'Ebre ni tampoc a la Catalunya central. A més a més, a les Terres de l'Ebre tampoc s'hi han obert els cursos de francès ni el cicle de formació instrumental.

Pel que fa a l'oferta dels **centres privats**, és força menor que la dels centres públics i, en alguns territoris, és força escassa. Aquesta oferta es concentra, generalment, en el graduat d'educació secundària per a persones adultes i en les proves d'accés, tot i que hi ha territoris que també ofereixen altres ensenyaments, com ara el curs de formació instrumental i COMPETIC. El volum d'alumnes, per tant, és molt inferior al dels centres públics, com es mostra amb més detall a l'apartat següent, «Perfil de l'alumnat».

Avui dia, la major part de l'oferta formativa de l'FPA s'ofereix en modalitat presencial. A través de l'Institut Obert de Catalunya (IOC) també s'ofereixen alguns cursos en modalitat no presencial o semipresencial, i alguns centres de formació d'adults també han començat a oferir alguns cursos o mòduls a distància.

La formació a distància (no presencial) és una tendència que està guanyant força en l'FPA i es percep com quelcom positiu en el sentit que es pot adequar millor a l'estil de vida de les persones adultes. Moltes de les

persones que opten per l'FPA treballen o tenen família i, per tant, la formació a distància pot ser una bona opció per conciliar les diferents activitats del dia a dia. De totes maneres, també cal tenir en compte que a través d'aquesta metodologia de formació es podrien perdre els aspectes més comunitaris de l'FPA, és a dir, els que tenen a veure amb l'enfortiment dels llaços amb el territori i els col·lectius que hi ha als barris o municipis.

La tendència, doncs, és introduir les noves tecnologies en l'FPA, perquè es tracta d'un aprenentatge cada vegada més necessari per desenvolupar-se en la societat actual i, a més a més, perquè les persones més joves que accedeixen a l'FPA ja parteixen d'uns coneixements força avançats en aquesta matèria. En aquest sentit, també és molt important que les persones docents es formin en noves tecnologies, no només per poder impartir aquests aprenentatges, sinó per incloure recursos telemàtics en altres matèries.

Perfil de l'alumnat

La Llei 12/2009, del 10 de juliol, determina que l'educació d'adults està destinada a persones de com a mínim divuit anys, amb algunes excepcions. Concretament, els requisits d'accés a aquests ensenyaments a centres autoritzats de formació de persones adultes impliquen haver complert els divuit anys (o bé que es compleixin durant l'any natural en què s'inicia la formació).

També hi poden accedir les persones de com a mínim setze anys (l'any natural en què inicien la formació) que es troben en alguna de les situacions següents:

- Tenen un contracte laboral que els impedeix assistir als centres educatius en règim ordinari.
- Es troben en procés d'obtenció d'un permís de treball.
- Són esportistes d'alt rendiment.
- Cursen o han cursat un programa de formació i inserció (PFI).

- Volen cursar la formació per a les proves d'accés als cicles formatius de grau mitjà (en aquest cas, en l'any d'inici del curs han de tenir disset anys com a mínim).
- Participen al programa d'experiència professional per a l'ocupació juvenil a Catalunya «Joves per l'ocupació».

Dades rellevants de l'alumnat

A continuació s'exposen les dades en funció de les característiques més rellevants de l'alumnat de la formació de persones adultes a Catalunya durant el curs 2017-2018, a partir de les dades recopilades pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya dels centres autoritzats d'FPA a Catalunya. Així mateix, en alguns punts es mencionen les dades de centres i serveis municipals de formació de persones a la demarcació de Barcelona (autoritzats i no autoritzats) del curs 2015-2016 del Panel d'Educació, elaborat per l'Observatori de l'Educació Local de la Diputació de Barcelona (2017). Malauradament, no es disposen de dades globals de tots els centres, serveis i aules (formals, no formals i informals) de Catalunya.

El curs 2017-2018, 61.859 alumnes es van matricular als diferents ensenyaments dels centres d'FPA autoritzats. El Gràfic 2 mostra el percentatge d'aquest alumnat segons el lloc de procedència.

El 37 % d'alumnes als centres d'FPA durant el curs passat eren de procedència estrangera, amb una presència important d'estudiants d'origen del Magreb (14 %) i de Centre i Sud-amèrica (8 %), que representen un global del 60 % de l'alumnat estranger entre les persones adultes. Tenint en compte que la població estrangera a Catalunya el 2017 era del 13,78 % (font: Idescat, Padró municipal d'habitants), el perfil de l'alumnat que accedeix als centres d'FPA triplica en proporció el seu origen d'altres països. D'altra banda, mentre que un terç (33,16 %) de la població estrangera a Catalunya és nascuda a països europeus, només un 16 % de l'alumnat d'FPA és europeu. Per tant, la distribució per zona d'origen en aquests ensenyaments no segueix patrons similars als de la població catalana en general.

GRÀFIC 2

Percentatge d'alumnes matriculats a l'FPA segons el seu origen, curs 2017-2018

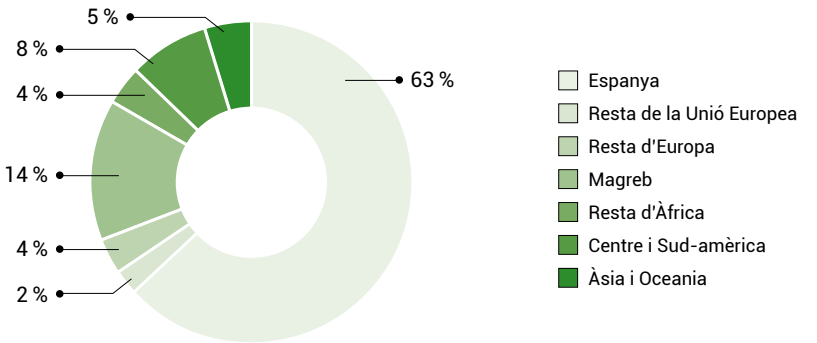

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació (Estadística de l'ensenyament, curs 2017-2018).

Pel que fa a la distribució de l'alumnat en funció del sexe i del grup d'edat, els Gràfics 3 i 4 mostren el nombre d'alumnes per cada grup d'edat i el total per gènere:

GRÀFIC 3

Nombre d'alumnes en funció del sexe i el grup d'edat, curs 2017-2018

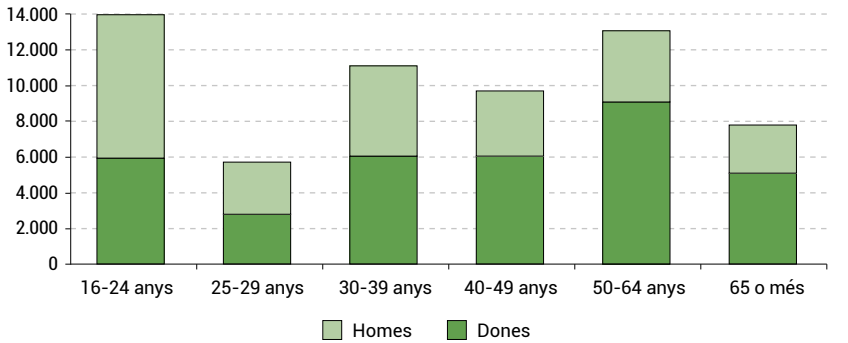

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

GRÀFIC 4

Nombre i percentatge d'alumnes en funció del gènere, curs 2017-2018

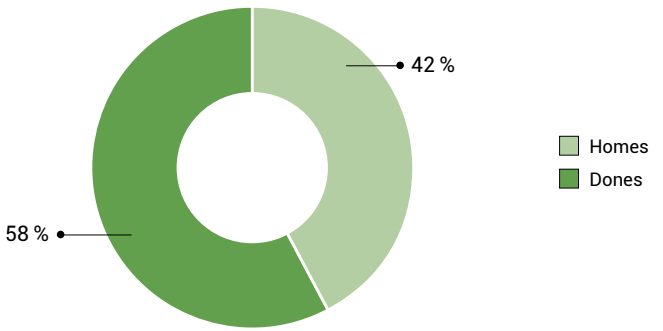

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Com es pot observar, **en total hi ha un nombre significativament més elevat de dones (35.288) que d'homes (26.571)**. Aquesta diferència es reverteix lleugerament en els grups d'edat més joves, on hi ha més homes, però la tendència es manté en tots els altres grups d'edat. També es pot observar que els grups d'edat més nombrosos són els de 16 a 24 anys (14.072 persones, 23 %), els de 50 a 64 anys (13.170 persones, 21 %) i els de 30 a 39 anys (11.202 persones, 18 %), essent la mitjana d'edat de 33 anys.

Al Gràfic 5 es mostra com es distribueix l'alumnat en funció dels diferents tipus d'aprenentatge que s'ofereixen. Els aprenentatges han estat agrupats en les àrees generals: aprenentatge de llengües (català, castellà, anglès i francès), formació bàsica (instrumental, GES, curs específic als cicles formatius de grau mitjà), proves d'accés i societat de la informació (COMPETIC).

GRÀFIC 5

Nombre d'alumnes en funció del grup d'edat i el tipus d'ensenyament, curs 2017-2018

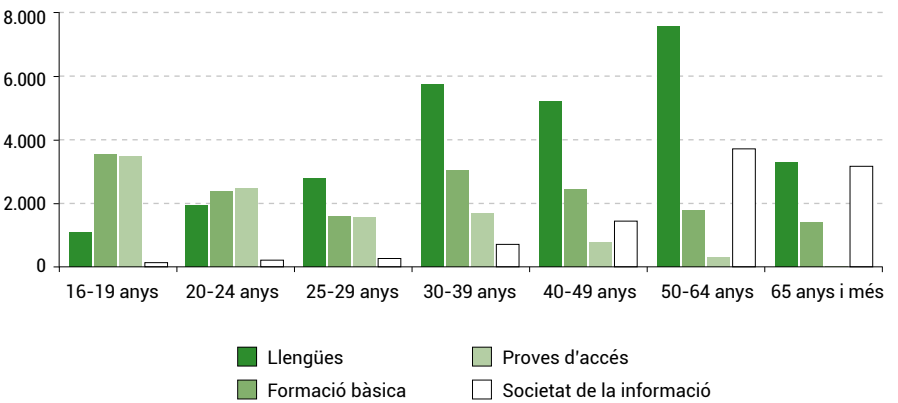

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Com es pot observar, tant **l'aprenentatge de les llengües com de les noves tecnologies augmenta a mesura que també augmenta l'edat de les persones**. És a dir, hi ha poc alumnat matriculat en els grups de persones més joves i el nombre va augmentant en els grups de més edat. En aquest sentit, el tipus d'ensenyament on hi ha més alumnes és en el grup d'edat de 50 a 64 anys. Per contra, a les proves d'accés, la majoria d'alumnes són del grup d'edat més jove (de 16 a 19 anys) i el nombre de persones va decreixent a mesura que augmenta l'edat. Els cursos de formació bàsica (que inclouen la formació instrumental i el GES) no segueixen una tendència marcada, sinó que hi ha més persones en el grup més jove, però també en el grup de persones de 30 a 39 anys.

Una altra dada rellevant és la diferència entre el tipus d'ensenyament que es duu a terme en els centres públics i en els centres privats. Al Gràfic 6 es mostra el percentatge d'alumnat matriculat en cada tipus de centre, en funció del tipus d'ensenyament.

GRÀFIC 6

Alumnat matriculat en funció del tipus d'ensenyament i tipus de centre, curs 2017-2018

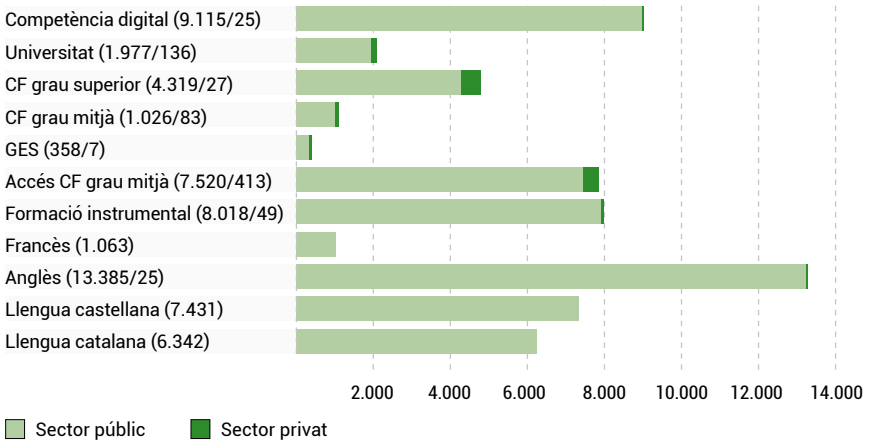

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Els grups d'aprenentatge que van rebre el volum més important d'alumnes el curs 2017-2018 van ser els cursos de llengua anglesa, seguits, en menor mesura, dels cursos de competències de societat de la informació (COMPETIC), formació bàsica (instrumental i GES) i els de llengua castellana, principalment, i llengua catalana, a continuació. S'observa una diferència entre els ensenyaments que es duen a terme en centres públics i els que es duen a terme en centres privats, tot i que cal assenyalar que el nombre d'alumnes, en total, és molt menor en centres privats. En tot cas, **als centres privats es concentren majoritàriament cursos per a persones que es presenten a les proves d'accés a grau superior (40 %) i al curs específic de graduat en educació secundària per a persones adultes (32 %).**

La Taula 4 mostra el nombre d'alumnat matriculat que va superar els diferents aprenentatges el curs 2016-2017:

TAULA 4

Nombre d'alumnat matriculat, nombre d'alumnat apte i percentatge

	MATRÍCULES	APTES	APTES/ MATRÍCULES (en %)
Grup de llengües	**27.884**	**10.716**	**38,43**
Llengua catalana	6.249	2.136	34,18
Llengua castellana	6.615	2.341	35,39
Llengua estrangera: anglès	14.141	5.872	41,52
Llengua estrangera: francès	879	367	41,75
Formació bàsica	**16.850**	**3.871**	**23,65**
Formació instrumental	7.828	869	11,10
Graduat en educació secundària	8.541	3.002	35,15
Curs específic d'accés als CF de grau mitjà	481	–	–
Preparació proves d'accés	**9.903**	**3.689**	**37,25**
CF de grau mitjà	1.199	775	64,64
CF de grau superior	6.423	2.914	45,37
Universitat	2.281	–	–
Competència digital	**9.695**	**4.141**	**42,71**
Total	**64.332**	**22.417**	**35,11**

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

El nombre de persones matriculades el curs 2016-2017 va ser de 64.332, de les quals el 35,11 % van acabar superant els ensenyaments en què s'havien matriculat. En concret, **els ensenyaments amb més percentatge d'aptes respecte d'inscrits són els de proves d'accés a cicles de formació de grau superior (45,37 %) i els de competència digital**

(42,71 %), mentre que la formació instrumental és, amb molta diferència, la que té un percentatge més baix de persones matriculades que la superen (11,10 %).

D'altra banda, les estadístiques del Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) presenten una anàlisi detallada per a cada tipologia d'ensenyament segons les persones matriculades inicialment respecte de les places disponibles, i, d'aquestes persones, les que han passat pel procés d'avaluació i les que han superat els cursos. D'aquesta manera, el 2017-2018, s'observa que es van matricular 14.219 persones a Barcelona, el 69 % de les quals van arribar a la fase d'avaluació i el 48% de les quals van aprovar. Seguint el mateix càlcul de la Taula 4 per a tot l'ensenyament a centres autoritzats de Catalunya el 2016-2017 (percentatge d'aptes per matriculats), els resultats de Barcelona el curs següent són molt similars (35,85 %). Per tant, **tant en l'àmbit de Catalunya com de Barcelona, aproximadament un terç de les persones que es matriculen acaben superant els ensenyaments del curs.**

Així mateix, des del CEB, es recull anualment informació sobre els motius de l'abandonament dels cursos d'FPA, que a Barcelona ha passat del 9,4 % el 2014-2015 al 19 % el 2016-2017. Des de l'Administració i, en concret, des d'Inspecció, es considera que és prioritari analitzar les causes d'aquest augment de les taxes d'abandonament per poder adoptar les mesures oportunes per corregir-lo. Mentre que el 20,0 % dels matriculats no arriben a presentar-se als cursos, un 19,1 % manifesta que abandonen per haver trobat una feina o bé perquè els han canviat el torn i això els impedeix continuar participant al curs.

Evolució i canvis

A través de les dades disponibles i la informació recopilada de manera qualitativa, es poden veure alguns canvis importants en l'FPA en els últims deu anys. Al Gràfic 7 es pot observar, en primer lloc, el nombre total de persones matriculades a cada curs acadèmic, des del curs 2008-2009 fins al curs passat.

GRÀFIC 7

Evolució del nombre total d'alumnat matriculat per curs acadèmic

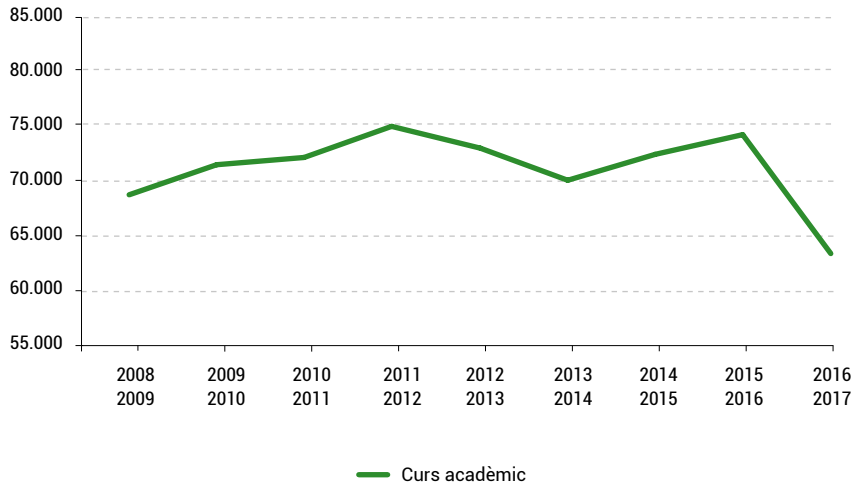

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Les dades mostren que del període 2008-2009 al 2011-2012 hi va haver una tendència de creixement pel que fa al nombre d'alumnes, fins arribar a 75.260. Aquesta tendència, però, s'inverteix en el període 2012-2013, en què el nombre d'alumnes decreix. Segons Bernat Albaigés,[8] la davallada d'aquest període es pot vincular a la crisi econòmica d'aquests anys, ja que també va decréixer la taxa bruta d'escolarització en general. En el període 2014-2016, hi va haver un augment d'alumnes, però se n'observa una caiguda important el curs passat (2016-2017). Sembla que la tendència es manté, ja que el curs actual s'han matriculat 61.859 persones.

8. Albaigés, Bernat (2017), «La política educativa local al tombant de la crisi econòmica», dins *Observatori de l'educació local. Anuari 2017*, Diputació de Barcelona. Es pot consultar a: https://pisunyer.org/public/files/panel/la-politica-educativa-local-al-tombant-de-la-crisis-economica_balbaiges_fcpis.pdf

Atenent el nombre d'alumnes en funció del tipus d'aprenentatge, també es poden observar algunes tendències en els últims anys. Aquesta comparativa no s'ha pogut fer per a tota l'oferta formativa, ja que ha anat canviat al llarg dels anys, però es poden veure canvis significatius en alguns dels aprenentatges pel que fa al nombre d'alumnat matriculat. Al Gràfic 8 es mostra l'evolució de l'alumnat en els aprenentatges de llengües.

GRÀFIC 8

Evolució del nombre d'alumnat matriculat en els aprenentatges de llengües

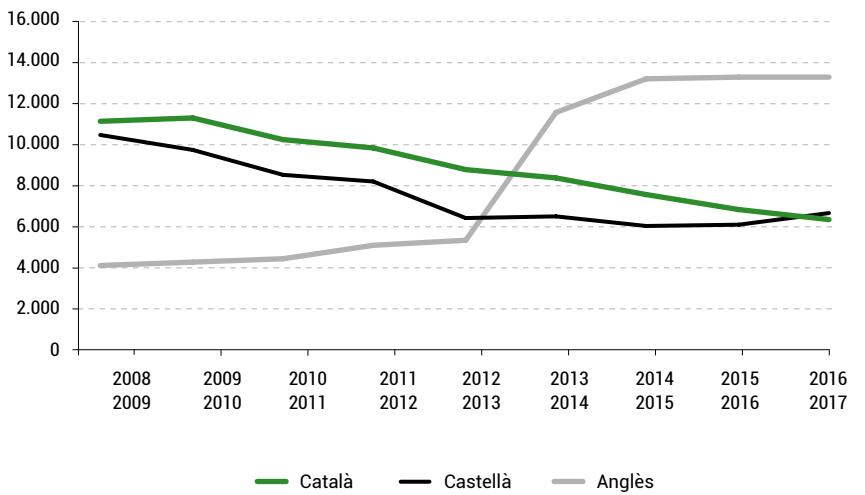

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Com es pot observar, **l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana ha anat decaient en els últims anys, de manera que s'ha passat d'unes 11.000 persones matriculades el curs 2008-2009 a unes 6.000 el curs passat.** Per contra, l'estudi de la llengua anglesa ha anat creixent al llarg dels anys, i sobretot presenta un fort augment el curs 2013-2014.

Al Gràfic 9 es pot observar l'evolució del nombre d'alumnes en els aprenentatges de formació bàsica en els últims deu anys.

GRÀFIC 9

Evolució del nombre d'alumnat matriculat en formació bàsica

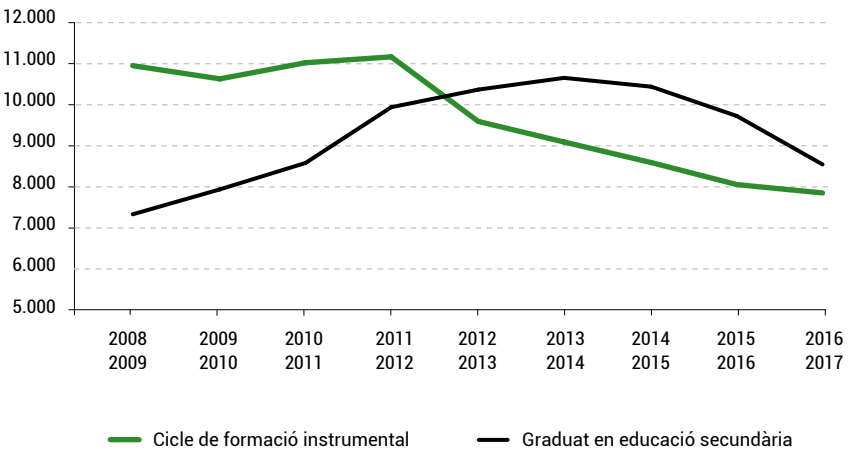

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Les dades mostren que el nombre d'alumnes del cicle de formació instrumental ha anat baixant al llarg dels anys, ja que ha passat d'uns 11.000 alumnes el curs 2008-2009 a uns 8.000 el curs 2016-2017. Pel que fa al curs per obtenir el graduat en educació secundària per a persones adultes, en el període del 2008 al 2014 el nombre de persones matriculades va anar augmentant. Tanmateix, aquesta tendència s'ha invertit en els últims anys.

Un dels possibles motius d'aquesta disminució és que, en els últims cursos, el sistema ordinari de l'etapa de secundària ha fet un gir cap a una manera molt més comprensible i competencial d'entendre l'alumnat, i **els joves cada cop tenen més oportunitats per fer l'ESO abans d'inscriure's a un curs de formació de persones adultes**. Per contra,

això també fa que el perfil d'alumnat jove que finalment arriba a cursar el GES als centres d'FPA ja hagi passat per diferents sedassos i arribi amb més sensació de «fracàs», cosa que requereix un procés d'orientació i acompanyament important.

TAULA 5

Alumnat procedent de països estrangers matriculat a centres autoritzats de formació de persones adultes a Catalunya

CURS	ALUMNAT ESTRANGER
2008-2009	39,4
2009-2010	39
2010-2011	37,7
2011-2012	36,6
2012-2013	34
2013-2014	33,3
2014-2015	31,5
2015-2016	30,7
2016-2017	33,8

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Històricament, la formació per a persones adultes s'adreçava principalment a alumnat autòcton que no havia anat a l'escola i que duia a terme ensenyaments de formació bàsica i instrumental. Ara bé, ja des de fa més de deu anys, el perfil d'alumnat que duu a terme aquest tipus de cursos està bàsicament compost de població procedent d'altres països. Tal com s'observa a la Taula 5, des del curs 2008-2009 la població estrangera representa aproximadament un terç de l'alumnat dels centres de formació de persones adultes.

Per últim, per tenir una fotografia més actualitzada del perfil de l'alumnat, tot seguit es presenten algunes **dades rellevants del curs 2018-2019**.[9]

En primer lloc, els ensenyaments de base que inclouen la formació instrumental, el català i el castellà van acollir una demanda de 32.400 alumnes i es van constituir 973 grups en els diferents CFPA. Aquesta dada representa un augment important pel que fa al nombre d'alumnes el curs 2018-2019.

En segon lloc, es van matricular 9.500 alumnes als ensenyaments d'educació secundària obligatòria per a adults, els quals es van agrupar en 297 grups escolars. Si bé això significa un augment moderat en nombre d'alumnes, a l'hora d'incloure el graduat en ESO com a formació de persones «adultes» cal tenir en compte que una gran part de l'alumnat d'aquests cursos són menors de vint anys i, fins i tot, de divuit.

En tercer lloc, es van matricular 6.500 alumnes en els ensenyaments d'accés a cicles formatius i de preparació per a les proves d'accés als cicles formatius i a la universitat, els quals es van distribuir en 269 grups.

Finalment, els ensenyaments transprofessionals de llengües i competència digital van tenir 30.100 alumnes, acollits en 1.347 grups classe.

Equip de professionals

En aquest punt s'exposa la situació de les persones docents **dels centres autoritzats d'FPA a Catalunya**, tant del sector públic com privat. S'ha anomenat «equip de professionals» perquè també s'aporten dades i es fa una reflexió sobre altres perfils professionals que formen part o que s'han identificat com a figures que seria recomanable que formessin part de l'àmbit de la formació de persones adultes, com és el cas de la figura de l'orientador.

9. Dades facilitades pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Tots els gràfics i taules que es mostren en aquest punt també han estat elaborats a partir de les dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació. Així mateix, també s'analitza la situació dels equips professionals dels centres autoritzats del municipi de Barcelona a partir de dades del Consorci d'Educació de Barcelona, com també dels centres, serveis i aules (autoritzats i no autoritzats) de la província de Barcelona que van participar al darrer Panel d'Educació elaborat per la Diputació de Barcelona (2017).

Docents

Els equips de docents representen pràcticament el 80 % del personal dels centres autoritzats d'FPA a Catalunya. El percentatge restant està compost pel personal administratiu, de serveis, subaltern o directiu sense docència. Per recollir la situació de les persones docents de l'FPA (centres autoritzats), en primer lloc, es mostra una fotografia general del seu perfil i se'n destaquen les característiques més rellevants que permetin, més endavant, fer una anàlisi més detallada amb la informació recollida a través de les entrevistes i sessions participatives.

GRÀFIC 10

Evolució del nombre de docents dels centres de formació de persones adultes

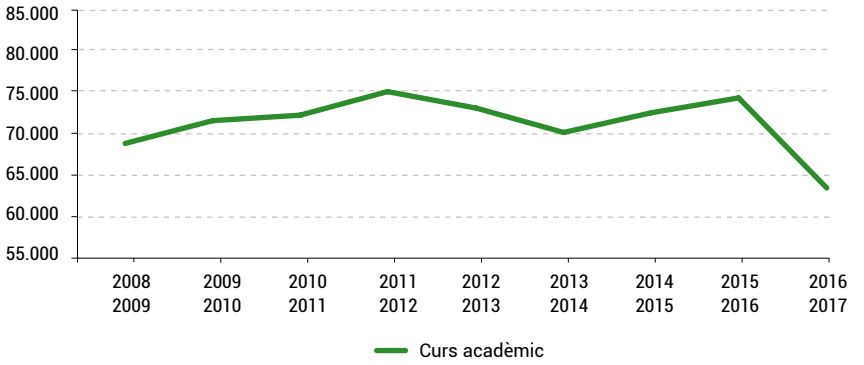

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, disponibles al web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Com es pot observar, durant el període del 2010 al 2013 hi va haver una davallada en el nombre de personal docent, però va remuntar fortament l'any següent. **En els últims anys, sembla que la tendència és de creixement, ja que està augmentat el nombre de docents, essent de 1.758 el curs 2016-2017**.

Del nombre total de docents, la gran majoria (73 %) té una dedicació completa, tot i que les dades sobre el tipus de contractació varien molt si s'observen per tipus de centre (públics o privats). Com es pot observar als Gràfics 11 i 12, la majoria de persones docents contractades a temps complet es troba al sector públic, mentre que al sector privat només hi ha un 36 % de personal docent contractat a dedicació completa.

GRÀFIC 11

Dedicació del personal docent dels centres públics i privats d'FPA

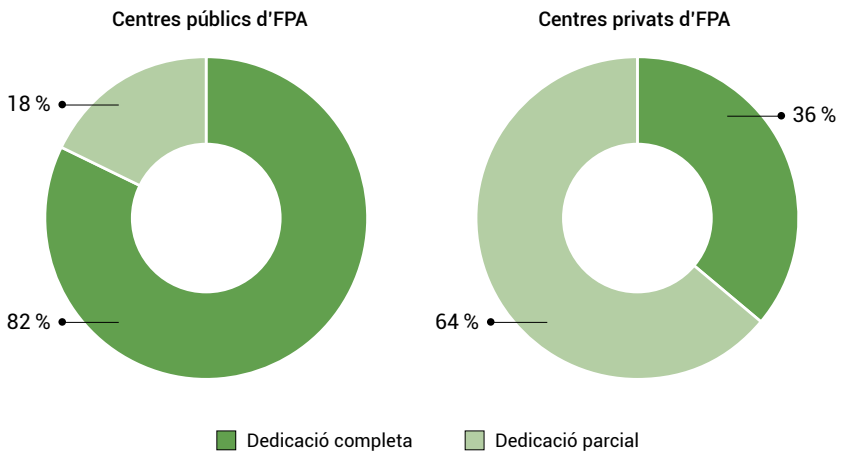

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació (Estadística de l'ensenyament, curs 2017-2018).

Si s'observen les dades del curs actual en funció de l'edat de les persones docents, veiem que hi ha força diferències en el nombre de persones que integra cada grup d'edat.

GRÀFIC 12

Nombre de docents per grup d'edat, curs 2017-2018

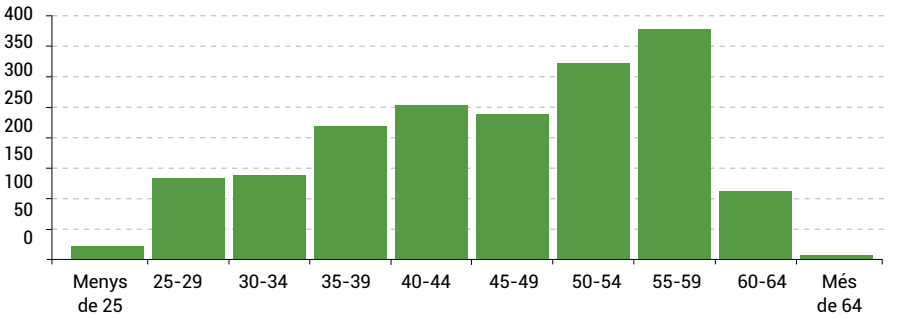

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació (Estadística de l'ensenyament, curs 2017-2018).

Tot i que les edats de les persones docents són heterogènies, cal destacar que en els grups d'edat de 50 a 54 anys i de 55 a 59 anys és on es concentra un gran nombre de persones. Aquesta dada concorda amb la percepció que, sovint, a l'FPA hi arriben docents que han passat prèviament per altres etapes del sistema educatiu, especialment de la secundària. D'altra banda, **el fet que els grups d'edat més joves siguin els menys nombrosos dins d'aquesta etapa indica que l'FPA no és, en general, la primera opció escollida pel jovent graduat en magisteri o secundària que vol entrar al món de la docència**. En conseqüència, gran part dels equips docents actuals manifesten que, moltes vegades, es troben amb professorat que arriba a l'FPA durant la seva última etapa laboral amb la idea preconcebuda que és un tipus d'ensenyament més «tranquil i relaxat» i sense tenir en compte que requereix unes eines i metodologies diferents de les de l'educació primària o secundària.

La situació administrativa de l'equip de docents és de funcionariat (de carrera o en interinatge) i la titulació requerida (segons marca la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació) depèn del tipus d'ensenyament que s'imparteix i el títol acadèmic o professional que se n'obté. Així, **l'equip**

docent es distribueix entre les especialitats docents, que es divideixen entre primària (magisteri de primària i especialitat en llengua anglesa) i secundària (titulacions especialitzades en els àmbits social, cientificotecnològic i de comunicació).

La Taula 6 recull el tipus d'ensenyament que es pot exercir per a cada titulació especialitzada.

TAULA 6

Especialització requerida per a cada tipus d'ensenyament de l'FPA

ÀMBIT	ESPECIALITATS DELS COSSOS DOCENTS MÉS ALTRES REQUISITS DE CAPACITACIÓ	TIPUS D'ENSENYAMENT
Àmbit de comunicació	Llengua catalana i literatura, més nivell avançat d'EOI o equivalent	• Literatura • Llengua catalana
	Llengua castellana i literatura, més nivell avançat d'EOI o equivalent (d'anglès o francès), més nivell D de català o equivalent.	• Llengua castellana • Literatura catalana • Literatura castellana
	Anglès, més nivell D de català o equivalent.	Llengua estrangera (anglès)
	Francès, més nivell D de català o equivalent.	Llengua estrangera (francès)
Àmbit cientificotecnològic	Matemàtiques	Matemàtiques
	Física i química	Física i química
	Biologia i geologia	• Ciències naturals • Educació per a la salut • Biologia i geologia
	Tecnologia	Tecnologia
Àmbit social	Geografia i història Filosofia	• Ciències socials i educació per a la ciutadania • Geografia • Història • Ciències socials i moviments migratoris

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

En compliment de la llei, doncs, el cos docent de l'FPA que es desenvolupa en els centres autoritzats està distribuït entre mestres (títol de magisteri) i persones amb especialització (titulació superior). Al Gràfic 13 es pot observar el nombre de persones que, en el curs actual, tenen cada tipus de titulació.

GRÀFIC 13

Nombre de personal docent en funció de titulació i sexe, curs 2017-2018

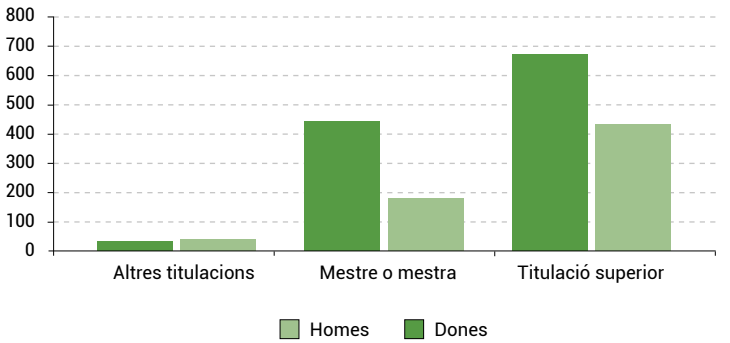

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació (Estadística de l'ensenyament, curs 2017-2018).

Tal com s'observa, **el personal docent amb titulació superior és el que té un pes superior entre els equips dels centres d'FPA, ja que representa el 61 % del personal en comparació al 35 % que prové d'estudis de magisteri.** Aquesta diferència augmenta encara més entre els municipis de la demarcació de Barcelona que van participar al Panel d'Educació 2015-2016 elaborat per la Diputació de Barcelona, en què un 78 % de les persones docents tenia titulació superior, mentre que només un 12 % tenia el títol de magisteri, i la resta, altres titulacions.

Aquestes dades també varien força si s'observen en funció de si es tracta de centres públics o privats. El Gràfic 14 mostra les titulacions del personal docent separades per tipus de centre.

GRÀFIC 14

Titulacions del personal docent al sector públic i privat, curs 2017-2018

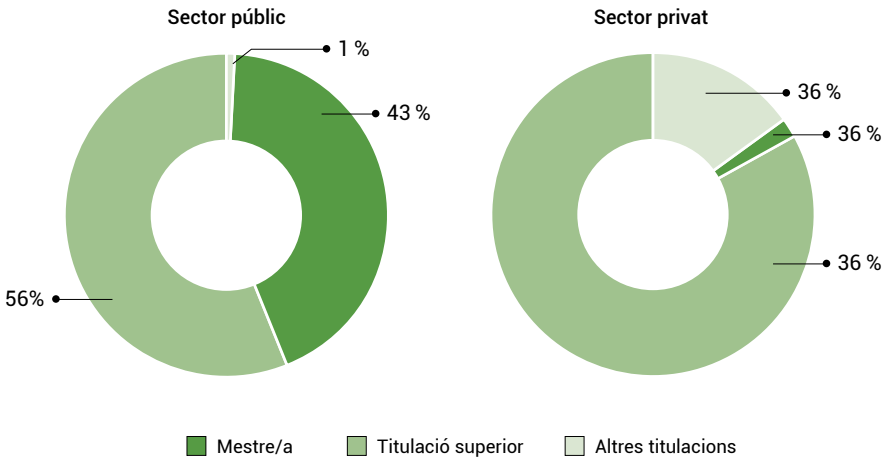

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació (Estadística de l'ensenyament, curs 2017-2018).

Així, doncs, mentre que als centres públics el personal docent es divideix pràcticament entre persones que tenen titulació de magisteri (43 %) i persones amb una titulació superior (56 %), als centres privats la gran majoria (83 %) té una titulació superior. Tal com s'ha exposat a l'apartat d'oferta formativa i de perfil de l'alumnat, als centres privats s'hi imparteix, majoritàriament, el curs específic d'educació secundària per a persones adultes, i també els cursos destinats a preparar la prova d'accés a grau superior. Aquest fet, doncs, podria explicar la diferència que s'aprecia entre tots dos tipus de centre pel que fa al tipus de titulació de les persones docents.

A part d'aquestes titulacions, per exercir com a docent a l'FPA no cal una formació específica que tingui en compte les especificitats del col·lectiu al qual va destinat. És a dir, **no hi ha una formació específica «per a persones adultes»,** com sí que passa en altres nivells educatius, com per exemple a l'educació primària, on les persones docents (mestres) tenen una formació que avala les seves competències per formar nens i nenes

fins a dotze anys. Per tant, l'equip de mestres que exerceix a l'FPA, tot i que té formació pedagògica per instruir menors de dotze anys, no cal que tingui competències específiques per formar persones adultes. En el cas de les persones amb titulació especialitzada (llicenciats/des), no tenen cap requisit de formació pedagògica, ni especialitzada en infants i joves ni especialitzada en persones adultes (Chacón *et al.*, 2006).

Actualment, tampoc hi ha cap formació universitària específica per a docents de persones adultes, tot i que anteriorment s'havia impartit un màster universitari de formació de persones adultes (UAB i UB) i un postgrau de Formació de Professors de Català per a Adults (UB), reconvertit en un màster amb el mateix nom. Aquest màster es va impartir fins al curs 2012-2013, i els seus continguts van quedar subsumits en el màster interuniversitari (i postgrau associat) en ensenyament de català com a primera i segona llengua (UB, UAB, UVic).

D'altra banda, des de l'Administració i, en concret, des del Departament d'Educació i des de la Diputació de Barcelona, es faciliten trobades formatives i tallers puntuals adreçats al personal docent de persones adultes, on es tracten temes d'interès, com per exemple mètodes i adquisició d'instruments específics. També hi ha altres experiències, com ara l'Escola d'Estiu de l'Educació de Persones Adultes, que ofereix cursos reconeguts per la Generalitat de manera anual, i la formació que ofereix l'XTEC (Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya) per a les persones docents de l'FPA. Aquesta última es desplega en tres tipus:

- **Formació individual**: consisteix en trobades pedagògiques a l'entorn de temes monogràfics, cursos telemàtics per actualitzar i ampliar les competències en COMPETIC, i llengües estrangeres i grups de treball de reflexió col·lectiva.
- **Formació en centre**: té com a finalitat principal afavorir l'increment de l'èxit educatiu de l'alumnat. Cada centre, en funció dels objectius del seu projecte educatiu, planifica i concreta la formació del centre a curt i mitjà termini.

- **Formació per a centres**: eina de suport i enfortiment del projecte educatiu de cada centre que aprofita l'intercanvi pedagògic i la formació de persones de diferents centres educatius que actuen com a equips impulsors o responsables del seu centre.

Orientació i acompanyament

Una de les funcions de qualsevol tipus d'ensenyament és la d'orientar l'alumnat pel que fa a les opcions que té disponibles i informar-lo de la continuïtat que poden tenir els aprenentatges. En aquest sentit, a l'FPA, prèviament a la matriculació, s'hi duu a terme un procés d'avaluació inicial a cada alumne, que consisteix en una entrevista per conèixer-ne els antecedents acadèmics, les competències, els objectius i les disponibilitats.

Actualment, el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya ha marcat l'orientació educativa com una de les claus d'èxit de l'FPA. N'és un bon exemple el fet que durant el curs 2019-2020 comencés a introduir alguns processos en aquesta línia a determinats centres. En concret, 37 centres d'FPA tenen un pla d'orientació educativa, que incorpora un figura orientadora per centre. La previsió és estendre aquest pla a tots els CFPA.

Tot i així, **en molts centres, aquesta funció d'acompanyament al llarg dels estudis encara l'assumeixen els mateixos centres i docents de manera voluntària i informal**. A tall d'exemple, alguns centres han incorporat el perfil de coordinador/a que es dedica a l'orientació. Aquesta figura és la que estableix una relació entre la formació i les necessitats del dia a dia de l'alumnat. Es considera una funció essencial de l'FPA, però durant molts anys el seu funcionament ha acabat depenent de cada centre i de la voluntat de les persones docents.

Per a les persones adultes més joves, hi ha el Servei d'Orientació-Pla Jove del Consorci d'Educació de Barcelona, que, en col·laboració amb els centres educatius, treballa en les accions d'orientació i d'itineraris formatius de l'alumnat i dona suport als processos de transició entre

l'etapa obligatòria i la postobligatòria. Aquest servei treballa en xarxa i de manera coordinada amb els diferents serveis i recursos del territori, i, en aquest sentit, s'identifica i es valora com un bon exemple d'acompanyament amb potencial de reproduir-se (amb les adaptacions corresponents) a un col·lectiu d'edat més ampli. També hi ha alguns programes que inclouen accions d'orientació i acompanyament, com ara el **PEAI** (Programa Experimental d'Acollida i Preparació per a la Integració de Nouvinguts, de llengües no romàniques), que es desenvolupa en tres centres de formació d'adults de Barcelona (Barceloneta, Freire i La Pau) i que ha atès 549 persones entre el 2006 i el 2015. En aquest cas, l'acompanyament es duu a terme durant l'escolarització de joves d'entre 16 i 19 anys.

D'altra banda, des de la Diputació de Barcelona, s'ha engegat un Pla d'Orientació (**https://www.diba.cat/es/web/educacio/orientacio**) per reduir l'abandonament escolar prematur i promoure l'aprenentatge al llarg de la vida. Aquest pla inclou diverses accions, entre les quals hi ha, per una banda, el projecte **Ciutat Orientadora** (de l'anglès *Guiding Cities*), que suposa un acompanyament al llarg de les diferents etapes de l'aprenentatge i que no està centrat només en els espais educatius formals; i, de l'altra, el programa pilot **Full de Ruta**, destinat a introduir i consolidar l'orientació a les escoles, centres i serveis municipals de persones adultes i potenciar el treball en xarxa de la resta d'actors i activitats del territori. Aquest projecte ofereix tant suport tècnic a l'equip professional municipal en la tasca d'orientació com suport a l'alumnat perquè construeixi el seu propi projecte educatiu i professional. Es va posar en marxa el curs 2014-2015 a cinc municipis de la demarcació de Barcelona i s'ha anat ampliat a altres municipis pels bons resultats obtinguts.

Pel que fa a l'alumnat amb necessitats específiques, el nou **Decret d'Inclusió del 2017** (Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu) fa referència específica a la formació de persones adultes en alguns punts. A l'article 22 del capítol IV, referent a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu als ensenyaments d'adults, s'hi pot llegir el següent:

«El traspàs de la informació relativa a l'alumnat menor de 18 anys, l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu i els menors de 24 anys que no disposin d'una titulació d'estudis obligatoris, s'ha de vehicular a través de l'expedient acadèmic i el consell orientador. A aquests efectes, el tutor, l'orientador i professional de l'EAP han de trametre al centre d'educació d'adults la informació necessària en relació amb la trajectòria de l'evolució personal i acadèmica de l'alumne i l'aplicació de mesures d'atenció a la diversitat. Si cal, s'ha de mantenir una sessió de coordinació entre els professionals d'ambdós centres educatius.»

«El centre de formació d'adults ha d'assignar un tutor a l'alumne, i l'equip directiu ha de confeccionar l'itinerari formatiu personalitzat per a cada alumne, incorporant-hi, si escau, un Pla Individualitzat, que pot comprendre la temporització dels ensenyaments i l'adaptació significativa de materials i d'activitats d'aprenentatge, com també les estratègies didàctiques i metodològiques i, quan sigui necessari, l'adequació dels processos d'avaluació.»

Accés i difusió

L'accés a la formació de persones adultes a ensenyaments i centres autoritzats està regulat per la Llei 12/2009, de 10 de juliol, segons la qual hi poden accedir persones de com a mínim divuit anys, amb algunes excepcions, tal com s'ha explicat als apartats anteriors.

El web de la Generalitat de Catalunya disposa de tota la informació referent al procés d'accés: el mapa de centres educatius de formació de persones adultes, el calendari de preinscripció, la informació de matrícula, la documentació, i els criteris de prioritat per accedir als cursos i indicacions pel que fa a la consulta de resultats (Generalitat de Catalunya, 2018).

La informació d'accés a l'FPA reglada que proporcionen els webs del Departament d'Educació i del Consorci d'Educació de Barcelona està ubicada a apartats específics d'«educació d'adults», de la mateixa manera que hi ha apartats per als estudis de les diferents etapes (infantil, primària, secundària, batxillerat) i per a altres estudis més específics (programes de formació i inserció, formació professional, arts, música, esports, idiomes a les escoles oficials d'idiomes, etc). D'aquesta manera, quan una persona vol accedir a la informació d'accés i a la normativa, s'ha de dirigir directament a l'apartat corresponent.

La normativa estableix que, prèviament a la preinscripció al curs d'interès, l'alumne potencial ha de fer un **procés d'avaluació inicial.** Aquest procés consisteix en «una entrevista per conèixer els antecedents acadèmics de l'alumne, les competències, els objectius i les disponibilitats», i, en alguns casos, en una prova o procés d'orientació per «acreditar competències i coneixements previs necessaris per cursar els ensenyaments amb èxit» (Guia d'adults, Departament d'Educació). Actualment, aquesta avaluació inicial per accedir a l'FPA en centres autoritzats la duu a terme, en general, el personal docent i/o directiu del mateix centre.

La **sol·licitud de preinscripció** als cursos dels CFA es fa durant el mes de juny presencialment al centre que s'ha demanat en primer lloc, presentant una sol·licitud i documentació acreditativa. Només es pot fer una sol·licitud de preinscripció per persona, però s'hi poden indicar (per ordre de preferència) peticions d'admissió a diversos centres. Les sollicituds s'ordenen a posteriori segons uns **criteris de prioritat formals** que regulen l'accés a aquests ensenyaments, i hi tenen preferència les persones que viuen o treballen en el municipi on està situat el centre o bé a un municipi proper on no hi ha aquella oferta formativa; les que cursen o han cursat els mòduls obligatoris dels programes de qualificació professional inicial o un programa de formació i inserció, i les que participen en el programa d'experiència professional per a l'ocupació juvenil a Catalunya «Joves per l'ocupació». Finalment, al setembre, un cop adjudicada la plaça, s'ha de **formalitzar la matrícula** al centre assignat.

En l'àmbit de Catalunya, pel que fa a la **difusió** de l'oferta formativa de l'FPA a la població, és difícil trobar informació que detalli a través de quines vies i circuits es duu a terme i quins són els agents implicats. No sembla que hi hagi una estratègia global coordinada que estableixi quins han de ser els mecanismes d'aquesta difusió i que s'encarregui de donar a conèixer l'FPA de manera organitzada. Sembla, més aviat, que la difusió es fa de manera heterogènia, depenent de les accions que dugui a terme cada centre o municipi individualment.

Al Panel sobre els centres i serveis municipals de formació de persones adultes (2015-2016) que va elaborar l'Observatori de l'Educació Local de la Diputació de Barcelona[10] amb dades de 52 municipis amb escoles municipals de persones adultes (autoritzades o no) i altres serveis o aules d'FPA, s'hi destaca que pràcticament tots els ajuntaments van fer ús de fulletons i del web municipal per fer la difusió dels cursos per a persones adultes. També s'hi observa que més del 70 % dels municipis va fer ús de les xarxes socials, i que altres mecanismes que es van fer servir són la publicitat a publicacions municipals i cartells.

La qüestió de la manera com es donen a conèixer i com arriben les persones als cursos de formació per a persones adultes és un aspecte molt rellevant i que reflecteix molt bé el poc reconeixement que es dona a aquesta formació. En l'àmbit municipal, hi ha la percepció que es treballa més coordinadament amb diferents serveis, com ara els socials o els d'immigració, a més de fer xerrades informatives als centres de secundària i mantenir el contacte amb les coordinacions pedagògiques dels centres per fer traspassos d'informació.

10. *La formació de persones adultes a la demarcació de Barcelona. Principals resultats del Panel sobre els centres i serveis municipals de formació de persones adultes*, 2a edició, Curs 2015-2016. Es pot consultar a: https://www.diba.cat/documents/94105123/ 115195250/PanelEMPA2016.pdf/7144703b-effa-4788-baad-c7ac683657e3

Característiques de les entitats de formació de persones adultes

En aquest apartat es descriuen les característiques principals de les entitats socials que ofereixen formació per a persones adultes. Atès que no hi ha dades oficials sobre aquestes entitats, la informació que es presenta és de caràcter qualitatiu i és menys detallada que la referent als centres oficials d'FPA. Se centra, per tant, en les visions i consideracions de les entitats consultades per poder desenvolupar aquest punt.

Les entitats que duen a terme formació de persones adultes són molt variades, però presenten una sèrie de característiques comunes: els seus programes solen ser més curts que els dels centres oficials i tenen una forta vinculació amb el territori, de manera que els cursos que ofereixen tracten d'estar molt fonamentats en les necessitats concretes de les persones adultes de cada territori.

Hi ha diferents **tipologies** d'entitats:

- **Escoles comunitàries, universitats populars i entitats d'inclusió social**: són iniciatives impulsades per entitats del tercer sector o per grups de persones, i reben el suport de l'Administració i d'altres agents del territori. Generalment, són entitats amb un alt grau d'autogestió i de participació de les persones implicades, tant docents com estudiants. Promouen una educació basada en el diàleg, l'aprenentatge compartit i la ciutadania activa. L'objectiu és que la formació sigui transversal i no només cobreixi mancances acadèmiques de les persones adultes, sinó que serveixi per desenvolupar altres aspectes de la vida adulta, com ara la feina, les relacions personals, la relació amb la comunitat, etc. Solen ser entitats més aviat petites, amb molta relació amb altres iniciatives educatives i socials del barri o del territori.

- **Escoles de noves oportunitats**: presenten les mateixes característiques de les entitats anteriors pel que fa a la gestió i la relació amb

l'Administració, però estan més centrades en persones que han abandonat prematurament els estudis obligatoris i que es troben en situació de vulnerabilitat social i personal, sense oportunitats acadèmiques ni professionals. Per tant, solen tenir un alumnat molt més jove.

- **Centres cívics:** no són pròpiament entitats de formació de persones adultes, però són equipaments municipals on també s'ofereixen cursos formatius. Solen ser espais de proximitat i de participació ciutadana. Alguns també estan gestionats per entitats del tercer sector.

- **Entitats impulsades per les administracions** (Escola de la Dona, Barcelona Activa, Consorci per la Normalització Lingüística, etc.): són espais impulsats per una o diverses administracions en els quals s'ofereixen cursos gratuïts per a persones adultes. Solen ser formacions més enfocades a un àmbit en concret: aprenentatge d'idiomes, formació laboral, etc.

- **Institucions sociocaritatives** (Creu Roja, Càritas, etc.): no són pròpiament entitats de formació de persones adultes, però ofereixen cursos prelaborals, amb titulació homologada (primers auxilis, monitor/a d'oci, etc.). Com que són institucions molt grans i conegudes per la ciutadania, solen tenir un gran nombre d'alumnes.

Una altra manera de classificar aquestes entitats és a través de les **funcions que desenvolupen**. A continuació, es presenten de manera separada aquestes funcions, però val a dir que la majoria d'entitats les duen a terme totes o gairebé totes:

a) **Aprenentatge de competències bàsiques per a la vida adulta**
Cursos per adquirir les habilitats bàsiques en llengües (català i castellà), en noves tecnologies de la comunicació (com utilitzar el mòbil, per exemple) i de la informació (fonaments bàsics per utilitzar

l'ordinador) o altres habilitats bàsiques per a la vida adulta actual. No són només competències acadèmiques, sinó també aquelles que busquen millores en l'àmbit personal o comunitari (saber què cal fer quan s'arriba a la jubilació, poder interpretar els programes dels partits polítics, millorar les habilitats marentals o parentals, etc.).

b) **Inserció laboral i oficis**
En aquest cas, l'objectiu està orientat a la millora de les habilitats per poder accedir al món laboral. Dins d'aquesta tipologia, hi trobem els cursos més bàsics adreçats a la inserció laboral o a l'aprenentatge d'un ofici per al qual no es requereix una titulació o uns coneixements previs (horticultura, cura de gent gran, cuina, jardineria, etc.).

c) **Professionalització**
Cursos adreçats a persones que ja han fet algun curs bàsic o tenen coneixements previs i volen millorar la seva capacitació en el món laboral. Per exemple: curs de logística i magatzem, formació en comerç, formació en sociosanitari, formació en restauració o formació en servei domèstic.

d) **Socialització i empoderament**
Més enllà de l'alfabetització, els cursos tenen l'objectiu que les persones (especialment persones migrades, però també altres col·lectius en situació de vulnerabilitat, com ara joves o dones) puguin desenvolupar-se millor en l'àmbit comunitari. Els cursos no només serveixen per adquirir capacitats de manera individual, sinó també per relacionar-se amb altres persones i relacionar-se millor amb l'entorn (saber fer tràmits administratius, reclamar drets, participar en la vida del barri, etc.).

e) **Segona oportunitat i retorn al sistema educatiu**
Cursos especialment destinats al fet que les persones adultes més joves puguin tornar al sistema educatiu.

Tipus d'alumnat i com arriba

La majoria d'entitats atenen una varietat molt gran de persones pel que fa a l'edat, la procedència, la formació prèvia o les situacions personals. Tenint en compte que no són categories excloents, aquesta varietat es pot agrupar en les categories que es presenten a continuació:

- **Persones migrades**
  Les persones migrades són una de les tipologies d'alumnat més present a les entitats, amb diferents característiques i/o situacions:

  - Persones adultes migrades sense formació o amb nivells formatius inicials en el seu país d'origen i sense coneixement de la llengua catalana i/o castellana. Per tant, tenen necessitats relacionades amb les competències comunicatives bàsiques que afavoreixen l'arrelament social, la regularització o el procés d'inclusió sociolaboral.
  - Persones adultes migrades amb nivells formatius mitjans o superiors en els seus països d'origen que necessiten iniciar la seva competència comunicativa en les nostres llengües per millorar la seva situació sociolaboral.
  - Dones migrades, especialment de països extracomunitaris, que tenen experiència laboral, però que, majoritàriament, es troben en situació irregular i, per tant, en risc d'exclusió social.
  - Persones sol·licitants d'asil, persones refugiades, persones immigrants humanitàries, etc., per situacions de guerra o persecució.

- **Persones adultes joves**
  La majoria de persones «adultes joves» (entre 16 i 22 anys, aproximadament) són persones migrades, tot i que també hi ha joves autòctons. Les situacions més comunes són:

  - Jovent que ha migrat sol, a partir de 16 anys, que entra al projecte d'adults per la manca de recursos per a joves que s'ocupen de les seves necessitats.

  - Jovent major d'edat, extutelat per la DGAIA i en situació de desemparament, que vol continuar o iniciar una formació competencial en català o castellà.
  - Jovent adult autòcton que no estudia ni treballa.

- **Gent gran**
  En aquest cas, la majoria d'alumnat de més edat està compost per persones autòctones que, de manera general, no van tenir accés a una formació inicial quan eren joves i/o volen iniciar-se en les noves tecnologies, per la qual cosa decideixen adquirir els coneixements que els manquen.

- **Persones sense llar**
  Algunes entitats assenyalen que des de fa pocs anys atenen persones sense sostre en els cursos de formació.

Pel que fa a **la manera en què l'alumnat arriba a les entitats**, les situacions més comunes que es descriuen són:

- Boca-orella: a través de familiars o amistats que ja han assistit a algun curs. Aquesta és la manera més comuna.
- Derivació d'entitats del tercer sector o privades: generalment, altres entitats del barri o bé entitats com ara Càritas, Creu Roja, etc.
- Derivació d'entitats públiques: tot i que en menys quantitat que la derivació d'entitats del tercer sector, també es reben derivacions de Serveis Socials o altres serveis públics (albergs municipals, centres cívics, personal educador de carrer, etc.).
- Entitats del barri o equipaments de proximitat: associacions de veïnes i veïns, menjadors solidaris, instituts, etc.
- Voluntariat: algunes entitats tenen persones voluntàries que fan difusió de l'oferta formativa.

Aspectes rellevants

A través de les entrevistes amb representants d'entitats socials, també s'ha pogut fer, principalment, un recull de les principals fortaleses que es deriven del tipus d'organització de les entitats, de la seva oferta i de la relació que estableixen amb l'alumnat. Aquests aspectes són clau per poder pensar l'encaix entre el sector formal i no formal de la formació de persones adultes i definir propostes d'acció en aquest sentit.

Acompanyament i empoderament de l'alumnat

Una de les fortaleses que més es destaca és el tracte proper amb l'alumnat, la voluntat de crear-hi vincles i l'acompanyament que se li proporciona, no només en l'aspecte més educatiu, sinó també en altres aspectes de la vida adulta. Aquest acompanyament es tradueix en el fet que les entitats són sovint un espai de confiança per a moltes persones.

Algunes entitats tenen una dinàmica participativa en què l'alumnat intervé amb propostes i crítiques per millorar el projecte. Això contribueix a l'empoderament, ja que no són només «alumnes», sinó part d'un projecte.

Adaptació als perfils i a les necessitats de l'alumnat

A causa de la gran variabilitat en les situacions vitals de l'alumnat que s'han descrit anteriorment, les persones formadores de les entitats tenen una gran experiència en formació de persones adultes. L'equip docent és capaç de buscar solucions per a situacions molt diverses i d'adaptar-se a les necessitats educatives dels diferents col·lectius segons les seves característiques.

En molts casos, l'oferta formativa de les entitats es proposa a partir de les necessitats que s'evidencien. En aquest sentit, les entitats han detectat que hi ha molta demanda d'aprenentatge de llengües inicials (que no està coberta pels centres oficials) i també nivells instrumentals de competències bàsiques i cursos inicials d'informàtica.

Flexibilitat

La flexibilitat no només es dona a l'hora de pensar l'oferta formativa, sinó també en aspectes administratius o de gestió.

Una part de flexibilitat significa no encotillar-se en un currículum i en unes proves oficials. Això es tradueix en el fet que quan es detecta una necessitat de formació s'hi pot donar resposta (a tall d'exemple, si s'evidencia la dificultat en l'emplenament de formularis per demanar ajuts i beques, es pot preparar una sessió per explicar com fer-ho).

Pel que fa a la flexibilitat de gestió, comporta que no hi ha matrícula en un període determinat, sinó que es pot tenir matrícula viva. Al llarg del curs, es poden anar fent proves de nivell o entrevistes d'acollida, si hi ha noves incorporacions. El fet de mantenir la matrícula viva fa que la gent no es quedi fora per una qüestió burocràtica de terminis tancats.

Un altre exemple de flexibilitat és la possibilitat de no perdre la «plaça» per falta d'assistència. Si una persona troba feina, pot deixar la formació per un temps i reincorporar-s'hi quan ho necessiti. Això fa que moltes persones migrades, especialment en situació laboral precària, s'acostin molt més a les entitats per demanar formació que no pas als centres oficials.

Coneixement del teixit social del territori

La majoria d'entitats tenen un gran coneixement del teixit social del barri o territori on es troben. Això es tradueix en suport mutu per part d'aquests agents i les entitats, i en un fort arrelament a la vida comunitària.

Moltes de les entitats es coordinen i treballen en xarxa amb agents molt diversos dels barris, com ara instituts, biblioteques, associacions de veïnes i veïns, taules comunitàries, menjadors solidaris, centres cívics, etc. La comunicació amb aquests agents fa que també hi hagi molta participació de les entitats en esdeveniments del barri, com ara festes majors, tallers, reivindicacions, etc.

Model adaptat a la vida adulta

Totes les fortaleses descrites anteriorment comporten que el model de les entitats que ofereixen formació no formal de persones adultes estigui ben adaptat a la vida adulta. En la majoria de casos, les persones adultes tenen dificultats per seguir una formació trimestral o semestral, amb uns horaris fixos, per poder aconseguir una titulació. A més a més, algunes titulacions no serveixen per adquirir coneixements pràctics per al dia a dia, com ara fer la declaració de la renda o aprendre una llengua de manera pràctica.

L'objectiu de les entitats, en molts casos, engloba aprenentatges amb altres aspectes, com ara el comunicacional, el legal, l'emocional, etc. L'ensenyament flexible i adaptat a les necessitats reals de l'alumnat adult es tradueix en el fet que les entitats no només són espais educatius, sinó també de trobada i socialització.

Un altre aspecte que el fa un model més adaptat a la vida adulta és que les persones no tenen la pressió d'un resultat o d'un títol oficial. Això fa que hi hagi més seguretat i autonomia per continuar la formació, alhora que fomenta la pèrdua de temors als espais educatius.

Situacions de precarietat de les entitats

Les entitats del tercer sector que ofereixen formació de persones adultes consideren que, de manera generalitzada, pateixen una situació de precarietat, sobretot econòmica. Creuen que s'hi destinen recursos públics insuficients, fet que suposa la principal amenaça de la supervivència de les entitats i el motiu de la limitació de la seva activitat. El sosteniment econòmic depèn de subvencions i donacions privades, amb la situació d'inseguretat econòmica que això comporta.

A més a més, la majoria d'entitats són molt petites pel que fa a recursos humans, de manera que tota la feina de buscar subvencions o altres formes de finançament recau en les mateixes persones que fan, alhora, la feina de docència, gestió, administració, etc. Això suposa estar cada any

pendent de si es podrà donar continuïtat al projecte o no. D'altra banda, per a les entitats més petites, el fet de poder presentar-se i competir en les subvencions amb fundacions o entitats més grans suposa un sobreesforç burocràtic i administratiu.

Tot i la falta de recursos econòmics, les entitats atenen un volum molt gran de persones, motiu pel qual, sovint, també hi ha manca d'altres recursos, com ara espais adequats, material educatiu, etc.

De la mateixa manera que passa amb el sosteniment econòmic, tota la feina de difusió de l'activitat i els cursos també recau, la majoria de vegades, sobre l'equip docent o tècnic de l'entitat. Molts cops, aquesta feina queda relegada per manca de recursos humans o econòmics, tot i ser una necessitat.

Un altre repte d'algunes entitats és la fragilitat del voluntariat, tant pel que fa a la no formalització d'aquest voluntariat que en forma part (moltes vegades no es valora justament pel fet que la fan persones voluntàries) com per la dificultat per trobar persones.

Les entitats consideren que tenen un gran reconeixement al barri o territori on es troben, però, en canvi, no creuen que aquest reconeixement es doni suficientment en els àmbits municipal o social. És a dir, per a aquestes entitats, la formació de persones adultes, o la capacitació en competències bàsiques, no es reconeix prou com un dret bàsic de la ciutadania. Això repercuteix a l'hora de valorar la feina de les entitats com a servei fonamental per millorar tant la situació sociolaboral de les persones com el grau de qualitat democràtica del país.

Per a les entitats, aquesta manca de reconeixement, de la qual se'n ressent tot el sector de la formació de persones adultes, incloent-hi els centres oficials, comporta, a més a més:

- Dificultat de coordinació amb els centres educatius públics que treballen amb els mateixos col·lectius que les entitats.
- Impossibilitat d'oferir titulacions oficials ni reconeixement dels aprenentatges adquirits a les entitats. Tot i que algunes entitats donen certificats d'aprenentatge, no estan reconeguts ni acreditats.
- En relació amb el punt anterior, no hi ha un sistema d'acreditació de les competències que s'adquireixen en el sector no formal de l'FPA, ni tampoc un sistema que acrediti les metodologies i la qualitat de les formacions que ofereixen les entitats.

3 Reptes i necessitats de la formació de persones adultes

En aquest punt, s'hi presenten les necessitats i els reptes identificats sobre els diferents aspectes de la formació de persones adultes: l'organigrama i la coordinació, les funcions que assumeixen els diferents agents, l'oferta formativa, el perfil de l'alumnat, i també la visibilitat i difusió de l'FPA. D'aquests reptes se'n desprenen les estratègies i propostes que han de donar resposta a les necessitats detectades. A l'hora d'identificar aquests reptes i necessitats, s'han tingut en compte tant els centres oficials d'FPA com les entitats socials de formació de persones adultes. Així, doncs, són necessitats que afecten tot el sector, tot i que algunes ho fan de manera més directa als centres o a les entitats.

Repte 1: flexibilitat i adaptació de continguts i formats

Quan parlem de persones adultes, ens referim a un col·lectiu molt heterogeni, tant pel que fa a l'edat com a les motivacions per estudiar o les necessitats. A diferència d'altres col·lectius, per a les persones adultes, en general, la formació no és l'única ni la principal activitat que duen a terme en el dia a dia i, per tant, han de fer encaixar els estudis amb altres responsabilitats. Tot i així, generalment, l'oferta formativa del centres d'FPA és excessivament homogènia i té un caràcter marcadament escolar. Ja en la diagnosi de l'any 2006 elaborada per Chacón *et al.* (2006), s'hi conclou que el plantejament de la formació per a persones adultes és molt mimètic respecte de l'educació primària i l'educació secundària, les quals no faciliten l'adequació a les característiques pròpies de la vida adulta.

El repte que es planteja és que les formacions que es proposin siguin integradores, dinàmiques i flexibles. Això significa que els aprenentatges haurien d'oferir oportunitats per desenvolupar el projecte personal de cada alumne, com també el projecte professional i el projecte de ciutadà/na. Cada vegada més, les persones adultes requereixen formació al llarg de la vida pel que fa a continguts transprofessionals i de competències transversals. L'adquisició de competències hauria d'estar orientada a diferents aspectes de la vida adulta i, per tant, hauria de ser flexible perquè es pugui adaptar a la situació de cada persona.

L'oferta de continguts i formats de l'FPA actual no sempre està adaptada a les necessitats que es detecten des dels centres, sinó que es prioritzen les necessitats per poder cobrir uns mínims amb els recursos de què es disposen. Entre el personal docent hi ha la sensació que l'FPA està «encotillada» per la normativa, els pressupostos i els recursos.

Els CFA autoritzats tenen una manca de flexibilitat, dinamisme i personalització per adaptar l'oferta a la realitat del territori i, d'aquesta manera, poder donar resposta a les diferents necessitats de la població. En aquest sentit, quan les demandes del territori (com ara l'ensenyament d'una llengua específica) no s'ajusten a la norma, els centres de formació de persones adultes no les poden oferir en funció de les necessitats que han detectat.

D'altra banda, **el repte de la flexibilitat i l'adaptació també ha d'incloure els aspectes administratius i de gestió.** El sistema de preinscripció als centres d'FPA, concentrat en unes dates concretes de l'any i regit per uns criteris específics de prioritat, és similar als sistemes que estableixen altres etapes educatives, com ara la infantil, la primària o la secundària. Per tant, no té en compte que la formació al llarg de la vida adreçada a joves i persones adultes no es pot equiparar a l'estructura i calendari de les altres etapes, ja que la realitat de les persones adultes és molt diversa i s'haurien de poder flexibilitzar molt més els calendaris d'accés als ensenyaments al llarg de tot l'any. Actualment, alguns centres

obren periòdicament la matrícula per a ensenyaments trimestrals i semestrals, i, en alguns casos, hi ha matrícula viva, però, tot i així, la majoria de cursos i centres continuen basant-se en un calendari molt rígid.

Aquesta flexibilitat s'hauria de potenciar no només en els continguts, sinó també en el format i la gestió, en coses bàsiques com ara la matrícula, els horaris, la proximitat territorial, etc., que també s'haurien de poder adaptar a les diferents situacions de la vida adulta.

Això fa que es posi sobre la taula la necessitat d'ampliar i flexibilitzar no només el període d'accés (preinscripció i matrícula), sinó també el calendari general dels ensenyaments a persones adultes; és a dir, que els centres no es regeixin a través d'un únic calendari escolar per a totes les etapes, sinó que es puguin adaptar a les necessitats que presenta cada territori i, per tant, a les persones que potencialment poden accedir als estudis que ofereixen. N'és un bon exemple el cas dels centres de formació situats a centres penitenciaris, els quals també es basen en el calendari escolar (de mitjan setembre a mitjan juny), tot i que la realitat de les persones que hi accedeixen és molt diversa i no necessàriament s'adequa a aquestes dates.

Per acabar, **aquest repte també requereix una necessitat d'innovació pedagògica per treballar la diversitat a les aules**, que ja s'està desenvolupant en altres camps educatius i que també cal que arribi a l'FPA. Si la formació destinada a persones adultes vol incloure i donar resposta a aquesta diversitat (funcional, cultural, etc.), cal que disposi d'uns mitjans i unes eines per fer-ho.

Es posa de manifest que l'alfabetització digital i l'ús de les noves tecnologies són elements importants per reduir desigualtats entre la població adulta i, per tant, són clau dins l'àmbit de la formació d'aquest col·lectiu. Alguns centres ja estan introduint iniciatives basades en noves metodologies d'aprenentatge (com ara la classe invertida o el treball per projectes), amb l'objectiu de facilitar l'adaptació d'aquests estudis a les

necessitats laborals i familiars de les persones adultes i de generar motivació a través de mètodes innovadors i tecnològics. Tanmateix, tot i que hi ha un ampli consens pel que fa a la importància d'introduir aquestes noves metodologies, l'apreciació general és que la majoria d'escoles de formació d'adults (com també altres espais de formació no formal i informal) encara són força lluny d'aconseguir-ho.

En resum:

- Necessitat pel que fa a la flexibilitat i l'adaptació de continguts: l'oferta ha d'estar adaptada a la vida adulta i ha d'incloure continguts transprofessionals i competències transversals. Els continguts també s'han de flexibilitzar perquè s'adaptin a les necessitats i la demanda de cada territori.
- Cal més adaptació dels continguts a formats digitals i no presencials per millorar l'alfabetització digital.
- Manca de flexibilitat en la gestió i els aspectes administratius dels centres d'FPA: la matrícula, els horaris, la proximitat territorial, etc., també s'haurien de poder adaptar a les diferents situacions de la vida adulta.

Repte 2: coordinació entre etapes educatives i relació amb altres serveis

Aquest repte respon a dues necessitats: en primer lloc, **la millora de la continuïtat entre aprenentatges i etapes educatives**; en segon lloc, que aquesta coordinació també tingui en compte la **relació entre l'FPA i altres serveis indispensables per a la millora de la situació laboral i vital de les persones adultes,** com ara els Serveis Socials, el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) o els serveis d'immigració.

D'una banda, cal enfortir la relació entre centres d'etapes educatives (i, molt concretament, els centres de secundària) per millorar la difusió de

l'FPA i, d'aquesta manera, poder arribar a més persones que vulguin tenir continuïtat en la seva formació i donar opcions a col·lectius que necessiten aprenentatges per millorar la seva situació laboral. En aquest sentit, cal la col·laboració i el traspàs d'informació entre centres de diferents etapes, sobretot tenint en compte que part de l'alumnat s'hi troba en transició.

De l'altra, també cal una millor relació i coordinació amb els serveis i els recursos disponibles, veure quines sinergies es poden crear a través d'un treball en xarxa, que també facilitarà la derivació entre serveis i el pas entre etapes educatives.

Les realitats i necessitats de l'FPA varien molt segons on estan ubicades, però la tendència és que les escoles d'adults de municipis petits, en general, treballen de manera més coordinada amb les altres entitats i els serveis del territori (serveis socials, immigració, SOC, etc.), amb la voluntat d'establir vincles amb l'entorn i entenent que la formació d'adults consisteix a donar resposta a les necessitats de les persones i les comunitats. A tall d'exemple, en alguns municipis s'aglutina tota la formació per a majors de setze anys (excepte la que es duu a terme als instituts) en un mateix edifici o en espais molt pròxims. Aquesta formació inclou: formació d'adults, programes de qualificació professional inicial, de formació i inserció, d'alfabetització, de promoció econòmica (treball), per a majors de 25 anys, etc. En general, hi ha força consens a l'hora de considerar que és un bon exemple de funcionament. **Així, la formació permanent es troba concentrada en un sol lloc perquè els demandants de formació no hagin d'anar d'un lloc a l'altre i se'ls pugui orientar i acompanyar de manera integral**. D'aquest model se'n valora que pot ser molt beneficiós per a determinats col·lectius, ja que afavoreix, per exemple, que mares i pares de l'alumnat de l'institut puguin accedir més còmodament a les formacions i els cursos.

En aquesta línia, es posa de manifest la **necessitat de donar autonomia als centres com a element fonamental del sistema i de facilitar la descentralització**. L'objectiu és coordinar-se amb els agents, les entitats

i els equipaments locals per enxarxar les oportunitats del territori i optimitzar els recursos disponibles. Aquest model descentralitzat passa perquè des del territori es tingui plena consciència que els centres s'han de poder gestionar. Des de la Generalitat de Catalunya, també s'està treballant en aquest sentit i es destaca l'autonomia com un element fonamental del sistema. Actualment s'està treballant perquè els centres acudeixin més als serveis territorials quan hi ha problemes o necessitats i que no depenguin tant del Departament.

Per acabar, també hi ha vinculada a aquest repte la necessitat de relació amb el teixit empresarial del territori i les escoles de professionalització per poder treballar de manera conjunta cap a una de les principals demandes de l'alumnat d'FPA, que és la recerca de feina.

Avui dia, des del Departament de Treball i el Departament d'Educació s'està construint un document, coordinadament amb la Diputació de Barcelona, sobre la «formació al llarg de la vida», en què es posa de manifest la necessitat de descentralització. L'objectiu és coordinar-se amb els agents locals, veure les necessitats que hi ha i com es poden optimitzar els recursos disponibles.

Repte 3: enfortiment del model comunitari i encaix entre agents implicats

Cal que la formació d'adults estigui vinculada al territori. En aquest sentit, un dels reptes és fer que la comunitat s'hi impliqui. És per això que **cal que es creïn aliances entre els diferents agents de l'educació, també a l'etapa adulta: formal, no formal i informal**.

Els inicis de la formació de persones adultes van anar de la mà de les reivindicacions obreres dels anys setanta. És a dir, l'educació dels veïns i les veïnes es veia com una manera d'aconseguir una ciutadania més crítica i més forta, que podia lluitar per reclamar els seus drets bàsics. Una vegada

es van aconseguir els serveis públics i els equipaments per als barris, aquesta part més comunitària de l'educació d'adults es va anar esvaint. Com a conseqüència, la formació de persones adultes ha tendit a equiparar-se al model de l'educació per a infants i joves, motiu pel qual se n'ha adoptat el sistema educatiu i el funcionament.

Una altra conseqüència de la manca de vinculació amb els barris i la comunitat és que l'oferta formativa no interpel·la certs col·lectius ni s'adequa prou a les seves necessitats. Les estadístiques disponibles del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya sobre centres reglats mostren que, en els últims anys, s'ha reduït considerablement el nombre d'inscrits als cursos de català o de primers nivells de castellà, i també el de les formacions més bàsiques, com ara els cursos de formació instrumental (alfabetització, neolectors, etc.) o el de competències inicials d'informàtica.

Aquesta tendència de desaparició de l'educació primària dels centres públics de formació de persones adultes, anomenat per alguns agents del sector «procés de secundarització», preocupa, d'una banda, perquè es veuen els ensenyaments bàsics com una necessitat que continua havent-hi; i, de l'altra, perquè es percep una tendència a la privatització d'una part important de l'oferta formativa.

Tanmateix, caldria tenir en compte altres tipus d'aprenentatges (no formals i informals) i promoure la coordinació amb altres agents i altres espais, com ara entitats i centres esportius, biblioteques, casals, associacions de veïnes i veïns, museus, etc. **D'aquesta manera, l'oferta podria diversificar-se i incloure col·lectius i perfils d'alumnat més diversos**.

En aquest repte, doncs, cal posar sobre la taula **el paper d'entitats socials del territori que ofereixen cursos i serveis per a persones adultes vinculats, principalment, amb la formació informal de competències instrumentals i lingüístiques.** Es percep la necessitat que l'ordenació

de l'FPA determini quin ha de ser el paper de les diferents entitats, els serveis i els espais del territori que ofereixen formació formal, no formal i informal i que es tinguin en compte a l'hora de repensar els continguts i les funcions de l'FPA.

Aquest encaix entre els diferents agents educatius també hauria de servir per augmentar el treball en xarxa i visibilitzar, entre altres coses, quins aspectes de l'FPA que no estan coberts pels centres oficials estan assumint les entitats; o quines entitats o serveis estan infrautilitzats. A tall d'exemple, l'oferta de cursos s'ha reduït per la baixa de la demanda als centres públics de formació de persones adultes, però, paral·lelament, moltes de les entitats comunitàries (ONG, associacions, etc.) situades, principalment, a municipis i/o barris on hi ha percentatges elevats d'immigració, identifiquen que hi ha una demanda d'un col·lectiu amb pocs recursos lingüístics i amb necessitats de formació bàsica per poder desenvolupar-se millor en l'entorn (poder llegir els cartells del seu barri, de les botigues, parlar amb el veïnat, etc.), més que no pas amb la necessitat d'obtenir un títol de secundària.

El concepte de centre o «escola» de persones adultes, per tant, no es pot basar només en l'educació formal i en les competències educatives tradicionals, sinó que ha d'anar més enllà. Als barris i als municipis hi ha espais com ara entitats socials, biblioteques, centres cívics, ateneus, centres esportius, associacions de veïnes i veïns, etc., on també hi pot haver aprenentatge. Si es tenen en compte aquests altres espais, no només es fa camí cap a un aprenentatge al llarg de la vida, sinó que també s'enforteix la relació amb el territori i els diferents agents i col·lectius que hi conviuen.

Repte 4: millora de l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat

L'orientació en l'aprenentatge al llarg de la vida és un factor clau en el qual s'hauria d'aprofundir. A alguns centres de formació de persones adultes s'ha incorporat el perfil de coordinador/a que es dedica a l'orientació, lligant la formació amb la realitat, i és essencial. Tanmateix, aquesta figura i el seu funcionament depèn de cada centre i, sovint, també de la voluntat de les persones docents. En resum, no hi ha una estratègia global per incorporar aquest perfil al sistema.

L'avaluació inicial per accedir a l'FPA en centres autoritzats la duu a terme, en general, el personal docent i/o directiu del mateix centre, tal com es detalla al punt «Equip de professionals». **Tanmateix, hi ha una clara necessitat d'ampliar aquest procés inicial, no només d'avaluació, sinó també d'orientació general**. En aquest sentit, es percep com a necessitat fonamental una figura i/o espai que pugui proporcionar aquesta orientació a l'inici per poder informar i assessorar les persones que hi arriben cap a l'ensenyament més apropiat dins del centre o bé derivar-les cap a un altre servei (ja siguin programes del SOC, cursos de l'EOI o, fins i tot, altres formacions no formals o informals). Així mateix, aquest procés d'orientació no ha de detectar només quin és l'ensenyament més oportú, sinó que també ha d'identificar i aconsellar sobre la millor modalitat (presencial o a distància, per exemple), segons la disponibilitat de cada persona.

Cal que hi hagi un lloc o un punt d'orientació on la gent pugui obtenir assessorament i veure les opcions formatives que té en l'àmbit territorial. Actualment, n'hi ha a través del Pla de joves, però no arriba a tothom, ja que no hi ha un equivalent d'aquest servei per a adults més grans. La forta diversitat de perfils de l'alumnat actual pel que fa a persones adultes (procedències, edats, llengües, etc.) posa de relleu la necessitat de suport d'equips d'assessorament i orientació psicopedagògic (EAP), de la mateixa manera que en disposen les altres etapes del sistema educatiu.

Aquest seguiment ha de formar part d'una formació integral o integradora: cal que ofereixi oportunitats per al desenvolupament del projecte personal, el projecte formatiu, el projecte professional i el projecte ciutadà. Aquest model és el que es proposa també en el document *L'orientació educativa a l'educació d'adults: l'acollida, el seguiment i l'acció tutorial* (Generalitat de Catalunya, 2017), desenvolupat pel grup de treball d'orientació de l'educació d'adults. Entre altres coses, s'hi destaca que el seguiment «implica una atenció contínua i personalitzada així com accions grupals i de centre que afavoreixin un bon clima d'aula i de centre. El seguiment de l'alumnat es durà a terme mitjançant l'acció tutorial i se centrarà a mantenir la motivació i afavorir el suport de l'alumne en les direccions següents: suport entre iguals, suport docent, suport de centre i suport sociofamiliar» (pàgina 12). Així mateix, en el document també s'hi apunta que en la tasca d'orientació i acompanyament hi ha d'estar implicat tot l'equip docent, tot i que hi hagi una figura de tutor/a com a referent.

Altres característiques destacades i opcions que hauria de tenir en compte l'orientació dins de l'FPA són:

- Implicar el teixit empresarial per facilitar l'accés a les possibles ofertes de feina.
- Oferir un sistema de tutoria dual, amb una persona referent dins del centre i una altra fora (una amistat, un familiar, etc.), que puguin assessorar i orientar de manera coordinada.
- Disposar d'un lloc on l'alumnat es pugui informar i orientar pel que fa a les opcions disponibles en l'àmbit territorial.

Un altre aspecte important és que aquesta orientació tingui en compte el model d'educació inclusiva per poder acompanyar, amb garanties, l'alumnat que tingui algun tipus de problemàtica relacionada amb l'aprenentatge o la salut mental. Actualment, els centres d'FPA no disposen de professional psicopedagog, com sí que hi ha en els altres nivells formatius (primària i secundària), o d'un servei d'orientació psicològica.

Tanmateix, per poder dur a terme aquesta funció d'orientació i acompanyament, caldria una tasca prèvia de radiografiar, conèixer el territori, les opcions. La necessitat és òbvia, però hauria d'anar acompanyada d'aquest treball en xarxa i aquest coneixement del territori.

Repte 5: formació de docents

Una de les principals necessitats que es detecta dins l'àmbit de l'FPA és la formació per a professionals formadors. **Avui dia, no hi ha una especialització universitària de formació per a persones adultes i, per tant, no cal tenir coneixements específics d'aquest tipus de formació per formar part de l'equip docent dels centres d'FPA**. És per això que ampliar l'oferta formativa universitària amb aquesta especialització donaria més revalorització als professionals d'aquesta branca, a part de millorar les competències generals de la professió.

Més enllà de la demanda d'una formació universitària per poder exercir la docència de persones adultes, determinats ensenyaments de l'FPA requereixen una preparació específica. Sovint, hi ha una manca de formació de docents per acreditar algunes especialitzacions, com és el cas de la informàtica i noves tecnologies, en què, per a alguns graus de COMPETIC, es pot donar la situació que la persona docent no disposi del nivell pel qual està acreditant.

Les formacions que s'ofereixen des del Departament d'Educació i la Diputació de Barcelona, de caràcter voluntari, estan ben valorades pel professorat, però la major part dels agents vinculats a l'FPA reclamen l'ampliació de l'oferta de formació de professionals formadors i que es generin més espais i eines d'intercanvi per compartir les particularitats i reptes que fan de l'FPA un àmbit diferent a la formació d'infants i jovent, i que, per tant, requereix que les persones que l'imparteixen tinguin una formació especialitzada.

Principalment**, les temàtiques en què més s'identifica una manca de formació del personal docent són:**

- Una **especialització de continguts** que garanteixi que les persones docents disposen dels coneixements específics necessaris per impartir els diferents ensenyaments. La situació actual a molts centres de formació de persones adultes és que un mateix docent ha de fer molts cursos i/o assignatures diferents, motiu pel qual s'han d'agrupar grans blocs de matèries, cosa que dificulta que hi hagi docents que tinguin un alt nivell de tots els continguts i, per tant, fa que es perdi l'especialització. Des d'alguns àmbits, s'apunta a la necessitat que es revisin els requeriments de formació específica de les persones docents per a cada tipus d'ensenyament (i es remarquen especialment les llengües i les noves tecnologies), però aquests requisits han d'anar acompanyats dels recursos oportuns per poder tenir la plantilla de docents necessària.

- **Mètodes pedagògics** adreçats al col·lectiu de persones adultes i les seves necessitats, punt en què cal destacar, també, la gran diversitat d'alumnat que arriba als centres d'FPA i les especificitats que pot tenir cada grup o col·lectiu. Cal que l'equip docent disposi de la metodologia necessària per ensenyar el col·lectiu al qual es dirigeix. Sovint, els docents venen d'ensenyar a primària o secundària, i el perfil que es troben (i, per tant, les seves necessitats específiques d'ensenyament) és molt diferent. En aquest sentit, si bé hi pot haver una estratègia global, es visualitza la possibilitat que cada centre defineixi les necessitats concretes que tingui segons els col·lectius a qui s'adreça principalment.

- **Innovació metodològica**: de la mateixa manera que des de les diferents etapes del sistema educatiu cada vegada es posa més èmfasi en la necessitat d'innovar els mètodes a les aules, amb una atenció especial a les noves tecnologies, la formació per a persones adultes tampoc pot quedar enrere en aquest aspecte.

Repte 6: homogeneïtzació, ampliació de recollida i anàlisi de dades sobre la formació de persones adultes

Les dades sobre l'FPA que recullen les diferents administracions i entitats no sempre són les mateixes ni s'analitzen amb els mateixos criteris. És a dir, aquestes dades es poden trobar agrupades de maneres diferents segons l'entitat que les publica i els tipus de centres d'FPA (segons la dependència, autoritzats/no autoritzats, etc.). Aquesta manca d'homogeneïtzació en la recollida de dades, juntament amb una manca general de dades de la formació de persones adultes no formal i informal, provoca que es presentin resultats diferents i que no reflecteixen bé la realitat d'aquest àmbit.

Un altre aspecte necessari és **revisar el tipus de dades que es recullen, de manera que permetin fer una avaluació més a fons de l'FPA i amb un enfocament més ampli; és a dir, que incorpori dades sobre trajectòries i necessitats, qualitat de la instrucció, abandonament i causes o elements per avaluar-ne l'èxit**. Actualment, les avaluacions se centren molt en el nombre de persones que assisteixen i/o que acaben els cursos oficials (rendiment acadèmic en termes d'«èxit» o «fracàs»), però gairebé no hi ha dades que mostrin per què les persones matriculades no arriben a finalitzar els cursos. Un estudi d'aquestes dades podria ajudar a repensar quins són els criteris pels quals es pot considerar que el fet que un alumne o alumna abandoni la formació és un fracàs; o, també, com s'hauria de dissenyar l'oferta per garantir-ne la continuïtat.

A tall d'exemple, la llarga durada dels cursos pot dificultar la permanència de l'alumnat. És el cas del graduat en educació secundària obligatòria per a persones adultes (GESO), que es compon de dos nivells de 595 hores cadascun, i que no facilita compaginar la formació de persones adultes amb la vida quotidiana. En aquest sentit, les estadístiques disponibles del Consorci d'Educació de Barcelona mostren un grau molt elevat d'abandonament (que va en augment els últims cursos), i, entre els motius coneguts més citats per abandonar els cursos, s'hi troben els relacionats amb

la feina. Al document elaborat per Inspecció de Barcelona (juny, 2018), per exemple, s'hi mostra que els motius més freqüents d'abandonament de l'alumnat dels CFA de Barcelona són la no incorporació al curs (20 %) i trobar un lloc de feina o canvis de torn a la feina (19 %).

Precisament, pel que fa a les dades observades i l'anàlisi entre aptes i matrícules i/o persones inscrites, hi ha una opinió general que, si bé és molt important tenir aquest fet en compte i que cal trobar les mesures oportunes per disminuir l'elevada taxa d'abandonament, **s'ha de sortir de la idea que aquesta dada aïllada signifiqui l'èxit o el fracàs del sistema de la formació de persones adultes; i, encara menys, de les persones adultes en elles mateixes.** En primer lloc, s'ha de partir del fet (comú a tots els països) que la formació entre persones adultes sempre tindrà una taxa d'abandonament estructural, ja que sovint no serà la seva activitat principal, perquè l'alumnat la compagina amb la vida laboral o professional i familiar. D'entrada, cal una revisió i un aprofundiment dels motius pels quals les persones matriculades no arriben a finalitzar els cursos. Això permetrà valorar si hi ha instruments o possibilitats de flexibilitzar i/o adaptar els ensenyaments per evitar-ho. Així mateix, si es duu a terme un acompanyament de l'alumnat i s'observa el motiu pel qual deixa de fer un curs, pot ser que la resposta sigui perquè ha trobat una feina o una feina més qualificada i, per tant, no es pot considerar un «fracàs», sinó un «èxit».

D'altra banda, també cal incorporar nous factors per tenir en compte a l'hora de fer la recopilació de dades i posterior avaluació, que incloguin no només tot el que té a veure amb el rendiment acadèmic, sinó també amb la qualitat d'aprenentatge, el funcionament del centre o el grau d'integració amb el territori (el rendiment social, per exemple). En la mateixa línia, també caldria tenir més en compte l'opinió i les valoracions de l'alumnat.

Repte 7: visibilitat i reconeixement del sector

En altres països, la formació per a persones adultes, o la formació al llarg de la vida, està valorada com un dret de la ciutadania que cada vegada es fa més necessari. En el nostre país, però, el reconeixement i la visibilitat de l'FPA dins del sistema educatiu és molt feble, i es tradueix, principalment, en una manca d'espai reconegut dins del sistema: «ens tracten com si fóssim primària o secundaria, no com una cosa diferent», «la categoria de la formació d'adults en molts llocs no apareix». **Quan s'elaboren estudis, programes o iniciatives sobre educació, la formació per a persones adultes rarament es té en compte o ni tan sols es menciona.**

Un exemple de la falta de reconeixement és que, mentre que el currículum actual de l'ESO és de l'any 2015, el currículum de l'educació secundària per a persones adultes és del 2002. Per tant, el currículum actual dels ensenyaments de secundària per a persones adultes ha quedat obsolet i cal que es revisi i s'actualitzi. Tot i que se'n va fer una revisió l'any 2007, des del sector hi ha una percepció general que encara no està prou adaptat a les especificitats de les persones adultes. En general, per a determinats col·lectius, l'educació secundària, tal com està plantejada, no respon a les necessitats reals de la vida adulta.

Aquest repte també respon a la **manca d'estratègia coordinada per a la difusió i el màrqueting de l'oferta de l'FPA**. Això comporta una manca de visibilitat, sobretot a municipis grans, que fa que moltes entitats del territori, instituts inclosos, no sàpiguen que hi ha aquesta oferta formativa. Així mateix, la manca de visibilitat fa que algunes persones desconeguin que hi ha centres de formació de persones adultes, motiu pel qual van a fer les proves d'accés a acadèmies privades i acaben pagant un cost molt més elevat.

Ara bé, aquesta manca de coneixement i reconeixement de la formació de persones adultes no només es troba en l'àmbit educatiu, **sinó que la ciutadania en general no la identifica com una necessitat bàsica per**

a la societat, i, per tant, sovint hi ha un alt desconeixement de l'oferta d'FPA en el propi territori (barri o municipi), i, fins i tot, de la presència de centres, aules o altres espais on puguin dirigir-se per formar-se.

Cal que la formació per a persones adultes s'inclogui també als programes, polítiques i iniciatives d'ensenyament en general, ja que es denuncia que l'FPA sempre n'estigui al marge o que ni tan sols hi aparegui. Algunes veus afirmen, fins i tot, que «el concepte d'educació ha estat segrestat històricament per l'educació de la infància i l'adolescència» (Formariz, A. 2017), i que ha deixat en l'oblit l'educació o formació per a persones joves i adultes, tot i que representen més de la meitat de la població.

En relació amb aquest repte, també s'ha de destacar que el fet que les persones professionals de les entitats del tercer sector anomenin formació «no formal» a la formació que no està regulada per una llei i que, per tant, la principal diferència que hi ha és que no es poden atorgar titulacions oficials, es veu com una manera de restar valor a la feina de les entitats. En aquest sentit, mentre que en l'educació d'infants i joves hi ha un canvi de paradigma per posar en valor els aprenentatges que es duen a terme fora de l'escola (en entorns no formals i informals), això no està passant de manera tan pronunciada en l'educació de persones adultes.

Repte 8: accés i incorporació del perfil d'alumnat «que no arriba», els «no alumnes»

Les persones en edat adulta representen més de la meitat de la població, però el percentatge que arriba a cursar ensenyaments dins d'aquest àmbit és molt petit. És evident que la formació al llarg de la vida no interpella tota la població, però hi ha la percepció que **hi ha una part d'aquesta formació que no arriba a totes les persones d'aquest sector de la població, ja sigui perquè l'oferta formativa no s'adapta realment a les seves necessitats o bé perquè el desconeixement i/o la manca de visibilitat d'aquesta oferta fa que no hi puguin accedir fàcilment.**

Tal com s'ha indicat al punt «Oferta formativa», tot i que des de l'Administració es veu una davallada en la demanda dels cursos més bàsics de formació instrumental i dels primers nivells de català i castellà, la població immigrant que es dirigeix a entitats generalment vinculades al barri per accedir a acompanyament i formació per alfabetitzar-se i aprendre llengües continua creixent, i, per tant, sí que hi ha un col·lectiu que necessita aquest tipus d'ensenyament. Tanmateix, hi ha un col·lectiu de gent (no només compost per població immigrant) que ha abandonat els estudis i «s'ha quedat despenjat del sistema», i sobre el qual ja no actuen molts actors, no només els centres d'adults, sinó també el SOC, plans de formació (PFI) o educació no formal (casals, associacions, etc.).

El repte, per tant, no és només donar més visibilitat a l'FPA per incorporar més alumnat, sinó que hi ha perfils d'alumnes als quals és molt difícil d'accedir, i no només per la manca de visibilitat o de reconeixement. Entre aquests perfils hi ha, per exemple, persones migrades que no coneixen encara la llengua ni quins són els serveis que tenen a la seva disposició; persones no alfabetitzades a qui no arriba l'oferta formativa perquè no accedeixen als circuits on es mou i es fa difusió d'aquesta oferta; i, també, un perfil de persones més joves que surten del sistema escolar i que no coneixen l'oferta de l'FPA.

En molts casos, l'alumnat «que no arriba» són persones en situació de precarietat social i econòmica, i, sovint, en situació administrativa irregular. Aquesta precarietat dificulta l'assistència continuada als cursos i, per tant, el procés d'aprenentatge, ja que hi ha situacions que han de resoldre i que són més vitals o urgents que la formació. Tot plegat també dificulta la seva capacitat reivindicativa per exercir el seu dret a formar-se.

Tot i que els CFPA i les entitats socials poden acollir persones amb situació administrativa irregular, aquesta situació també provoca que sigui impossible encaminar aquest possible alumnat cap a vies oficials de formació subvencionada, en els casos en què així ho desitgin, i que suposaria una millora de cara a les oportunitats laborals. Això afecta especialment

l'alumnat més jove, com ara joves extutelats que surten dels centres sense el NIE tramitat o aquells que han arribat amb divuit anys al territori espanyol.

En relació amb aquest repte, cal destacar que les entitats socials d'FPA arriben molt més a aquest tipus de persones, a causa de l'arrelament als barris i al contacte més directe amb altres espais i serveis comunitaris on aquestes persones acudeixen de manera més quotidiana. També hi ha la percepció que en alguns municipis petits és més fàcil detectar-hi aquests col·lectius i anar-los a buscar, però que en poblacions més grans és difícil i s'acaben invisibilitzant.

Caldria endreçar tots els agents que actuen amb aquests col·lectius, com també la resta de serveis i instal·lacions dels barris o municipis, com ara biblioteques, centres cívics, etc., perquè tot estigui coordinat i es pugui facilitar l'encaix entre aquest col·lectiu que ara «es perd» i els diferents serveis que hi ha.

4 Bones pràctiques

Moltes de les dificultats o desafiaments amb què es troba actualment la formació per a persones adultes a Catalunya no són exclusives o directament vinculades al context català, sinó que coincideixen o tenen similituds amb les que es poden trobar tant en l'àmbit espanyol com europeu i, fins i tot, a altres continents.

En l'àmbit europeu, destaca l'Estratègia de Lisboa del 2000 i l'Estratègia Europa 2020, que estableixen la necessitat de fomentar l'aprenentatge al llarg de la vida a totes les regions europees i el situen com un factor transformador i decisiu per convertir Europa en una societat i una economia del coneixement avançat. Així, el 2017, el Parlament Europeu, el Consell Europeu i la Comissió Europea van proclamar conjuntament el pilar europeu de drets socials (vegeu **https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_es**), on, al «Capítol I: Igualtat d'oportunitats i d'accés al mercat de treball», es contempla un punt sobre educació, formació i aprenentatge al llarg de la vida que diu que «**tota persona té dret a una educació, formació i aprenentatge al llarg de la vida inclusiu i de qualitat**, amb l'objectiu d'adquirir capacitats que li permetin participar plenament a la societat i gestionar amb èxit les transicions al mercat laboral».

Pel que fa a la UNESCO, a través del seu institut per a l'aprenentatge al llarg de la vida (UNESCO Institute for Lifelong Learning - UIL), defineix aquest tipus d'aprenentatge des d'un enfocament holístic i integral, intersectorial i transversal, i promou i dona suport a l'aprenentatge al llarg de la vida

amb un focus especial en la **formació d'adults**, l'educació continuada, l'alfabetització i l'educació no formal bàsica. D'acord amb l'UIL, l'educació i la formació d'adults pot ajudar a combatre reptes econòmics, socials i mediambientals.

Així mateix, el 2015, la UNESCO publica una sèrie de **recomanacions als estats membres sobre l'aprenentatge i l'educació de persones adultes** (*Recommendation on Adult Learning and Education*,[11] publicat el 2016 per la UNESCO i l'UIL). En concret, s'hi plantegen «principis generals, reptes i orientacions que cada estat membre hauria d'aplicar en funció dels seus propis contextos socioeconòmics, estructures de govern i recursos disponibles per millorar la situació de l'aprenentatge i l'educació de persones adultes en els àmbits nacional, regional i internacional». Les recomanacions es distribueixen en cinc àrees d'acció:

- Els estats membres haurien de desenvolupar **les seves pròpies polítiques** inclusives i integrals **per a l'aprenentatge al llarg de la vida**. Es planteja que hi hauria d'haver una coordinació intersectorial amb la participació dels diferents agents implicats. Així mateix, s'exposa que els mecanismes de coordinació haurien de ser prou flexibles per adaptar-se a les necessitats i els reptes futurs. També es posa èmfasi a visibilitzar entre tota la societat els beneficis de l'aprenentatge al llarg de la vida.

- Pel que fa a la **governança**, es recomana promoure-la enfortint o creant estructures cooperatives i processos participatius, com ara partenariats multiagents (Administració, societat civil, sector privat) en els àmbits local, nacional i internacional. Es remarca la importància de la participació d'agents rellevants que garanteixin una governança democràtica i que donin resposta a les necessitats de tot l'alumnat, especialment el més vulnerable. Un punt important és la

11. Es pot consultar el document complet a: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245179

indicació específica d'establir mecanismes i processos en els àmbits nacional i local que siguin flexibles, adaptables i descentralitzats. Finalment, es parla, entre altres coses, de la promoció de la cultura de l'aprenentatge al llarg de la vida i la mobilització de recursos per afavorir l'aprenentatge inclusiu.

- També es posa èmfasi en l'àrea de **finançament**, en què els estats membres haurien de poder mobilitzar i assignar suficients recursos per donar suport a una participació més elevada i reeixida en l'educació i la formació durant l'etapa adulta, i donar un rol essencial als governs per pressupostar i distribuir segons les necessitats de cada territori, per garantir que el fet de no tenir recursos no sigui un obstacle per a cap persona per poder accedir a la formació al llarg de la vida.

- Pel que fa a la promoció de la **participació, la inclusió i l'equitat**, s'ha de garantir que ningú no quedi exclòs de l'educació a l'etapa adulta. En aquest sentit, cal fer especial atenció als col·lectius més vulnerables (depenent de cada context) i atendre les diversitats de la població sense permetre cap tipus de discriminació. S'han d'establir estratègies d'atracció a l'aprenentatge, reforçant o creant estructures institucionals, com ara centres d'aprenentatge comunitari, desenvolupant informació i orientació de qualitat per a la població i treballant per minimitzar les barreres a la participació ciutadana.

- Per acabar, s'encoratja els estats membres perquè millorin la **qualitat** a través de l'adaptació de continguts, metodologies i gestió de la formació segons les necessitats reals de cada entorn, entre els quals destaquen les pedagogies centrades en l'alumnat o l'ús de les noves tecnologies. Així mateix, cal un seguiment i una avaluació continuada de les polítiques i els programes de formació al llarg de la vida. D'altra banda, per garantir la qualitat de la formació, se subratlla la necessitat de també poder acreditar els aprenentatges no formals i informals.

L'Institute for Lifelong Learning - UIL elabora periòdicament un informe global de l'educació i la formació de persones adultes (GRALE), on es compara la situació de l'FPA als diferents països membres de la UNESCO i s'observen les últimes dades, anàlisis i informes dels diferents països, com també algunes recomanacions.

L'últim informe publicat (2016) identificava beneficis de l'FPA en tres àmbits clau: salut i benestar; ocupació i mercat laboral; i societat civil i vida comunitària. D'altra banda, es preveia un nou informe el 2019, que va quedar aturat per la covid-19, que s'enfocava en la participació de la formació i l'educació de persones adultes, els instruments de mesura i indicadors.

Alguns dels fets que es destaquen de l'informe del 2016 són que, a l'Europa occidental, **només un 52 % dels països tenen una definició oficial de l'educació per a persones adultes**. Així mateix, també s'hi posa de relleu que els problemes relacionats amb les dades apareixen a totes les regions del món, fins i tot als llocs on hi ha sistemes d'informació ben desenvolupats.

Altres dades rellevants de l'informe són:

- El 85 % dels països manifesta que la seva màxima prioritat política és l'alfabetització i les competències bàsiques.
- El 71 % dels països informa que té un marc de política per reconèixer, validar i acreditar l'aprenentatge formal i no formal.
- El 68 % dels països informa que es duen a terme consultes entre els diferents agents interessats i la societat civil per vetllar que els programes d'aprenentatge i educació d'adults s'adaptin a les necessitats de les persones que es formen.
- El 66 % dels països recopila dades sobre els índexs de finalització i el 72 %, sobre certificació.
- El 81 % dels països ofereix formació inicial i continuada per a docents i facilitadors de l'educació per a persones adultes.

Dos dels països europeus amb una trajectòria llarga en polítiques públiques al voltant de l'educació i l'aprenentatge de persones adultes són Alemanya i Suècia (*Adult Education and Lifelong Learning in Europe and Beyond. Comparative Perspectives from the 2015 Würzburg Winter School,* **https://www.peterlang.com/view/title/18527**). Els seus enfocaments van en la línia de les indicacions de la Comissió Europea i de la UNESCO, tot i que tenen característiques diferents:

- A **Alemanya**, «l'activitat de l'Estat en l'àrea de l'educació continuada generalment està limitada per l'estipulació de principis i paràmetres bàsics, com també per la introducció de regles per garantir que l'educació continuada estigui correctament ordenada i promoguda» (Informe nacional d'Alemanya, CONFINTEA VI, 2018, p. 147). Es destaca que Alemanya posa **èmfasi en la implementació d'activitats per a organitzacions vinculades a l'ocupació i la formació professional**, tant del sector privat com de la societat civil. En tot cas, **la implementació de polítiques públiques als territoris recau en els Länder** (estats federals, regions), que es considera que són els que tenen més experiència a l'hora establir les prioritats i identificar els col·lectius objectiu, tenint en compte les característiques i les dimensions locals.

- De l'estratègia de la formació al llarg de la vida a **Suècia** se'n destaquen principalment dos aspectes. Per una banda, es considera un dels sistemes amb un grau més elevat de **descentralització en l'àmbit muncipal**: «el rol de l'Estat és crear oportunitats per a aprenentatges versàtils i una estratègia nacional per donar suport als diferents àmbits d'aprenentatge» (Informe nacional de Suècia, CONFINTEA VI, 2018, p. 4). En aquesta línia, es considera que l'Estat ha d'establir l'estratègia i els eixos principals, però és en l'àmbit local que s'ha d'organitzar i prioritzar l'educació al llarg de la vida. L'altre aspecte a subratllar és la importància que també es dona a l'educació **no formal i informal** i l'aplicació d'estratègies destinades als **col·lectius més vulnerables.** Així, identifiquen l'educació

de persones adultes amb la **promoció de justícia social, democràcia i participació ciutadana**.

En l'àmbit espanyol, es disposa d'un Pla estratègic d'aprenentatge al llarg de la vida per al període 2014-2020,[12] en el qual s'utilitza la definició següent en relació amb aquest tipus d'aprenentatge: «el procés continuat i inacabat d'aprenentatge, no confinat a un model formatiu, ni context, ni període específic de la vida, que suposa l'adquisició i la millora dels aprenentatges rellevants per al desenvolupament personal, social i laboral i que permeti a la persona adaptar-se a contextos dinàmics i canviants». Així mateix, el document segueix les recomanacions europees i internacionals a l'hora d'especificar que l'aprenentatge permanent (o al llarg de la vida) s'ha de considerar un principi fonamental i que engloba la formació formal, no formal i informal a tots els nivells i modalitats.

L'observació d'iniciatives, projectes i estratègies posats en pràctica arreu del món, també a Catalunya, pot contribuir a identificar propostes adaptables al context català que puguin donar resposta a les necessitats detectades.

A continuació, es presenten **casos reals** de projectes vinculats a la formació per a persones adultes seleccionats com a bones pràctiques per treballar alguns dels reptes que s'han identificat.

12. Es pot consultar el document complet a: https://sede.educacion.gob.es/publiventa/descarga.action?f_codigo_agc=17259_19

CEPAinnova, projecte d'innovació educativa i pedagògica de l'FPA

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Flexibilitat i adaptació de continguts i formats

Es tracta d'un projecte d'innovació educativa i tecnològica que té com a objectiu final la millora dels resultats acadèmics de l'alumnat i la reducció de l'absentisme. Es basa en la millora del procés d'ensenyament-aprenentatge en l'educació per a persones adultes, mitjançant el canvi metodològic i la transformació d'espais cap a l'aula del futur i el foment d'espais per explorar, investigar, crear, desenvolupar i presentar.

El projecte vol reduir desigualtats a través de l'ús de les TIC i mitjançant l'alfabetització digital i les noves metodologies: classe invertida, aprenentatge basat en projectes (no només d'àmbit interdisciplinari, sinó també entre diferents etapes educatives), integració de nivells i etapes educatives, etc. També considera imprescindible relacionar els àmbits de coneixement a través del desenvolupament de l'aprenentatge en les competències STEAM (ciència, tecnologia, enginyeria, art i matemàtiques) i el desenvolupament del pensament lògicodeductiu i d'abstracció gràcies a espais de creació per a l'alumnat.

L'impulsor i executor és el Centro de Educación para Adultos - CEPA Sierra Norte, de Torrelaguna. La Comunitat de Madrid li dona suport financer i el selecciona com a bona pràctica del territori. Així mateix, el mateix alumnat és un agent clau en el projecte, ja que té un rol central i actiu a la iniciativa CEPAinnova, en la qual participen totes les etapes educatives: l'alumnat d'alfabetització, el de secundària i el d'ensenyaments per al desenvolupament personal i la participació.

Resum del projecte CEPAinnova: **https://bit.ly/2D8YZ3R**

AONTAS, organització nacional de la formació de persones adultes

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Visibilitat i reconeixement del sector

AONTAS és una organització no governamental irlandesa constituïda el 1970 que té com a missió defensar el dret de totes les persones adultes irlandeses a tenir un aprenentatge de qualitat al llarg de la vida, i promoure el valor i els beneficis d'una formació al llarg de la vida.

Les seves àrees principals de treball són:

- Defensa i *lobbying* per al desenvolupament d'un servei de qualitat: fa d'enllaç entre les accions de política nacional i la realitat de la pràctica al terreny, facilita el diàleg entre polítics, professionals i aprenents, i enforteix la visibilitat i el valor de la formació de persones adultes en el context més ampli de l'aprenentatge al llarg de la vida.
- Promoció del valor i el benefici de la formació de persones adultes: AONTAS té una posició única en l'àmbit nacional l'FPA. Treballa per promoure les diferents oportunitats de formació que hi ha disponibles actualment. Considera que visibilitzar la formació d'adults i comunitària és prioritari, així que ha desenvolupat una estratègia de comunicació per fer arribar el missatge a una audiència àmplia.
- Construcció de capacitat organitzacional: els objectius i les accions d'AONTAS són ambiciosos i, per això, cal un compromís global.

Són membres d'AONTAS unes 500 entitats i organitzacions públiques i privades molt diverses: des de centres de formació de persones adultes, escoles, biblioteques, associacions, universitats, ONG, instituts, serveis d'ocupació, empreses, grups comunitaris, etc.

https://aontas.com

Visible Skills of Adults (VISKA)

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Flexibilitat i adaptació de continguts i formats

Forma part del projecte europeu Erasmus+ per fer visibles les competències de les persones adultes i compta amb la participació de sis socis de Bèlgica, Islàndia, Irlanda i Noruega (2017-2020). El seu objectiu principal és donar visibilitat al coneixement, les habilitats i les competències de les persones adultes i validar l'aprenentatge informal i no formal.

Totes les organitzacions que hi participen tenen com a objectiu aconseguir la validació de competències obtingudes amb aprenentatges anteriors (formals, no formals o informals), cadascuna de les quals des de la perspectiva i el context del seu país.

S'hi duen a terme algunes intervencions específiques en cada país, però el projecte també té com a objectiu contribuir a ampliar la política en aquesta matèria en l'àmbit d'Unió Europea. A Islàndia, per exemple, es treballa amb el col·lectiu de persones immigrades; mentre que a Noruega es focalitza en la població refugiada acabada d'arribar al país per contribuir a una més ràpida integració a través de l'ocupació o l'educació.

https://viskaproject.eu

Skills Norway. Norwegian Institute for Adult Learning

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Coordinació entre etapes educatives i relació amb altres serveis

→ Flexibilitat i adaptació de continguts i formats

Skills Norway (Kompetanse Norge) és una agència pública noruega d'aprenentatge al llarg de la vida que depèn del Ministeri d'Educació i Recerca. Com a agència pública, la direcció de l'Aprenentatge al Llarg de la Vida del Ministeri d'Educació i Recerca hi està directament implicada, com també altres àmbits de l'Administració regional i local.

Considera que l'aprenentatge al llarg de la vida és una peça clau per a una societat i economia inclusives. El seu objectiu és garantir que les persones adultes, treballin o no, tinguin accés a la formació de competències que necessitin. També fa recomanacions a les autoritats governamentals per al desenvolupament de polítiques sobre competències de les persones adultes.

Accions rellevants que s'hi duen a terme:

- Competències bàsiques: treballen per millorar les competències de la població adulta en àrees d'alfabetització, matemàtiques, comunicació oral i ús de les TIC. L'objectiu de les accions és millorar la qualitat de l'ensenyament per assegurar que la població tingui una educació adaptada a les seves necessitats i demandes. S'elaboren enquestes d'àmbit nacional i es desenvolupen instruments i formació de docents.

- El 2017, s'aprova l'Estratègia nacional de competències, amb l'acord del Govern, l'empresa i la societat civil.
- Accions d'integració per a població immigrada a través de la formació de competències bàsiques, especialment centrades en la llengua.
- Orientació professional a través d'una unitat que té com a objectiu millorar la qualitat de l'acompanyament perquè promogui l'accés igualitari als serveis d'orientació per a joves i adults de totes les edats. Posada en marxa de xarxes i sistemes de col·laboració dels diferents agents participants en l'orientació professional.
- Accions per aconseguir validar qualsevol tipus d'aprenentatge previ de competències, ja sigui formal, no formal o informal. Es treballa des de l'any 2000 per a la validació de l'aprenentatge no formal i informal.

https://www.kompetansenorge.no/English

Let Europe Know about Adult Education (LEK-AE)

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Formació de docents
→ Visibilitat i reconeixement del sector

Projecte europeu cofinançat a través del programa Erasmus+ de la Comissió Europea (2015-2018), que compta amb la participació d'entitats vinculades a l'FPA d'Alemanya, Dinamarca, Finlàndia, Portugal, Romania, Bèlgica, Àustria i Noruega. El seu objectiu és augmentar la professionalització i la qualitat del sector de l'educació d'adults a través de la millora de competències dels agents implicats en matèria de comunicació.

El projecte parteix de la premissa segons la qual una gran part de la població, incloent-hi les persones adultes que es formen i les persones professionals de l'educació, se sent més atreta pels missatges expressats de manera periodística (articles, campanyes, mitjans en línia, xarxes, etc), per la qual cosa aquests tipus de missatges tenen un rol creixent en el coneixement i la sensibilitat de la formació per a persones adultes.

El lema final del projecte és: «Deixa que Europa conegui l'educació per a persones adultes». Per aconseguir-ho, cal saber transmetre bé els missatges. Gràcies a aquesta iniciativa, és la primera vegada que es dona importància a la competència periodística per a les persones professionals de l'FPA. El projecte cerca augmentar la professionalització i la qualitat del sector de l'educació d'adults, amb especial focus en les tasques d'informació del personal de l'àmbit. Els agents de l'FPA han de millorar les seves competències en comunicació, especialment amb agents d'altres països, recorreguts i cultures.

Els seus objectius principals són:

- Reforçar les competències de l'equip docent de persones adultes a través de la formació per aprendre a escriure articles periodístics, donar missatges als mitjans, escriure per a una audiència europea, escriure missatges comprensibles per a diferents audiències, etc.
- Incrementar la sensibilització i promoure l'educació per a persones adultes a Europa mitjançant el fet de desenvolupar formacions i instruments, ampliar l'audiència a través de mitjans de comunicació, professionalitzar el personal, millorar les competències clau i transversals de les persones professionals de l'FPA, compartir bones pràctiques, etc.

https://www.let-europe-know.eu/

Campanya «No hay edad»

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Visibilitat i reconeixement del sector

Campanya de difusió de l'educació de persones adultes impulsada pel Govern de les Illes Canàries (2017) amb l'objectiu de sensibilitzar la població sobre què és l'FPA i apropar-la a tothom com una possibilitat més en la formació de totes les persones adultes.

Es posa en marxa un web amb informació bàsica sobre l'FPA (també sobre formació per a docents), notícies relacionades amb l'àmbit, l'oferta formativa i informació sobre on adreçar-se per a cada cosa. En paral·lel, se'n fa difusió a través de les xarxes socials i els mitjans de comunicació utilitzant l'etiqueta #nohayedad.

La campanya té frases com ara: «*Aprender es un juego que dura toda la vida. Desde que dejamos de jugar, perdemos. Nunca es tarde para aprender cosas nuevas o retomar los estudios. No hay edad*»; i també de Luci Anneu Sèneca: «*Se equivoca el que no quiere aprender por parecerle que ya es tarde*».

En tots dos casos, el que es fa és dotar de reconeixement l'FPA, ja que per a gran part de la població es tracta d'un tipus de formació que és en un segon pla i per la qual no se sent interpel·lada. A través d'aquests missatges, s'exposa que tota la població adulta pot participar en l'aprenentatge al llarg de la vida, perquè mai no deixem d'aprendre.

Web: **http://www3.gobiernodecanarias.org/medusa/ecoescuela/nohayedad/** Anunci: **https://www.youtube.com/watch?v=nWsD8ZuP4oo#action=share**

ForMap

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Coordinació entre etapes educatives i relació amb altres serveis
→ Enfortiment del model comunitari i encaix entre agents implicats

ForMap és una eina col·laborativa impulsada per La Troca per visualitzar l'oferta formativa per a persones joves i adultes als barris de Sants (Sants, Badal, Hostafrancs, la Font de la Guatlla i la Bordeta de Barcelona).

S'hi pot cercar informació sobre els diferents cursos i formacions o tallers, i també sobre les entitats, els serveis i les escoles que els ofereixen. Recull les formacions gratuïtes o a preus assequibles i ofertes per a serveis públics, entitats socials i de l'economia social i solidària. L'objectiu d'aquesta eina és coordinar l'oferta formativa del territori sense distinció entre formació formal o no formal, ja que el criteri principal és que la formació serveixi per adquirir competències bàsiques.

Aquesta iniciativa pot servir, d'una banda, per revalorar les entitats de formació de persones adultes; i, de l'altra, per visibilitzar els serveis que estan infrautilitzats.

https://formap.cat/

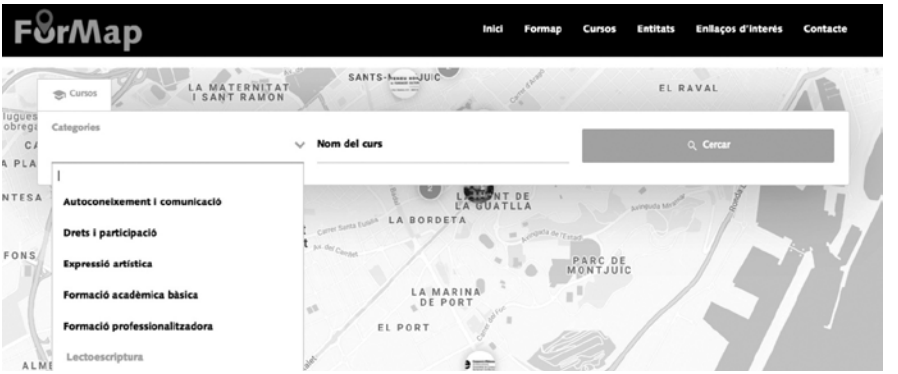

Orientacyl

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Millora de l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat
→ Visibilitat i reconeixement del sector

Dins el web d'educació de la Junta de Castella i Lleó, hi ha un portal temàtic dedicat a l'aprenentatge al llarg de la vida en què es pot trobar tot tipus d'informació sobre l'oferta formativa, homologacions i equivalències, acreditació de competències i novetats.

Un dels instruments que ofereix aquest portal és un espai interactiu d'orientació d'itineraris formatius.

A partir d'una pregunta inicial sobre quina formació es té actualment, es despleguen totes les opcions d'oferta formativa, a les quals s'accedeix amb el nivell educatiu que s'ha indicat. En aquest catàleg, no només hi ha els cursos associats a la formació de persones adultes, sinó també la formació universitària, artística o d'idiomes, que, habitualment, es troba en un apartat diferent.

Per a cada opció d'oferta formativa, es desplega informació concreta, com ara les característiques principals, la duració, els requisits i el procés d'accés, a qui es dirigeix, quins centres l'ofereixen i quina titulació se n'obté.

Per posar en marxa la plataforma interactiva, s'han hagut d'agrupar i classificar totes les formacions (en aquest cas formals) adreçades a persones d'edat adulta i estructurar la informació en un format simple i homogeni.

http://www.educa.jcyl.es/adultos/es/orientacyl

PEC Manlleu

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Coordinació entre etapes educatives i relació amb altres serveis
→ Enfortiment del model comunitari i encaix entre agents implicats

El Projecte Educatiu de Ciutat de Manlleu (PEC) es va posar en marxa l'any 2016. El PEC es defineix com una «plataforma estable de participació i treball que aplega els agents educatius i socials de diversos àmbits territorials de la ciutat i de diferents espais d'intervenció socioeducativa». En el marc del PEC, els agents socials es reconeixen com a agents educatius i es plantegen col·lectivament quins són els grans reptes de l'educació a la ciutat.

El PEC de Manlleu va establir **quatre línies de treball per a la formació al llarg de la vida**, en les quals estaven involucrats tant els centres formals d'educació d'adults com les entitats de formació no formal. Aquestes línies són:

- Reduir la taxa d'analfabetisme de Manlleu perquè tota la ciutadania s'integri a la vida social, econòmica, cultural i educativa.
- Repensar la formació professional per adaptar-la a les necessitats reals i vincular-la més a les empreses.
- Disposar d'una oferta formativa per a persones adultes més ajustada als interessos i a les necessitats reals de les persones.
- Crear una xarxa de formació de persones adultes entre tots els recursos educatius i les entitats.

https://pec.manlleu.cat/

Centres VEU (Dinamarca)

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Coordinació entre etapes educatives i relació amb altres serveis
→ Enfortiment del model comunitari i encaix entre agents implicats

Els centres VEU (Voksen-og Efteruddannelse, educació continuada de persones adultes) es troben a Dinamarca i són xarxes regionals d'institucions i entitats educatives per a persones adultes (tant formals com no formals). Aquests centres són, alhora, espais formatius per a persones adultes i espais d'orientació per a empreses que busquen persones treballadores.

Cadascun d'aquests centres és autònom i autogestionat, però negocia el seu pressupost anual amb l'Administració a través d'un «contracte de desenvolupament» amb el Ministeri d'Educació, que especifica els objectius comuns i les metes que s'assoliran cada any a canvi del finançament.

Això afavoreix la cooperació entre les entitats i les institucions que formen cada centre VEU per trobar objectius comuns i assegurar-se (o fins i tot augmentar) aquest finançament.

Es considera que els centres VEU han contribuït a una formació de persones adultes més efectiva i eficient, ja que els objectius i les metes de cada centre es decideixen de manera autònoma i en funció de les necessitats que es detecten a cada territori. Alhora, es redueixen les desigualtats educatives que pugui haver-hi entre diferents regions.

https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/matching-skills/all-instruments/centres-adult-education-and-continuing-training-veu-centres

Llei d'educació no formal i formació continuada de Lituània

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Flexibilitat i adaptació de continguts i formats

Lituània té una llei educativa que regula l'educació no formal i la formació continuada de persones adultes. L'objectiu és satisfer les diferents necessitats de formació de les persones adultes, millorar les competències que ja es tenen i/o obtenir qualificacions addicionals. Aquesta llei estableix que aquest tipus de formació pot ser proporcionada per institucions educatives, professionals i altres proveïdors d'educació que legalment tenen la possibilitat de proporcionar una formació no formal d'adults (tant persones físiques com persones jurídiques). En aquest sentit, a més a més dels centres i entitats, també es pot impartir en biblioteques, museus, universitats, etc.

D'altra banda, es poden reconèixer les competències assolides com a «competències necessàries per exercir un treball» o una funció en concret sempre que les formacions segueixin les regles establertes per aquesta llei. Les competències adquirides també es poden reconèixer i validar com a qualificacions que corresponen a un nivell concret del marc de qualificacions lituà.

Finalment, aquesta llei també estableix que les formacions poden ser finançades per l'Estat, per fons privats o pels mateixos estudiants, depenent del que estableixi cada entitat o agent.

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-44_en

Acadèmia austríaca d'educació continuada (wba)

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Formació de docents

La Weiterbildungsakademie Österreich (wba), acadèmia austríaca d'educació continuada, és un **sistema de validació per a la qualificació i el reconeixement de professionals educadors** de persones adultes. És a dir, es tracta d'una acadèmia que no ofereix programes de formació, sinó que acredita les persones i/o entitats que es dediquen a la formació d'adults de manera professional.

Les persones o entitats interessades a obtenir el certificat poden presentar-hi les competències i les experiències adquirides de diverses maneres i amb diferents tipus de proves. S'accepten tant les titulacions adquirides en institucions educatives formals (llicenciatures, diplomatures, etc.) com l'experiència adquirida de manera no formal i informal (seminaris, xerrades, anys d'experiència, etc). De fet, un dels requisits bàsics per obtenir el certificat d'aquesta acadèmia és tenir experiència pràctica prèvia en la formació de persones adultes.

Els documents justificatius que s'hi presenten es valoren partint del currículum de l'acadèmia, i, si es compleixen els requisits, es pot obtenir un certificat (reconeixement bàsic) o un diploma (reconeixement avançat). Si es detecta una manca de competències i no es pot atorgar el certificat, aquesta acadèmia ofereix assessorament i recomanacions sobre com es poden adquirir les competències que falten.

https://wba.or.at/de/english/wba.php

New Opportunities Initiative (NOI) (Portugal)

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Flexibilitat i adaptació de continguts i formats
→ Millora de l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat

La New Opportunities Initiative (NOI), Iniciativa de noves oportunitats, va ser un programa del Govern de Portugal que va sorgir per reconèixer els aprenentatges previs no formals i informals de les persones adultes. Ha estat un programa reconegut per l'institut de la UNESCO per a l'aprenentatge al llarg de la vida (UNESCO Institute for Lifelong Learning - UIL).

Aquest programa tenir un alt grau de participació pel fet que va ser dissenyat per adaptar-se a les necessitats, estils de vida i ritmes de vida de les persones adultes. Un altre dels motius d'aquest èxit va ser que el fet de participar en el programa suposava una millora de les habilitats bàsiques i més facilitats per accedir a altres nivells formatius i al mercat laboral.

A part de reconèixer l'aprenentatge no formal i informal, aquest programa també va establir altres mesures:

- Assessorament i guia per a les persones adultes que es volien continuar formant.
- Validació de l'educació secundària incompleta a través d'un sistema de doble certificació.
- Aplicació d'un marc de referència per a les competències clau per a la vida adulta.
- Organització modular dels currículums de formació de persones adultes. Aquest programa permetia adquirir competències només d'aquelles àrees de coneixement, o àrees professionals, que cada persona necessitava o bé en què tenia dèficits (unitats de formació

modular per superar dèficits de competència específics). La formació modular permetia la certificació dels coneixements adquirits, ja que estava reconeguda dins del sistema nacional de qualificacions portuguès, juntament amb el reconeixement de competències adquirides en contextos no formals i informals.

https://uil.unesco.org/es/aprendizaje-lo-largo-vida/iniciativa-nuevas-oportunidades-portugal-noi-ha-hecho-verdadera-diferencia

Escola de Vida Les Planes - Florida

Reptes als quals aquest projecte dona resposta:

→ Coordinació entre etapes educatives i relació amb altres serveis
→ Enfortiment del model comunitari i encaix entre agents implicats

L'Escola de Vida Les Planes - Florida és un espai comunitari de formació permanent. Neix a partir d'un procés participatiu que es va dur a terme durant els anys 2018 i 2019 en el marc del Pla Integral les Planes - Blocs Florida de l'Hospitalet de Llobregat. Dins d'aquest procés, una de les necessitats que va emergir va ser la de recuperar l'escola de persones adultes que hi havia, com una manera de millorar les opcions formatives de la població i reconstruir el teixit social.

Ja que forma part d'un pla integral, l'Escola de Vida Les Planes - Florida és un projecte subvencionat per l'Ajuntament de l'Hospitalet. Els cursos i les formacions es duen a terme dins de l'Escola Joaquim Ruyra, i l'AMPA d'aquesta escola és la que assumeix la gestió d'aquesta subvenció. Tot i així, hi ha la intenció de transformar-se, en un futur proper, en una associació o cooperativa per aconseguir ser una entitat pròpia i diversificar les fonts de finançament.

L'oferta formativa que ofereix és flexible i es defineix a través del diàleg amb l'alumnat. També s'hi incorporen propostes que puguin venir d'altres entitats i agents del territori. Un dels objectius principals és, juntament amb la millora formativa de les persones adultes, la vinculació d'aquest espai amb el barri i amb els diferents serveis i recursos que hi ha disponibles. D'aquesta manera, s'aconsegueix organitzar l'oferta i derivar l'alumnat a altres recursos del barri que pugui necessitar o que suposin una millora per al seu projecte vital, laboral o familiar.

Altres accions destacades que duen a terme:

- Acrediten classes de català i castellà de 45 hores a través del Consorci per a la Normalització Lingüística. Aquests certificats serveixen, sobretot, a les persones migrades en els seus processos de regularització i arrelament.
- Ofereixen activitats conjuntes per a mares i pares, i els seus fills i filles.
- Són també un espai d'orientació formativa i laboral obert a tota la població. Treballen en coordinació amb les tècniques d'orientació i acompanyament de la regidoria d'Educació i dels Serveis Educatius. També han establert una col·laboració amb el Centre de Recursos per a l'Ocupació Zona Nord.

https://escoladevida.cat/

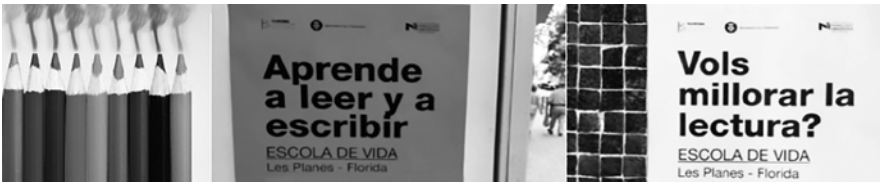

5 Propostes

En aquest apartat es despleguen les propostes per a la millora de l'actual formació de persones adultes en funció de les necessitats i els reptes detectats a l'anàlisi prèvia. S'hi presenten les propostes en forma d'eixos estratègics amb uns objectius específics i un seguit de línies d'actuacions que es poden desenvolupar de manera progressiva i que poden ser complementaris.

En primer lloc, però, cal tenir en compte que el marc conceptual d'aquestes propostes es basa en **els punts següents, els quals s'han mostrat com a elements imprescindibles per aconseguir un canvi de model:**

- **Apostar per la formació al llarg de la vida**: aquest concepte implica un aprenentatge que va més enllà de les institucions i els contextos educatius oficials. Permet incloure altres aprenentatges més enllà d'allò que el sistema educatiu estableix com a aprenentatges per a persones adultes i que estan destinats a cobrir les competències educatives mínimes. Així mateix, inclou altres agents, especialment les entitats del tercer sector que duen a terme formació per a persones adultes. A més a més, permet repensar la formació com un procés constant d'aprenentatge que no se centri només en un moment concret de la vida o en un lloc determinat. A les propostes que es mostren a continuació, per tant, s'hi adopta el concepte de formació al llarg de la vida (FLV en endavant) per referir-se a aquest conjunt d'aprenentatges.

- **Un pacte social per articular un sector:** la FLV no està representada per un sector d'entitats o agents socioeducatius, sinó que requereix que es creï i s'articuli un sector allà on no n'hi ha. Actualment, tots els centres, entitats i altres agents que desenvolupen activitats considerades com a formació de persones adultes no estan organitzats ni s'identifiquen com a membres d'un mateix sector. Així mateix, tampoc hi ha una demanda social que impulsi la creació del sector de la FLV i que faci que les administracions implicades hagin de donar-hi resposta. De fet, les administracions públiques tampoc tenen una mateixa concepció sobre què hauria de ser aquest sector i quins serveis hauria de donar a la ciutadania. Així, doncs, cal crear un pacte social que aglutini els agents socioeducatius bàsics per articular una FLV que impliqui i coordini la formació formal i no formal (centres i entitats del sector social). Tant des dels centres de formació de persones adultes com des de les entitats socials, es veu crucial crear aquest pacte social per poder desenvolupar un model català de formació al llarg de la vida.

- **Lideratge públic**: l'educació és un dret fonamental i, per tant, és imprescindible que hi hagi un lideratge com a servei públic, que és el que ha de garantir l'equitat i l'accés a la població adulta que necessiti formar-se. Tot i que el finançament dels diferents agents (centres oficials, entitats socials, equipaments públics, etc.) pot ser diversificat, cal que l'Administració pública lideri aquest canvi de model i es creïn unes polítiques públiques que donin seguretat, estabilitat i garanties de qualitat a tots els agents implicats en l'FPA. Actualment, els centres oficials d'FPA són una competència de la Generalitat de Catalunya, però cal implicar altres administracions en la gestió de l'FPA, especialment els ajuntaments, ja que són els que tenen un coneixement més gran del territori i dels agents educatius que hi operen. La relació entre ambdues administracions es pot establir a través de plans educatius de municipi o a través d'un pressupost anual negociat amb cada ajuntament o xarxa territorial.

- **Definir les finalitats i els agents implicats**: dins del model de FLV, hi intervenen espais i agents educatius diversos. Per tant, cal definir quines són les finalitats de la formació durant l'etapa adulta i qui s'encarrega de cadascuna de les seves funcions: formació, orientació laboral, inclusió social, participació, etc. És imprescindible crear un mapa d'agents i recursos que actuen en la FLV, i també xarxes educatives territorials (per barri, municipi o supramunicipals) per establir quins són els agents educatius que actuen en cada territori, tenint en compte tant els centres oficials com les entitats socials, i quines funcions pot assumir cada agent amb garanties.

- **Definir i reconèixer les competències clau**: per poder incloure altres agents i aprenentatges a la FLV, més enllà d'aquells que es donen en contextos educatius formals, cal identificar i validar els coneixements, les habilitats i les competències de les persones adultes que s'han adquirit en contextos informals i no formals. El reconeixement d'aquestes competències clau és el que ha de permetre disminuir desajustos en els àmbits de l'educació (de l'accés al mercat de treball o de la participació ciutadana) i aconseguir, així, una societat més inclusiva. Aquest tipus d'aprenentatge, basat en les habilitats que va adquirint cada persona segons el seu propi ritme i coneixements previs, és precisament l'aposta de la Comissió Europea per a l'aprenentatge al llarg de la vida, tal com es pot llegir en la Recomanació 2018/C 189/01. En concret, s'hi defineixen les competències com «una combinació de coneixements, capacitats i actituds», i s'hi identifiquen vuit competències clau essencials per a la realització i desenvolupament de les persones adultes, que es contemplen amb una perspectiva d'aprenentatge permanent, des de la primera infantesa fins a la vida adulta, mitjançant l'educació formal, no formal i informal. Es tracta de les competències següents: multilingüe; matemàtica, ciència, tecnologia i enginyeria; digital; personal, social i aprendre a aprendre; ciutadana; emprenedora, i consciència i expressió cultural. Totes es consideren igual

d'importants, se sobreposen i complementen, i cadascuna d'aquestes competències contribueix a una vida d'èxit a la societat.

- **Establir estàndards de qualitat:** l'FPA no té el reconeixement de les institucions educatives ni tampoc de la societat. Per poder obtenir aquest reconeixement i posar l'educació durant l'etapa adulta al mateix nivell que l'educació d'infants i joves, cal establir uns barems que garanteixin la qualitat de la formació que s'està oferint, tant als centres oficials com a les entitats. D'una banda, això passa per crear una formació específica per a docents i persones formadores; i, de l'altra, per revisar els sistemes d'avaluació i els seguiments actuals.

Així, doncs, totes les propostes que es despleguen a continuació estan enfocades a buscar un canvi significatiu en l'actual formació de persones adultes, i interpel·len tant a les diferents administracions com a professionals, alumnat, centres, entitats i ciutadania. En conseqüència, es tracta de propostes innovadores i que comprometen tots els agents implicats a construir un discurs públic per afavorir una millora educativa, equitativa i de qualitat durant l'etapa adulta.

El primer eix estratègic és el **desenvolupament d'un nou model de formació al llarg de la vida a Catalunya**. Aquest eix integra una proposta d'elaboració de pla estratègic per a la formació al llarg de la vida que ha de permetre desplegar actuacions específiques a curt i mitjà termini.

Els altres sis eixos estratègics es podrien dur a terme dins d'aquest primer eix com a parts del desenvolupament del nou model, tot i que no necessàriament. Per tant, es presenten de manera separada per posar l'accent en la possibilitat de **desenvolupar els eixos 2, 3, 4, 5 i 6 de manera independent i/o paral·lela a l'eix 1**. Cada eix té els seus propis objectius específics i línies d'actuació per facilitar-ne la implementació sense la necessitat d'un pla estratègic general.

Així, doncs, són propostes que pretenen marcar un camí cap a la millora de la formació durant l'etapa adulta de les persones, sobre les quals caldrà treballar per detallar-ne la implementació, incloent-hi les fases específiques i els recursos necessaris que s'hi hauran de destinar. A continuació es presenten els set eixos estratègics i les línies d'actuació corresponents.

FIGURA 2

Esquema dels eixos estratègics i les línies d'acció

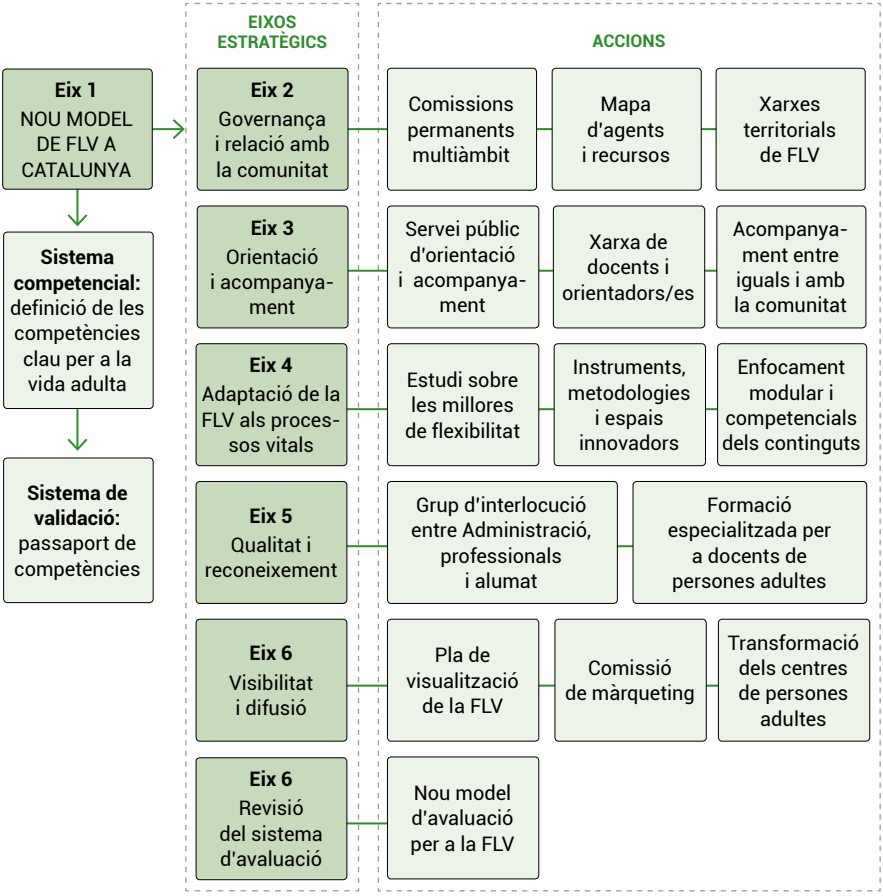

Font: elaboració pròpia.

Eix estratègic 1: desenvolupament d'un nou model de formació al llarg de la vida a Catalunya

Actualment, cal desenvolupar un nou model de formació durant l'etapa adulta partint d'una visió àmplia de l'aprenentatge al llarg de la vida que s'adapti al context actual de la població adulta i que s'avingui amb les recomanacions en l'àmbit internacional (UNESCO).

En aquest sentit, es proposa redefinir i reestructurar la FLV a Catalunya cap a un model capaç de dotar la població adulta amb les capacitats essencials, perquè pugui exercir els seus drets a través del desenvolupament personal i professional i la interacció amb la societat, les comunitats i l'entorn.

La formació durant l'etapa adulta de la vida ha de formar part de les polítiques d'equitat del país. És una eina molt potent per lluitar contra les desigualtats i s'ha de reforçar en pro de l'equitat.

El nou **model de formació al llarg de la vida** inclou la formació que es dona en espais formals, no formals (entitats socials) i informals, i centra les principals àrees competencials en:

- L'alfabetització i les competències clau.
- L'educació continuada i les competències transprofessionals.
- Les competències ciutadanes, d'educació comunitària i de participació.

Per desenvolupar-ne el model, cal elaborar un pla estratègic liderat per l'Administració pública, però que ha de comptar amb la participació i la implicació dels diferents agents que formen part de la FLV. El principal objectiu del pla serà establir els límits clars de la FLV a Catalunya, identificar tots els actors que en formin part i els rols que hi duguin a terme; i definir-ne el model competencial.

Objectius

- **OE1.1.** Establir els límits de la formació al llarg de la vida segons un nou model competencial.
- **OE1.2.** Elaborar un pla estratègic de la formació al llarg de la vida a Catalunya, incloent-hi el desplegament d'actuacions específiques i amb la implicació de tots els agents vinculats a la formació al llarg de la vida.
- **OE1.3.** Definir les competències clau de les diferents línies de la formació al llarg de la vida en funció de la societat actual i les seves necessitats.
- **OE1.4.** Establir criteris homogenis per al reconeixement de l'adquisició de competències formals, no formals i informals.
- **OE1.5.** Definir i delimitar els rols dels diferents agents implicats.
- **OE1.6.** Definir les relacions entre els diferents espais formatius: formals, no formals i informals.

TAULA 7. Línia d'actuació 1.A.

Elaboració d'un pla estratègic de la formació al llarg de la vida a Catalunya

DESCRIPCIÓ
• L'Administració pública lidera un procés d'elaboració del pla estratègic de la FLV a Catalunya per definir-ne els límits d'acord amb un model nou que inclogui la formació formal, no formal i informal, i que s'enfoqui cap a la visió competencial d'aprenentatge al llarg de la vida. • El procés d'elaboració del pla ha de comptar amb un grup motor impulsat pel Departament d'Educació de la Generalitat i ha d'estar format per representants dels diferents àmbits implicats de l'Administració (Consorci d'Educació, diputacions i representants de municipis), agents i persones expertes vinculades amb els diferents àmbits de la FLV. El grup motor s'encarregarà de discutir i definir els criteris pels quals es regirà el pla estratègic. • Durant l'elaboració del pla, hi intervindran múltiples agents dels diferents àmbits i tipologies de la FLV (formal, no formal i informal), a través de diferents sessions i instruments que hi facilitin la participació. • El pla constarà d'uns eixos estratègics (basats en els eixos estratègics del 2 al 7 del present document) que volen donar resposta als principals reptes i necessitats de la FLV. • A més a més, es definiran les línies d'actuació de cada eix, incloent-hi els terminis, calendaris, recursos necessaris i agents de referència.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE1.1. Establir els límits de la formació al llarg de la vida segons un nou model competencial. **OE1.2.** Elaborar un pla estratègic de la formació al llarg de la vida a Catalunya, incloent-hi el desplegament d'actuacions específiques i amb la implicació de tots els agents vinculats a la formació al llarg de la vida. **OE1.3.** Definir les competències clau de les diferents línies de la formació al llarg de la vida en funció de la societat actual i les seves necessitats. **OE1.4.** Establir criteris homogenis per al reconeixement de l'adquisició de competències formals, no formals i informals. **OE1.5.** Definir i delimitar els rols dels diferents agents implicats. **OE1.6.** Definir les relacions entre els diferents espais formatius: formals, no formals i informals.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Les principals fases per a l'elaboració del pla estratègic són: • Posar en marxa un grup motor liderat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i designar una persona responsable de fer-ne el seguiment. • Definir els objectius i el format del pla estratègic. • Dur a terme sessions amb diferents agents implicats per garantir la participació de diferents tipologies de formació. • Redactar el pla estratègic, incloent-hi el pla d'acció per al primer any. • Establir un calendari de desplegament.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 8. Línia d'actuació 1.B.

Informe sobre el sistema competencial del nou model de formació al llarg de la vida

DESCRIPCIÓ
• El nou model de FLV es basa en un sistema competencial que intenta fugir d'esquemes més tradicionals de la formació per categories clàssiques, incloent-hi competències clau per a la vida que són les que permeten a una persona adulta poder viure en la societat actual. • Bàsicament, es troben tres tipus de competències: bàsiques, transprofessionals i de ciutadania. Cal identificar les que corresponen a cada grup i, aleshores, definir cada competència, classificar-la i establir si es compon de nivells diferents. Així mateix, s'ha de tenir en compte el cicle vital de les persones adultes i establir competències generals que s'adquireixen al llarg de la vida, però també competències específiques de l'etapa adulta. • Hi ha treballs i informes sobre competències clau en l'àmbit europeu. Es durà a terme una recerca dels estudis i els informes que hi ha sobre la matèria que puguin servir de base per elaborar un sistema propi català de competències. • Finalment, s'elaborarà un informe detallat, que haurà d'estar validat per una àmplia representació dels agents vinculats a la FLV i aprovat pel grup motor («línia d'actuació 1.A. Elaboració d'un pla estratègic de la FLV a Catalunya»).
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE1.1. Establir els límits de la formació al llarg de la vida segons un nou model competencial. **OE1.3.** Definir les competències clau de les diferents línies de la formació al llarg de la vida en funció de la societat actual i les seves necessitats. **OE1.4.** Establir criteris homogenis per al reconeixement de l'adquisició de competències formals, no formals i informals.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Els principals passos que cal seguir són: • Identificar competències clau a través del grup motor i la participació d'altres agents. • *Benchmarking* de les polítiques i les estratègies europees en matèria de competències de l'aprenentatge al llarg de la vida. • Elaborar una proposta de classificació. • Interacció d'agents a través del grup motor per validar, si escau, les competències proposades. • Aprovació del document final per part de l'Administració pública.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 9. Línia d'actuació 1.C.

Sistema de validació: passaport de competències

DESCRIPCIÓ
• Un cop definides les competències, cal establir-ne un sistema de validació. Cada competència ha de tenir unes indicacions clares i consensuades sobre la manera com es pot mesurar per validar que se'n disposa i/o que se n'ha obtingut. • Es desenvoluparà una eina informàtica que permeti que cada persona pugui tenir el seu propi usuari i en què s'introduiran les formacions dutes a terme i les competències de què es disposen. El sistema tindrà una plataforma en què el mateix usuari o usuària pugui veure les seves dades i actualitzar-les, tot i que caldrà que les competències estiguin validades per poder-les acreditar. • A partir d'aquesta informació, es podrà extreure un passaport de la formació al llarg de la vida, incloent-hi les formacions dutes a terme (formals, no formals i informals) i les competències adquirides. • Aquesta línia d'actuació pot incloure, o prendre com a referència, el treball que s'està elaborant, actualment, des del Consell Català de Formació Professional.[1] Aquest consell ha creat una comissió encarregada de desenvolupar un procediment d'avaluació i acreditació de la competència professional i l'homologació i autorització dels centres, les entitats i les persones que hi participen. Aquest sistema de validació de competències professionals es podria ampliar a altres competències bàsiques per a la vida adulta.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE1.1. Establir els límits de la FLV segons un nou model competencial. **OE1.3.** Definir les competències clau de les diferents línies de la FLV en funció de la societat actual i les seves necessitats. **OE1.4.** Establir criteris homogenis per al reconeixement de l'adquisició de competències formals, no formals i informals.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Per poder acreditar les competències, cal: • Definir i aprovar, si escau, les mesures de validació concretes de cada competència. • Dissenyar, elaborar i posar en marxa l'eina informàtica que farà de passaport de competències.

[1] Es pot consultar a: **http://consellfp.gencat.cat/web/.content/home/consellcataladfp/arees-actuacio/estrategia-fqp/Nou-prioritats.pdf**

Font: elaboració pròpia.

Eix estratègic 2: garantir els mecanismes de governança i la relació amb la comunitat

Per garantir uns mecanismes de governança sòlids i eficients de la formació al llarg de la vida, **calen mesures per enfortir la relació entre els agents implicats de les entitats del territori, municipi i país**. Cal una estructura més consolidada capaç de coordinar els recursos disponibles i mirar quines **sinergies** es poden crear a través d'un **treball en xarxa**, que també facilitarà la derivació entre serveis i el pas entre etapes educatives. Més enllà del que estableix la llei en relació amb l'ordenació, és molt important que hi hagi una coordinació forta entre els diferents estaments que hi estan implicats, com ara la Generalitat, el municipi i les entitats territorials. És essencial coordinar recursos, enxarxar els diferents agents i tenir una mirada oberta i amb perspectiva de territori.

La formació hauria d'estar sempre vinculada a l'entorn a través de l'enfortiment de la relació amb els barris i la implicació de la comunitat. Pel que fa a l'etapa adulta, de la mateixa manera que s'està treballant a altres etapes educatives, **cal crear aliances a llarg termini entre els diferents vèrtexs de l'educació** (formals, no formals i informals), de manera global a tot Catalunya, però també específiques a cada barri i/o municipi, i adaptar-les a les situacions concretes de cada territori. Per això, cal **dotar els municipis d'un alt grau d'autonomia** perquè els permeti traslladar la seva realitat a les aliances establertes entre els diferents agents implicats directament o indirectament en l'educació de persones adultes. A la Figura 3 es representen els diferents nivells de governança i la relació que s'estableix amb els centres i les entitats de cada territori.

En aquesta línia, és imprescindible que hi hagi un **lideratge públic**, que és el que garantirà l'equitat i l'accés de tota la població a l'educació. Aquest lideratge s'ha de veure reflectit **en dos àmbits**: per una banda, per part de la Generalitat, des d'on s'ha de garantir aquesta equitat i accés de tota la població, però també la distribució territorial en l'àmbit de país que aporti una estratègia i visió generals; i, per l'altra, en el camp

local, de municipi (o supramunicipal, en cas de municipis molt petits), en què el lideratge ha de permetre generar un impacte positiu en benefici del mateix territori a través de la definició i l'adaptació de l'oferta a les necessitats locals.

FIGURA 3

Proposta de mecanismes i nivells de governança en un nou model

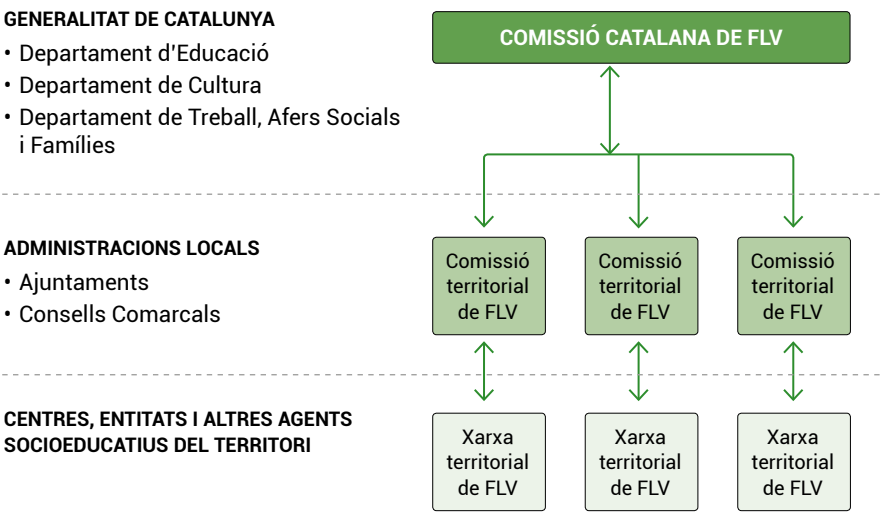

Font: elaboració pròpia.

Objectius

- **OE2.1.** Garantir un lideratge públic en els àmbits de país i local.
- **OE2.2.** Establir mecanismes de coordinació entre els diferents àmbits de l'Administració.
- **OE2.3.** Definir rols i millorar els mecanismes de relació entre tots els agents de l'educació formal, no formal i informal.
- **OE2.4.** Millorar la integració i l'adaptació a cada territori de la formació al llarg de la vida a través de xarxes, comunitats, etc.

TAULA 10. Línia d'actuació 2.A.

Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida

DESCRIPCIÓ
• El lideratge públic de la formació al llarg de la vida es configura a través d'una estructura clau: les comissions permanents de la FLV, que s'estableixen de manera permanent a dos àmbits territorials, fet que garanteix la cobertura institucional necessària per assegurar la coherència i la pertinència d'una estratègia comuna que afavoreixi la població i que treballi per l'equitat i l'accés universal a l'educació. • **Comissió catalana de FLV:** és l'òrgan màxim de representació institucional i de decisió en l'àmbit de Catalunya en matèria de FLV. Està formada per persones representants de les administracions i les institucions i les seves principals funcions són: – Aportar visió i estratègia de la FLV en l'àmbit de país. – Oferir cobertura i suport institucional a les comissions territorials. – Desenvolupar l'estratègia de la FLV («Eix estratègic 1»). – Impulsar el circuit necessari per garantir que el conjunt d'institucions implicades es coordinin adequadament. – Actuar com a eina de sensibilització i visibiltització. – Participar activament a reunions comarcals periòdiques amb representants de les comissions territorials. Aquesta comissió sectorial podria acabar estructurant-se en un institut català de la formació al llarg de la vida. • **Comissions territorials de FLV:** són els òrgans màxims de representació institucional i de decisió en l'àmbit local (municipi, supramunicipi, districte o barri, en funció del municipi) en matèria de FLV. Estan formades per diferents agents vinculats a la FLV (formal, informal i no formal) en l'àmbit local i estan liderades pels representants de l'Administració local.Pel que fa a l'Administració local, cada comissió ha de tenir representació política i tècnica. Les seves funcions principals són: – Desplegar l'estratègia de la FLV («Eix estratègic 1») en l'àmbit local. – Identificar les necessitats específiques del territori en matèria de FLV. – Adaptar l'oferta de FLV a les especificitats del territori pel que fa a la demanda i els recursos necessaris. – Coordinar els diferents agents del territori, establir-hi les sinergies corresponents i optimitzar-ne els recursos. – Elaborar un pla d'actuació anual en matèria de FLV. – Participar activament en reunions comarcals periòdiques de posada en comú i transferència amb la comissió sectorial, amb representants de les comissions territorials.

>>>

OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE2.1. Garantir un lideratge públic en els àmbits de país i local. **OE2.2.** Establir mecanismes de coordinació entre els diferents àmbits de l'Administració.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Els passos fonamentals per posar en marxa les comissions permanents de la FLV són: • La taula de la FLV («línia d'actuació 1.A. Elaboració d'un pla estratègic de la FLV a Catalunya»), que estableix els protocols detallats de composició, els rols i el funcionament de les comissions permanents. • Designar i nomenar membres de la comissió sectorial per part de les administracions i les entitats respectives. • Crear la comissió sectorial de la FLV. • Establir un pla per al desenvolupament de l'estratègia de la FLV. • Designar i nomenar membres de les diferents comissions territorials per part de les administracions i les entitats respectives. • Crear les comissions territorials de la FLV i designar representants per a les reunions comarcals. • Elaborar plans locals d'actuació per part de les comissions territorials per al desplegament de l'estratègia de la FLV.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 11. Línia d'actuació 2.B.

Posada en marxa de les xarxes territorials de formació al llarg de la vida

DESCRIPCIÓ
• A diferència de les comissions descrites en la línia d'actuació 2.A. les xarxes territorials de FLV no són òrgans de representació institucional, sinó espais comunitaris per establir sinergies i desenvolupar accions conjuntes, amb els agents i els recursos de cada territori. • Per dur a terme aquesta acció s'ha de crear un espai permanent de diàleg i intercanvi entre els diferents agents implicats en la FLV de cada territori: centres oficials, entitats del tercer sector, serveis públics de l'àmbit socioeducatiu, ciutadania i administracions locals. Aquest espai servirà per: – Conèixer i donar a conèixer les principals entitats del territori implicades en la FLV. – Construir una visió comuna i un llenguatge compartit sobre la FLV, tenint en compte les particularitats de cada territori. – Establir un sistema de relació i coordinació entre els diferents agents implicats en la formació de persones adultes per definir les funcions de cada agent i facilitar que s'interrelacionin. – Elaborar un diagnòstic de necessitats en formació de persones adultes adaptat a cada territori. – Fer propostes d'acció conjuntes amb els recursos disponibles a cada territori. • A més d'assegurar aquest espai de participació comunitària i coordinar els diferents actors implicats, cada xarxa territorial pot assumir les funcions següents: – Creació de mapes d'agents i recursos de FLV de cada territori (vegeu la línia d'actuació 2.C.). – Elaboració d'itineraris formatius d'educació continuada adaptats als recursos disponibles del territori. – Vinculació de l'oferta formativa a la demanda laboral del territori: poder oferir formació adaptada segons els sectors laborals que necessitin persones treballadores. – Difusió d'aquests itineraris i dels recursos educatius disponibles al territori per a persones adultes a través de campanyes de matriculació.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE2.3. Definir rols i millorar mecanismes de relació entre tots els agents de l'educació formal, no formal i informal. **OE2.4.** Millorar la integració i l'adaptació a cada territori de la formació al llarg de la vida a través de xarxes, comunitats, etc.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Es recomana iniciar la implementació amb una prova pilot en un territori concret. Per dur a terme aquesta prova pilot cal: • Contractar o subvencionar econòmicament una entitat que assumeixi la secretaria tècnica de la xarxa de FLV. • Prioritzar un territori per fer la prova pilot. • Definir i delimitar les entitats implicades, demanar-ne la participació i implicar les administracions locals en el procés. • Desenvolupar un pla d'actuació que pugui reproduir-se als altres territoris.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 12. Línia d'actuació 2.C.

Creació d'un mapa d'agents i recursos que actuen en la formació al llarg de la vida

DESCRIPCIÓ
• Per poder tenir una fotografia clara de tota l'oferta que hi ha al territori català pel que fa a l'àmbit de la FLV des de tots els àmbits cal crear un mapa d'agents i recursos en què es vinculi l'educació durant l'etapa adulta i que inclogui els espais formals, no formals i informals. • El mapa ha de mostrar d'una manera molt visual no només el llistat d'agents, sinó també les relacions que s'hi estableixen, els rols de cadascú, les seves funcions i els recursos dels quals es disposa (instal·lacions, professionals, etc.). • A més, la fotografia d'agents i recursos anirà més enllà d'aquells que estan pròpiament i directament vinculats a la formació al llarg de la vida, ja que també s'hi afegiran els serveis complementaris i/o que formalment depenen d'altres departaments diferents als de l'educació (com ara formacions del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya, cursos del Consorci per a la Normalització Lingüística, Plataforma per la Llengua, etc.). • Aquest mapa consta de diferents parts: – Una primera en què es destaca i es descriuen tots aquells agents de les diferents tipologies de FLV que són comuns a tots (o quasi tots) els territoris i que ofereixen formació de manera gratuïta i oberta a la ciutadania. S'hi ha d'incloure els rols i les funcions que duen a terme i els recursos de què disposen. – Una altra on s'afegeixen tots aquells agents variables que hi ha només a algun/s territori/s específic/s. – Finalment, s'ha de visualitzar, per a cadascun d'aquests agents, quines funcions educatives poden oferir amb garanties (formació, orientació laboral, inserció social, etc.).
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE2.1. Establir mecanismes de coordinació entre els diferents àmbits de l'Administració. **OE2.3.** Definir rols i millorar mecanismes de relació entre tots els agents de l'educació formal, no formal i informal.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
La creació del mapa de recursos es desenvoluparà a les xarxes territorials de FLV i constarà de les etapes següents: • Treball de camp per identificar: – Agents comuns a tots els territoris directament relacionats amb la FLV formal, informal i no formal. – Altres agents relacionats indirectament amb la FLV. – Agents potencials variables als territoris. • Descripció de les funcions, rols i recursos de cada agent. • Identificació de les relacions entre els diferents agents. • Disseny i elaboració d'un mapa molt visual en què es mostrin els agents i les interrelacions que s'hi estableixen.

Font: elaboració pròpia.

Eix estratègic 3: implementació d'un sistema d'orientació i acompanyament de la formació al llarg de la vida

L'estratègia de la formació durant l'etapa adulta ha d'incloure, com a element essencial, l'orientació i l'acompanyament durant les diferents etapes de la formació: prèvia, en curs i posterior.

Cal que el servei d'orientació es concreti en un sistema estructurat que garanteixi que tothom hi tingui accés, que es desenvolupi des d'una visió integral del que representa la FLV, que inclogui les diferents tipologies de formació que hi ha al territori (més enllà de la formal), i que tingui un enfocament molt personalitzat per a cada cas. Així, cal que l'orientació es dirigeixi a impulsar el creixement vital de les persones i també contempli altres itineraris que no necessàriament passin per la linealitat del sistema educatiu formal i que tinguin en compte tots els aspectes de la formació al llarg de la vida i les competències clau per desenvolupar-se a la societat.

És per això que per posar en marxa un bon sistema d'acompanyament cal, en primer lloc, fer un treball a fons de mapejar tots els serveis que hi ha (vegeu la línia d'actuació 2.B.) i estimular el treball en xarxa de les diferents entitats que treballen en l'àmbit.

D'altra banda, caldrà definir bé el perfil de les persones orientadores que han de desenvolupar aquesta tasca i dotar de recursos necessaris la FLV perquè incorpori sistemàticament aquesta figura assessora. És imprescindible que el servei d'orientació i acompanyament estigui dotat de recursos perquè també pugui atendre les necessitats psicopedagògiques que es presenten i que pugui assimilar una atenció a la diversitat d'alumnes de cada territori. Alhora, aquest fet implica conèixer molt bé la població adulta de la localitat on es treballa i les necessitats potencials que pugui necessitar. Depenent de la radiografia de cada territori, caldrà un equip de multiprofessionals diferent i específic que pugui atendre les necessitats particulars.

Un altre aspecte en què cal enfocar-se és l'acompanyament i el seguiment durant la formació, i, si escau, també posteriorment. Cal garantir que la persona que es forma tingui el suport necessari durant tot el recorregut de la formació perquè li permeti adquirir els coneixements objectiu, i, si calgués, que pugui tenir un acompanyament un cop finalitzi la formació que li permeti desenvolupar-se cap a l'àmbit que vulgui treballar personalment i/o professionalment.

Objectius

- **OE3.1.** Definir i promoure el perfil de persona orientadora, i incloure-hi les tasques, les eines i el coneixement de l'oferta i els agents implicats.
- **OE3.2.** Fer més partícip l'alumnat al procés d'orientació.
- **OE3.3.** Assegurar que cada estudiant disposa d'un acompanyament durant totes les fases de la formació.
- **OE3.4.** Facilitar un acompanyament posterior a la finalització de la formació en els casos que l'alumnat ho necessiti.
- **OE3.5.** Garantir l'atenció a la diversitat de l'alumnat.

TAULA 13. Línia d'actuació 3.A.

Posar en marxa i sistematitzar un servei d'orientació i acompanyament per a la formació al llarg de la vida

DESCRIPCIÓ
• Posar en marxa un sistema d'orientació i acompanyament en què s'assignin espais concrets en l'àmbit local (municipal, supramunicipal o barri) que tinguin un paper actiu com a nòduls orientadors de tota la xarxa de FLV . Els espais han de convertir-se en un punt d'orientació, i poden derivar-se, si escau, als diferents serveis que hi ha amb una mirada d'acompanyament al llarg de la vida i partint de la base del moment vital i les possibilitats de cada persona. • Les comissions territorials (vegeu la «línia d'actuació 2.A. Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida») han de definir, en cada cas, on se situa l'espai d'orientació i acompanyament. En aquest sentit, poden ser els mateixos centres actuals de formació de persones adultes (CFA) o altres espais municipals (centres cívics, biblioteques, etc.). Els espais s'empoderen i es doten de funcions específiques d'orientació, i sempre es garanteix la figura de persona orientadora amb coneixements específics que asseguri una atenció integral a les persones que s'hi dirigeixin. • D'aquesta manera, l'orientació personalitzada a la formació al llarg de la vida se centralitza en un punt no només per accedir a les formacions dels centres on s'ofereix formació formal, sinó també cap als diferents serveis vinculats a tots els tipus de FLV, però vehiculada a través d'espais municipals públics, fet que garanteix l'accés a tota la població.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE3.1. Definir i promoure el perfil de persona orientadora, i incloure-hi les tasques, les eines i el coneixement de l'oferta i els agents implicats. **OE3.3.** Assegurar que cada estudiant disposa d'un acompanyament durant totes les fases de la formació. **OE3.4.** Facilitar un acompanyament posterior a la finalització de la formació en els casos que l'alumnat ho necessiti. **OE3.5.** Garantir l'atenció a la diversitat de l'alumnat.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Posar en marxa un sistema d'orientació i acompanyament a tots els municipis (barris o supramunicipis, depenent de les característiques de la població) de manera estructurada i sistemàtica suposa que l'Administració (Departament d'Educació) faci un treball a fons que defineixi l'esquema, els recursos humans i els materials necessaris per posar-lo en marxa a cada territori: • Definició del sistema d'orientació i acompanyament en el marc dels espais municipals de forma global: identificació de necessitats, recursos que hi ha i recursos necessaris per posar-lo en marxa. • Identificació dels perfils de persones orientadores, i descripció dels coneixements necessaris i les tasques que s'han de dur a terme.

> > >

ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Es recomana començar amb una prova pilot a diferents territoris. Per a cada territori cal: • Identificar i definir les necessitats específiques d'orientació i assessorament en funció de la realitat de la població de cada localitat susceptible de formar-se, com també l'espai idoni perquè s'implementi. Aquesta identificació es vehicularà a través de les comissions territorials (vegeu la «línia d'actuació 2.A. Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida»). • Dotar cada territori amb els recursos materials i humans necessaris a través de l'Administració pública. • Desenvolupar un pla d'actuació del servei al territori. Posteriorment, s'ampliarà a tot el territori.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 14. Línia d'actuació 3.B.

Creació d'una xarxa d'agents docents i persones orientadores

DESCRIPCIÓ
Els equips de docents i persones orientadores vinculats a la FLV poden tenir perfils i especificitats diferents a cada territori depenent de les necessitats i realitats de cada entorn. Tot i així, una gran part dels coneixements, els processos i les funcions són coincidents o bé es comparteixen amb diferents localitats. Per això, es considera molt important poder crear una xarxa de professionals de la FLV per poder compartir experiències que siguin enriquidores per a la resta. Els objectius principals de la xarxa són: • Identificar i compartir bones pràctiques entre persones professionals homòlogues de la FLV. • Abordar temàtiques d'interès comú entre els equips de docents i professionals de la FLV a través de trobades, xerrades, compartir informació, etc. • Aplicar iniciatives comunes en xarxa entre diferents equips docents i/o orientadors. La xarxa es crea en l'àmbit de Catalunya, tot i que les activitats per dur a terme poden ser, segons les característiques i els objectius concrets de cada cas, en els àmbits de província, comarca o municipi.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE3.1. Definir i promoure el perfil de persona orientadora, i incloure-hi les tasques, les eines i el coneixement de l'oferta i els agents implicats.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Les comissions territorials (vegeu la «línia d'actuació 2.A. Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida») tenen un rol important a l'hora d'identificar i posar en comú els diferents equips de docents i orientadors de la FLV. Així, els passos que s'han de seguir per crear la xarxa i iniciar-ne les activitats són: • Les comissions sectorials i territorials han de posar en marxa els instruments oportuns per crear una gran base de dades comuna de professionals que treballen a la FLV. • Identificar (a través d'una enquesta i/o altres mitjans) les necessitats i els interessos dels membres de la xarxa. • Elaborar un pla d'accions en l'àmbit català i en l'àmbit local, que pot incloure: – Trobades periòdiques amb taules de debat sobre temàtiques específiques. – Banc de bones pràctiques. – Compartició d'articles, informes i altres documents d'interès.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 15. Línia d'actuació 3.C.

Iniciativa d'acompanyament entre iguals i amb la comunitat

DESCRIPCIÓ
• L'orientació i l'acompanyament dels professionals són elements essencials i necessaris per a un bon servei integral que faci eficient la FLV. Ara bé, a través de la «Iniciativa d'acompanyament entre iguals», es vol complementar aquesta orientació amb la que puguin oferir els mateixos estudiants que han passat o estan passant per processos vitals i formatius similars. • La iniciativa posa en marxa, als diferents espais municipals identificats («línia d'actuació 3.A. Posar en marxa i sistematitzar un servei d'orientació i acompanyament per a l'aprenentatge al llarg de la vida»), la possibilitat que, juntament amb el servei sistematitzat i professional d'orientació, es creï una base de professorat tutor formada per alumnes o exalumnes de FLV que vulguin compartir la seva experiència acompanyant i assessorant persones que es troben en fase d'orientació (prèvia o durant la formació). • Les persones tutores voluntàries, coordinades des del mateix servei d'orientació, poden oferir diferents tipus d'acompanyament: – Tutoria individualitzada. – Sessions grupals en què expliquin la seva experiència. – Es planteja, també, poder aprofitar els recursos telemàtics per poder fer tutoria en línia o crear fòrums de consultes a través dels webs dels espais o dels centres de formació. • Així mateix, la iniciativa vol fer partícip la comunitat de l'entorn de l'alumnat, especialment en els casos d'alumnes més joves que puguin necessitar un reforç de l'orientació, de manera que aquesta orientació s'ofereixi a través del servei municipal amb alguna persona referent del seu entorn, i també mitjançant la incorporació d'agents de la comunitat i l'establiment d'un sistema de doble tutoria. Aquest procés es duu a terme, especialment, durant el transcurs de la formació i també posteriorment.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE3.2. Fer més partícip l'alumnat al procés d'orientació. **OE3.3.** Assegurar que cada estudiant disposa d'un acompanyament durant totes les fases de la formació.

> > >

ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Les tutories entre iguals són voluntàries i s'organitzen localment. Cada servei d'orientació (vegeu la «línia d'actuació 3.B. Creació d'una xarxa d'agents docents i persones orientadores») organitza les tutories entre iguals segons les necessitats específiques de la població, i hi assisteix no només l'alumnat dels centres de formació formal, sinó totes les persones que es dirigeixen al servei d'orientació. En aquestes tutories, treballaran estretament amb les comissions territorials per establir, si escau, accions en comú amb els altres serveis d'orientació del territori. Algunes orientacions poden ser: • Fer una campanya per identificar persones voluntàries potencials per fer de tutores entre alumnes actuals, exalumnes i referents de la comunitat o l'entorn. • Establir un sistema de seguiment entre el servei d'orientació professional i les persones tutores voluntàries. • Formalitzar un protocol amb l'alumnat que sol·liciti una tutoria personalitzada. • Posar en marxa instruments telemàtics per facilitar la tutorització en línia. • Facilitar espais per fer sessions de tutories grupals.

Font: elaboració pròpia.

Eix estratègic 4: adaptació de la formació al llarg de la vida als processos vitals de cada persona

La formació al llarg de la vida requereix una revisió que comporta, necessàriament, una flexibilitat i adaptació més grans als processos vitals de les persones adultes que hi accedeixen o que potencialment podrien fer-ho. Es consideren tres tipus de flexibilitat: formativa, organitzativa i metodològica.

La flexibilització i l'adaptació de la FLV als processos vitals de les persones adultes és clau per disminuir el fort absentisme que hi ha, millorar els mecanismes de reincorporació a la formació i atraure persones adultes que actualment no s'estan formant perquè no troben una formació que s'adapti a les seves necessitats de contingut, gestió i/o mètode.

La **flexibilitat formativa** fa referència als continguts de la formació al llarg de la vida tant en l'àmbit formal, en què requereixen una revisió urgent, com en els àmbits no formal i informal, en què caldria que es compaginessin perquè tots dos fossin complementaris.

Els aprenentatges de la FLV s'han d'orientar al fet que l'alumnat obtingui oportunitats perquè pugui desenvolupar el seu projecte personal, professional i de ciutadà o ciutadana. Cal orientar els continguts de la formació formal de persones adultes cap a matèries transprofessionals i de competències transversals i clau perquè cada persona es pugui desenvolupar en la societat actual. En aquest sentit, cal revisar els programes formatius actuals i adaptar-los a les competències identificades (vegeu la «línia d'actuació 1.B. Informe sobre el sistema competencial del nou model de formació al llarg de la vida»). D'altra banda, a part d'una adaptació de continguts sistemàtica en l'àmbit de país, cal que sigui el més personalitzada possible i adaptada a les necessitats reals, i, conseqüentment, tant els centres de formació oficials com les entitats socials haurien de disposar de certa autonomia per establir els continguts específics que requereixen en l'àmbit particular.

La **flexibilitat organitzadora** contempla tots aquells aspectes més relacionats amb el format i la gestió de les FLV i, en particular, amb la necessitat de dinamitzar la formació que es vehicula a través de les administracions públiques mitjançant centres autoritzats. Sovint, per al col·lectiu de persones adultes la formació no és l'única activitat que duen a terme o l'activitat principal, ja que es compagina amb molts altres aspectes de la seva vida personal i professional. En aquest sentit, cal tendir cap a una flexibilització de l'organització: els processos de matrícula, horaris adaptats a les realitats de la població adulta, calendari de les formacions, etc. Igual que pel que fa al contingut, cada agent (centres i entitats) hauria de disposar de prou autonomia per poder modificar els aspectes de gestió organitzativa en funció de les necessitats de l'entorn.

D'altra banda, el mateix format de les formacions també requereix, en molts casos, una revisió de l'oferta formativa actual dels centres oficials i, en concret, d'aquells cursos que són de més llarga durada, per transformar-los en mòduls formatius més curts en els quals es puguin validar unes competències o uns coneixements concrets sense necessitat de finalitzar tota la formació.

Finalment, també cal promoure la **flexibilitat metodològica** i els mètodes innovadors que permetin atraure més persones adultes que es vulguin formar i que generin motivació entre l'alumnat que cursa les formacions. La formació a l'etapa adulta ha estat pionera a l'hora d'implementar mesures, com ara l'aprenentatge servei (ApS), però cal continuar impulsant noves propostes metodològiques i aprofitar les possibilitats que ofereixen els recursos telemàtics i de noves tecnologies (*flipped-classroom, moodles*, etc.*)*, i també facilitar opcions no presencials d'autoformació.

Objectius

- **OE4.1.** Disminuir l'absentisme en la formació al llarg de la vida i millorar els mecanismes de (re)incorporació a la formació.
- **OE4.2.** Augmentar la flexibilitat del currículum formatiu per adequar-lo a les necessitats de l'alumnat.
- **OE4.3.** Facilitar la validació de competències i coneixements a través de la confecció de mòduls adequats a les necessitats actuals.
- **OE4.4.** Promoure els aspectes de gestió dels centres i les entitats que facilitin i agilitzin els tràmits.
- **OE4.5.** Millorar la motivació i la incentivació de l'alumnat a través de la facilitació d'espais i recursos que s'adaptin a les seves necessitats.
- **OE4.6.** Incorporar metodologies innovadores per millorar el rendiment.

TAULA 16. Línia d'actuació 4.A.

Estudi sobre millores de flexibilitat

DESCRIPCIÓ
• Les comissions territorials (vegeu la «línia d'actuació 2.A. Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida») impulsen un estudi, amb la participació i suport de la Inspecció d'Educació, per identificar quines són les millores potencials de flexibilitat organitzativa i metodològica de la població adulta que es vol formar. • En aquest sentit, s'analitzen específicament i detalladament els motius d'abandonament de les persones que decideixen no continuar amb les formacions, però també s'identifica allò que sí que funciona i que està ben valorat per l'alumnat. • Alguns dels aspectes que es volen valorar a l'estudi són aquells relacionats amb processos de matrícula, horaris, calendari, durada dels cursos, metodologies i dinàmiques. Així mateix, també es vol estudiar l'acceptació potencial d'introducció de nous mètodes, especialment vinculats amb les noves tecnologies i la formació a distància o no presencial. • Les diferents comissions territorials treballen de manera conjunta per preparar l'estudi, però cada territori afegeix o adapta les qüestions que s'han de tractar a la seva municipalitat, si cal.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE4.1. Disminuir l'absentisme en la formació al llarg de la vida i millorar els mecanismes de (re)incorporació a la formació. **OE4.4.** Promoure els aspectes de gestió dels centres i les entitats que facilitin i agilitzin els tràmits. **OE4.5.** Millorar la motivació i la incentivació de l'alumnat a través de la facilitació d'espais i recursos que s'adaptin a les seves necessitats.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Les comissions territorials, amb la participació clau de la Inspecció d'Educació, són les responsables d'elaborar l'estudi seguint els passos següents: • Disseny de l'estudi de millores de flexibilitat de la FLV. • Recollida de dades i informació a través de qüestionaris i dinàmiques de grup amb alumnes o exalumnes. • Anàlisi de les dades segons cada territori. • Elaboració d'un document de propostes de millores en aspectes de flexibilitat metodològica i organitzativa.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 17. Línia d'actuació 4.B.

Introducció d'instruments, metodologies i espais innovadors

DESCRIPCIÓ
• Per adaptar la FLV a les necessitats de les persones adultes que es volen incorporar o reincorporar a la formació, s'introdueixen instruments i espais innovadors que els facilitin compaginar les seves activitats personals i/o laborals amb la formació. • Les comissions territorials actuen com a identificadors i elaboren un document de propostes de millores en matèria de flexibilitat (vegeu la «línia d'actuació 4.A. Estudi sobre millores de flexibilitat»). Els resultats de l'estudi han de permetre que cada territori i, en concret, els centres públics on s'ofereix formació per a persones adultes estableixin quines mesures han d'aplicar en cada cas per oferir les millores. • Un dels aspectes que s'han d'introduir són instruments, metodologies i espais innovadors que generin motivació i incentivin el no abandonament. Entre aquestes mesures, se'n destaquen: – Noves metodologies d'ensenyament-aprenentatge a través de l'ús de les TIC, com ara la introducció de *moodles* o la classe invertida (*flipped classroom*). – Posada en marxa de projectes interdisciplinaris que integrin alumnat de diferents nivells educatius i fomenti el treball per competències. – Integració d'espais que permetin projectes d'exploració, recerca i creació. – Foment d'espais de biblioteca a tots els centres de FLV com a recurs bàsic per a la comunitat educativa en qualitat de servei d'informació i recerca. – Creació d'una base audiovisual amb tot el material de les classes.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE4.1. Disminuir l'absentisme en la formació al llarg de la vida i millorar els mecanismes de (re)incorporació a la formació. **OE4.2.** Augmentar la flexibilitat del currículum formatiu per adequar-lo a les necessitats de l'alumnat. **OE4.5.** Millorar la motivació i la incentivació de l'alumnat a través de la facilitació d'espais i recursos que s'adaptin a les seves necessitats. **OE4.6.** Incorporar metodologies innovadores per millorar el rendiment.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
A partir dels resultats de l'estudi sobre millores (vegeu la «línia d'actuació 4.A. Estudi sobre millores de flexibilitat»), cada comissió territorial treballarà amb els centres de formació per: • Definir les mesures concretes que es posen en marxa pel que fa a la flexibilització organitzativa. • Establir els nous mètodes que s'han d'introduir en cada tipus de formació. • En cas necessari, l'equip de docents durà a terme una formació específica vinculada a les noves metodologies que es vulguin introduir. • Introducció de mesures de manera progressiva. • Cal poder fer un seguiment i una valoració durant la primera fase de l'aplicació de noves mesures i en finalitzar les formacions respectives.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 18. Línia d'actuació 4.C.

Enfocament modular i competencial dels continguts

DESCRIPCIÓ
• Una flexibilitat més gran del currículum i un treball en mòduls més curts i enfocat a continguts competencials són algunes de les mesures per reduir l'abandonament i millorar els rendiments. • S'ha d'adaptar la FLV a competències transprofessionals, com també a altres competències transversals actuals, segons el resultat de l'estudi de camp dut a terme (vegeu la «línia d'actuació 1.B. Informe sobre el sistema competencial del nou model de formació al llarg de la vida»), i que puguin ser acreditades pels centres de formació. • A més, cal fer un enfocament de validació modular per a les formacions, específicament les més llargues, que permeti que l'alumnat pugui certificar parts d'una formació sense que requereixi una continuïtat massa llarga, i, d'aquesta manera, que també es redueixin les taxes d'abandonament. • Ara bé, per a tot això cal un nou pla d'estudis que contempli tots aquests aspectes, especialment pel que fa al graduat en educació secundària (GES). Es crea una taula de persones expertes, formada per Administració i docents, i liderada per la comissió sectorial (vegeu la «línia d'actuació 2.A. Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida») que faci el seguiment del procés fins que s'aprovi.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE4.1. Disminuir l'absentisme en la formació al llarg de la vida i millorar els mecanismes de (re)incorporació a la formació. **OE4.2.** Augmentar la flexibilitat del currículum formatiu per adequar-lo a les necessitats de l'alumnat. **OE4.3.** Facilitar la validació de competències i coneixements a través de la confecció de mòduls adequats a les necessitats actuals.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Els passos principals per donar un nou enfocament als continguts d'algunes de les formacions de persones adultes actuals són: • Crear un grup de treball liderat per la comissió sectorial, amb la participació d'Administració i docents. • Elaborar una nova proposta de pla d'estudis de la FLV formal i, específicament, del GES. • Dur a terme procediments per a l'aprovació formal del nou pla d'estudis.

Font: elaboració pròpia.

Eix estratègic 5: impuls de la qualitat i el reconeixement de la formació al llarg de la vida

Quan als espais institucionals, els mitjans de comunicació i, fins i tot, entre la ciutadania es parla d'educació, generalment es fa referència a l'educació de l'etapa de la infantesa i l'adolescència. L'educació o formació de persones adultes (a part dels estudis universitaris) no té un reconeixement dins l'àmbit educatiu ni tampoc entre la ciutadania, en general. Per contra, en altres països, la formació de persones adultes o la formació al llarg de la vida es reconeix com un dret de la ciutadania cada vegada més necessari per aconseguir una societat inclusiva. Cal, per tant, una estratègia que garanteixi aquest reconeixement, i també la implicació de l'Administració perquè aquesta formació es faci efectiva.

Per enfortir la qualitat i millorar el reconeixement de la FLV, també cal que hi hagi una formació especialitzada per a docents que es dediquen a aquesta etapa de l'educació. Cal una formació universitària específica enfocada a ensenyar metodologies d'aprenentatge per a persones adultes, perquè l'equip de docents dels centres de FLV i d'altres entitats que treballen en aquest àmbit tinguin els coneixements específics necessaris. En aquest sentit, es proposa una formació per a docents de persones adultes que es configuri al voltant de tres línies:

- **Formació d'especialització de continguts**: la formació ha de contemplar diferents especialitzacions en relació amb els continguts que s'imparteixin (seguint el model de l'educació secundària obligatòria).
- **Formació sobre mètodes pedagògics**: la formació ha d'incloure coneixements i habilitats adaptades a l'alumnat (persones adultes).
- **Innovació metodològica**: l'equip docent s'ha de formar en noves tecnologies i mètodes d'educació a distància, i també en altres metodologies avançades que siguin necessàries per al tipus de formació que s'imparteixi.

Aquesta formació també ha d'estar destinada a les persones docents de les entitats socials que duen a terme formació de persones adultes. D'aquesta manera, els cursos i els aprenentatges que s'imparteixen en aquests espais no formals també obtenen reconeixement i es garanteix la qualitat de la formació rebuda.

Els altres perfils professionals implicats en la FLV (persones orientadores, professionals psicopedagogs, professionals psicòlegs, etc.) també han de rebre formació específica per poder adaptar-se al perfil de l'alumnat i al tipus de formació. Per tant, també cal pensar i dissenyar el tipus de formació que han de rebre aquests perfils de professionals. La inclusió de nous professionals ha de servir, alhora, per impulsar la qualitat de la FLV i per fer arribar a més persones la importància de la formació continuada a la vida adulta.

Objectius

- **OE5.1.** Impulsar i assegurar el reconeixement de la formació al llarg de la vida dins el sector mitjançant la implicació de l'Administració.
- **OE5.2.** Garantir la inclusió de la formació al llarg de la vida en els espais institucionals i els àmbits educatius.
- **OE5.3.** Promoure els valors de la formació al llarg de la vida dins les polítiques socials de desenvolupament comunitari.
- **OE5.4.** Garantir una formació especialitzada i de qualitat per a docents de la formació al llarg de la vida.
- **OE5.5.** Formar tots els perfils professionals involucrats en la formació al llarg de la vida en continguts i mètodes adaptats a la formació de persones adultes.
- **OE5.6.** Augmentar els coneixements sobre els beneficis de la formació durant l'edat adulta entre tots els professionals implicats.

TAULA 19. Línia d'actuació 5.A.

Creació d'un grup d'interlocució entre Administració, professionals i alumnat

DESCRIPCIÓ
• L'impuls del reconeixement de la formació al llarg de la vida i els beneficis que comporta l'aprenentatge durant la vida adulta s'ha de garantir a través de la implicació de l'Administració i, també, amb la participació activa de docents, alumnat i altres professionals involucrats. La formació al llarg de la vida s'ha d'impulsar i reivindicar com un dret de la ciutadania per aconseguir una societat més inclusiva. • La creació d'un grup d'interlocució (lobby) que inclogui l'Administració, professionals i alumnat ha de servir per traslladar els valors de la formació al llarg de la vida a l'àmbit educatiu. Aquest grup ha d'advocar pel desenvolupament d'uns aprenentatges de qualitat per a l'alumnat i ha de promoure els beneficis personals i socials d'aquests aprenentatges. • Dins d'aquesta línia, també cal que el grup d'interlocució que es creï garanteixi la representació de la FLV en tots els espais educatius i àmbits institucionals.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE5.1. Impulsar i assegurar el reconeixement de la formació al llarg de la vida dins el sector, mitjançant la implicació de l'Administració. **OE5.2.** Garantir la inclusió de la formació al llarg de la vida en els espais institucionals i els àmbits educatius. **OE5.3.** Promoure els valors de la formació al llarg de la vida dins les polítiques socials de desenvolupament comunitari.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Les accions principals que cal desenvolupar són: • Identificar els agents i les persones representants que han de formar part d'aquest grup d'interlocució. • Identificar les persones representants de tots els comitès i juntes de docents de la FLV. • Identificar persones i col·lectius que ja estiguin advocant per la FLV. • Crear consells d'estudiants de formació de persones adultes. • Identificar representants de tots els tipus de professionals involucrats en la FLV. Crear el grup d'interlocució amb tots els agents identificats. • Crear un sistema d'afiliació al grup per a totes les persones interessades. • Revisar i garantir que hi hagi una persona representant de la FLV a totes les comissions educatives institucionals.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 20. Línia d'actuació 5.B.

Dissenyar una formació universitària especialitzada per a docents i persones formadores de la formació al llarg de la vida

DESCRIPCIÓ
• Una formació especialitzada per a persones formadores de la FLV ha de garantir els coneixements específics, en continguts i mètodes pedagògics, a qualsevol persona que vulgui ser docent en els centres de formació d'aquesta etapa. • La formació, per tant, ha de configurar-se al voltant de tres línies: – Formació d'especialització de continguts: la formació ha de contemplar diferents especialitzacions en relació amb els continguts que s'imparteixin (seguint el model de l'educació secundària obligatòria). – Formació sobre mètodes pedagògics: la formació ha d'incloure coneixements i habilitats adaptades a l'alumnat (persones adultes). – Innovació metodològica: l'equip docent s'ha de formar en noves tecnologies i mètodes d'educació a distància, i també en altres metodologies avançades que siguin necessàries per al tipus de formació que s'imparteixi. • Aquesta formació també ha de contemplar tres moments en què s'han d'impartir aquests aprenentatges: – Formació bàsica o inicial: s'ha d'impartir a la universitat, i hauria de ser obligatòria, a mitjà o llarg termini, per a qualsevol docent dels centres de formació de persones adultes i de les entitats socials que duguin a terme aquest tipus de formació. – Formació continuada: dirigida a aquelles persones que vulguin ampliar coneixements o actualitzar-se. Es pot impartir tant a la universitat com als centres, i ha de ser voluntària. – Formació de centre: té l'objectiu de dissenyar projectes educatius i plans de formació més forts i resilients als canvis i reptes que puguin sorgir. – El disseny de la formació ha de fer-se en paral·lel amb la definició del perfil de docent necessari durant aquesta etapa formativa.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE5.4. Garantir una formació especialitzada i de qualitat per a docents de la formació al llarg de la vida. **OE5.6.** Augmentar els coneixements sobre els beneficis de la formació durant l'edat adulta entre tots els professionals implicats.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Les accions principals que cal desenvolupar són: • Implicar l'Administració per assegurar la creació i la implementació de la formació especialitzada. • Crear un grup de persones expertes per establir el currículum que ha de tenir la formació. • Revisar els màsters que ja hi havia sobre formació de persones adultes per establir la idoneïtat d'adaptar els continguts a la nova formació.

Font: elaboració pròpia.

Eix estratègic 6: dotació de visibilitat i difusió de la formació al llarg de la vida

La qüestió sobre com es dona a conèixer i com arriba a les persones l'oferta de formació durant l'etapa adulta és un aspecte molt rellevant a l'hora d'impulsar el reconeixement d'aquesta formació. Per aquest motiu es presenta un eix estratègic que té a veure amb la visibilització i la difusió de la FLV, tant dins del mateix sector educatiu com a tot el públic en general.

Avui dia no hi ha una estratègia coordinada que estableixi quins han de ser els mecanismes a través dels quals es pugui difondre l'oferta de la FLV. És per això que la major part de la tasca que es desenvolupa en aquest sentit es duu a terme de manera heterogènia i depenent de la voluntat i els recursos de cada centre i/o municipi. Així, la major part de la difusió de l'oferta dels centres es fa a través de l'ús de fullets, del web del mateix centre i de les xarxes socials. En l'àmbit de municipi, també trobem informació a través de webs i publicacions municipals.

Aquesta manca de coordinació en la difusió i el màrqueting de la FLV comporta una manca de visibilitat, sobretot en municipis grans, on l'oferta d'altres tipus de formacions és molt gran i variada.

L'estratègia de visibilització i difusió de la FLV ha d'articular-se, per tant, al voltant de tres línies:

- **Augment de la presència en el sector**: cal que la FLV tingui presència en tots els esdeveniments vinculats a l'educació (Saló de l'Ensenyament, jornades, congressos, etc.). Aquesta visibilitat dins el sector ha de servir per enfortir i millorar la relació amb les altres etapes educatives, molt concretament amb els centres de secundària, tenint en compte que part de l'alumnat es troba en transició entre nivells educatius. També ha de servir per establir una relació més gran amb altres entitats, com ara el Servei d'Ocupació de

Catalunya, amb l'objectiu de millorar la difusió de l'oferta formativa de la FLV.

- **Màrqueting i publicitat**: per dotar de més visibilitat la FLV i perquè l'oferta formativa arribi a tot el públic en general, cal engegar una campanya de màrqueting i publicitat. Aquesta campanya ha de servir tant per comunicar al públic què és la FLV com per trencar tòpics i prejudicis sobre l'educació de persones adultes. A més a més, ha de comunicar quins són els punts forts i els beneficis de l'aprenentatge al llarg de la vida.

- **Espais més atractius:** en alguns municipis catalans, hi ha diferents serveis de formació per a persones adultes (centre de formació de persones adultes, punt d'informació universitària, grups de criança, telecentre, etc.) en un mateix espai, fet que aconsegueix que hi hagi una millor visibilitat de l'oferta de la FLV i que facilita la coordinació entre diferents opcions i serveis. En aquest sentit, es planteja l'estratègia de transformar els centres on es donen les formacions d'adults en espais de relació i connexió amb altres entitats, serveis o col·lectius del territori, de manera que s'aconsegueixin espais més estimulants, àgils i atractius.

Objectius

- **OE6.1.** Augmentar la visibilitat de la formació al llarg de la vida dins el sector a través de la presència en els esdeveniment vinculats a l'educació.
- **OE6.2.** Augmentar la visibilitat de la formació al llarg de la vida a tot el públic objectiu mitjançant campanyes de màrqueting i publicitat.
- **OE6.3.** Difondre de manera efectiva l'oferta formativa de la formació al llarg de la vida i les opcions disponibles.
- **OE6.4.** Transformar els espais de formació de persones adultes per afavorir-ne la visibilitat dins els barris i municipis, i atraure un nombre més gran de persones interessades.

TAULA 21. Línia d'actuació 6.A.

Elaboració i implementació d'un pla de visibilització de la formació al llarg de la vida dins el sector educatiu

DESCRIPCIÓ
• El pla de visibilització ha de treballar per augmentar la presència de la FLV en el sector educatiu, i cal que es plantegi en dues fases complementàries: en primer lloc, cal garantir la presència de la formació al llarg de la vida en els esdeveniments educatius que ja es duen a terme; i, en segon lloc, cal crear nous esdeveniments específics per a la FLV. • L'augment de la presència de la FLV en el sector educatiu ha de servir tant perquè es tingui en compte aquest tipus de formació professional dins de l'àmbit, com perquè es coneguin millor totes les opcions que ofereix a l'alumnat que ja és dins el sistema educatiu, especialment aquell que es troba en un moment de transició entre etapes educatives. • Així mateix, és important que s'enforteixin les relacions amb altres entitats perquè puguin ser-ne agents derivadors, com ara el Servei d'Ocupació de Catalunya.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE6.1. Augmentar la visibilitat de la formació al llarg de la vida dins el sector a través de la presència en els esdeveniment vinculats a l'educació. **OE6.3.** Difondre de manera efectiva l'oferta formativa de la formació al llarg de la vida i les opcions disponibles.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Per poder implementar el pla de visualització de la FLV cal dur a terme els passos següents: • Identificar i elaborar una llista de tots els esdeveniments educatius en els quals hi ha d'haver representació de la FLV. • Crear una comissió encarregada de garantir aquesta representativitat. • Identificar els representants de la FLV que han d'estar presents en els esdeveniments educatius destacats. • Celebrar una fira anual de la formació al llarg de la vida, amb la participació i la presència de tots els agents implicats: docents, persones orientadores, PAS, alumnat i altres agents socials interessats, en què: – Es duran a terme tallers i xerrades en relació amb bones pràctiques, avenços en el sector, innovació, experiències de l'alumnat, etc. – Es comptarà amb la presència de representants (docents i alumnes) d'alguna experiència internacional de formació al llarg de la vida, que anirà canviant cada any. – S'atorgaran dos premis: un al millor projecte que contribueixi a l'impuls i la visibilització de la FLV, i l'altre al millor projecte que contribueixi a la innovació pedagògica i metodològica de la FLV. • Garantir la participació de l'alumnat en la planificació i l'organització de la fira, en totes les seves fases.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 22. Línia d'actuació 6.B.

Creació d'una comissió de màrqueting

DESCRIPCIÓ
• Creació d'una comissió de màrqueting formada per una agència de publicitat, agents de la FLV (docents, persones orientadores i PAS), administracions i ciutadania, vehiculada a través de la comissió sectorial (vegeu la «línia d'actuació 2.A. Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida»). • La comissió de màrqueting dissenyarà una campanya que serveixi per comunicar al públic general l'oferta formativa de la FLV: les opcions que hi ha, la manera d'accedir-hi i els beneficis i les oportunitats que suposa l'aprenentatge al llarg de la vida. • També ha de servir per trencar tòpics i prejudicis sobre la formació de persones adultes. • A més a més, també es crearà un web amb un espai interactiu d'orientació d'itineraris formatius, que ajudi les persones adultes interessades a veure i escollir les opcions de formació que millor s'adaptin a les seves necessitats, i en què s'inclouran les opcions disponibles d'educació formal, no formal i informal.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE6.1. Augmentar la visibilitat de la formació al llarg de la vida dins el sector a través de la presència en els esdeveniment vinculats a l'educació. **OE6.3.** Difondre de manera efectiva l'oferta formativa de la formació al llarg de la vida i les opcions disponibles.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
Passos que cal seguir: • Crear la comissió de màrqueting amb representació de professionals de la publicitat, agents de la FLV, alumnat, administracions i ciutadania. • Elaborar un *benchmarking* sobre les campanyes publicitàries que hi ha, tant en l'àmbit nacional com internacional, per avaluar-ne els pros i els contres. • Crear una campanya publicitària que arribi a tot el territori. Aquesta campanya ha de tenir: – Una part audiovisual: televisió, marquesines, premsa, etc. – Una part en línia: webs, xarxes socials, etc. • Crear un web amb un espai interactiu d'orientació d'itineraris formatius. • Incloure les opcions d'educació formal, no formal i informal en els itineraris formatius que ofereixi el web.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 23. Línia d'actuació 6.C.

Transformació dels centres de formació de persones adultes

DESCRIPCIÓ
• Els centres actuals de formació de persones adultes s'han de transformar en espais més estimulants i atractius per aconseguir una visibilitat de l'oferta més gran i un augment d'estudiants. • Aquesta transformació ha d'incorporar als centres altres serveis de la comunitat, i també redissenyar alguns espais per fomentar aprenentatges que vagin més enllà de l'educació formal que s'imparteix dins de l'aula. Tots els centres també haurien de tenir espais de recerca i serveis d'informació, com ara biblioteques escolars. • En aquest sentit, es poden prendre com a referència les experiències que ja hi ha en alguns municipis catalans, on dins el mateix centre de FLV s'hi ubiquen altres serveis: punt d'informació universitària, grups de criança, telecentres, etc. • La transformació dels centres també ha de servir per enfortir la relació del centre amb les altes oportunitats formatives i professionals que ofereix el territori. Cal conèixer les iniciatives educatives, socials i empresarials que ja hi ha prop del centre per establir sinergies i possibles col·laboracions.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE6.4. Transformar els espais de formació de persones adultes per afavorir-ne la visibilitat dins els barris i els municipis, i atraure un nombre més gran de persones interessades.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
La transformació dels centres es pot concretar en les accions següents: • Identificar els serveis que es volen incorporar al centre i establir una estratègia per incloure'ls al funcionament del centre (telecentre, espais de criança, aules de música, aules de cuina, instal·lacions esportives, etc.). • Promoure la participació de l'alumnat en la decisió dels serveis que es volen incloure. • Organitzar jornades de portes obertes als centres amb la participació dels col·lectius del barri o del municipi. • Posar a disposició de tota la comunitat la utilització d'aquests serveis. • Garantir que hi hagi una biblioteca escolar a cada centre. • Construir espais de connexió dins els centres de FLV adreçats a la trobada entre estudiants, agents d'altres projectes i serveis del territori (que no es puguin incloure dins el centre). • Crear un espai professional dins els centres de FLV en què les empreses de l'entorn puguin donar-se a conèixer i conèixer l'alumnat. • Establir una comissió dins de cada centre encarregada de coordinar i organitzar els nous serveis i espais que s'hi crearan.

Font: elaboració pròpia.

Eix estratègic 7: revisió dels sistemes d'avaluació i seguiment de la formació al llarg de la vida

Per poder establir i posar en pràctica un nou model per a la formació al llarg de la vida cal una revisió dels sistemes d'avaluació. Aquesta revisió ha de poder garantir, d'una banda, la recollida de dades de manera homogènia i efectiva; i, de l'altra, que la perspectiva d'avaluació estigui adaptada a l'aprenentatge al llarg de la vida i a l'aprenentatge de competències clau per a la vida adulta. Aquest últim punt suposa incloure nous indicadors relacionats amb la qualitat de l'aprenentatge, el funcionament del centre o el grau d'integració en el territori.

Aquesta revisió del sistema d'avaluació i del seguiment ha d'estar encaminada a l'establiment d'un nou model d'avaluació basat en els principis següents:

- **Avaluació basada en competències**: l'assoliment de les competències clau per a la vida adulta (que es definiran a través de l'eix 1, «Desenvolupament d'un nou model de formació al llarg de la vida a Catalunya») ha de formar part de l'avaluació. Això implica establir un nou sistema d'indicadors que orienti les avaluacions i els informes de resultats que es facin.

- **Avaluació continuada**: cal obtenir dades de manera continuada, és a dir, durant tot el procés d'aprenentatge, i no només a l'inici i al final. D'aquesta manera, es poden valorar els diferents coneixements que es van assolint i s'obtenen dades de la progressió de cada estudiant. Aquesta avaluació continuada ha d'implicar de manera molt activa l'alumnat, perquè pugui ser ell mateix qui informi del seu progrés i de la manera com viu el procés personal d'aprenentatge. Les dades que se n'obtinguin també han d'ajudar a fer una orientació i un seguiment més personalitzats.

- **Avaluació multiagent**: tots el agents implicats recullen les dades de l'avaluació, és a dir, alumnat, docents, direcció dels centres, persones orientadores, personal inspector, Administració pública i altres agents clau. Per tant, cal identificar els grups d'interès implicats que participaran en aquesta avaluació. Això suposa crear unes eines específiques per a cada agent i definir en quins moments de l'aprenentatge cal que es dugui a terme l'avaluació.

- **Pla d'avaluació progressiu**: es tracta d'un mètode d'avaluació complex, que requereix la participació de moltes persones i una estructura molt ben organitzada. Per tant, cal que la implementació sigui progressiva. Es tracta de generar una «cultura d'avaluació» que aporti rellevància a tot el procés però que impliqui un treball progressiu. Cal establir un calendari que delimiti i prioritzi les accions que es volen dur a terme cada any i que estableixi els passos següents que cal seguir.

Aquest model d'avaluació que es planteja no només està destinat als centres de formació formal, sinó també a altres entitats educatives no formals i informals. Per tant, cal implicar aquestes entitats en una estratègia comuna d'avaluació de les competències clau i de recollida de dades.

Objectius

- **OE7.1.** Revisar i actualitzar els sistemes d'avaluació actuals de la formació al llarg de la vida d'acord amb la perspectiva de formació al llarg de la vida i de competències clau.
- **OE7.2.** Promoure la participació de tots els agents implicats en la construcció d'un nou model d'avaluació.
- **OE7.3.** Desplegar el model d'avaluació de la formació al llarg de la vida a entitats educatives formals, no formals i informals.

TAULA 24. Línia d'actuació 7.A.

Creació d'un nou model d'avaluació per a la formació al llarg de la vida

DESCRIPCIÓ
• El nou model d'avaluació per a la FLV ha d'estar basat en la perspectiva de formació al llarg de la vida i l'aprenentatge de competències clau. En aquest sentit, ha de ser un model que es desplegui tant als centres de formació formal com a les entitats educatives no formals i informals. L'avaluació ha d'incloure l'avaluació de competències, la participació ciutadana, l'equitat, la promoció de la salut, etc. • La comissió sectorial (vegeu la «línia d'actuació 2.A. Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida») serà l'encarregada de supervisar l'elaboració del nou model d'avaluació juntament amb la Inspecció d'Educació. • Aquest model d'avaluació ha d'establir unes dimensions i unes categories d'avaluació, basades en les competències clau per a la vida adulta, i també les eines que s'empraran per recollir la informació i el sistema d'indicadors que s'utilitzarà. Cal que totes aquestes fases de l'avaluació estiguin definides entre tots els grups d'interès implicats per assegurar un model d'avaluació participatiu.
OBJECTIUS PRINCIPALS DE L'EIX ESTRATÈGIC
OE7.1. Revisar i actualitzar els sistemes d'avaluació actuals de la formació al llarg de la vida d'acord amb la perspectiva de formació al llarg de la vida i de competències clau. **OE7.2.** Promoure la participació de tots els agents implicats en la construcció d'un nou model d'avaluació. **OE7.3.** Desplegar el model d'avaluació de la formació al llarg de la vida a entitats educatives formals, no formals i informals.
ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
• Designació d'un grup de treball, amb la participació de la Inspecció d'Educació, encarregat de liderar, coordinar i fer el seguiment de la implementació del model d'avaluació, en coordinació amb els agents implicats i responsables de desenvolupar cadascuna de les fases del model d'avaluació. Les seves funcions són les següents: – Coordinar el desplegament d'un pla d'avaluació progressiu. – Identificar tots els agents que han de participar en la construcció del sistema d'avaluació, incloent-hi l'educació formal, no formal i informal. – Vetllar per la recollida d'indicadors d'avaluació sol·licitant la informació requerida. – Sistematitzar els indicadors de seguiment i avaluació i presentar resultats. • Creació d'una comissió de seguiment, responsable de garantir el desplegament del model d'avaluació, i garantir-ne la correcta implementació (òrgan polític-tècnic). Les seves funcions són: – Assumir el compromís de desplegar el sistema d'avaluació i dotar-lo dels recursos tècnics i econòmics necessaris. – Garantir la coordinació entre els diferents agents. – Fer el seguiment de les fases desenvolupades a partir dels resultats presentats pel grup de treball. – Decidir i aprovar el calendari del pla d'avaluació progressiu.

>>>

ORIENTACIONS PER A LA IMPLEMENTACIÓ
• Creació de taules de treball, que tenen com a objectiu implementar cadascuna de les fases del model d'avaluació: elaboració de les dimensions d'avaluació, elaboració del sistema d'indicadors i creació de les eines de recollida de dades.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 25

Quadre resum dels eixos estratègics

EIXOS ESTRATÈGICS		
Eix 1. Desenvolupament d'un nou model de la formació al llarg de la vida a Catalunya		
Línia d'actuació 1.A. Elaboració d'un pla estratègic de la formació al llarg de la vida a Catalunya	**Línia d'actuació 1.B.** Informe sobre el sistema competencial del nou model de formació al llarg de la vida	**Línia d'actuació 1.C.** Sistema de validació: passaport de competències
OE1.1. Establir els límits de la formació al llarg de la vida segons un nou model competencial. **OE1.2.** Elaborar un pla estratègic de la formació al llarg de la vida a Catalunya, incloent-hi el desplegament d'actuacions específiques i amb la implicació de tots els agents vinculats a la formació al llarg de la vida. **OE1.3.** Definir les competències clau de les diferents línies de la formació al llarg de la vida en funció de la societat actual i les seves necessitats. **OE1.4.** Establir criteris homogenis per al reconeixement de l'adquisició de competències formals, no formals i informals. **OE1.5.** Definir i delimitar els rols dels diferents agents implicats. **OE1.6.** Definir les relacions entre els diferents espais formatius: formals, no formals i informals.		
Eix 2. Garantir els mecanismes de governança i la relació amb la comunitat		
Línia d'actuació 2.A. Posada en marxa de comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida	**Línia d'actuació 2.B.** Xarxes territorials de formació al llarg de la vida	**Línia d'actuació 2.C.** Creació d'un mapa d'agents i recursos que actuen en la formació al llarg de la vida
OE2.1. Garantir un lideratge públic en els àmbits de país i local. **OE2.2.** Establir mecanismes de coordinació entre els diferents àmbits de l'Administració. **OE2.3.** Definir rols i millorar els mecanismes de relació entre tots els agents de l'educació formal, no formal i informal. **OE2.4.** Millorar la integració i l'adaptació a cada territori de la formació al llarg de la vida a través de xarxes, comunitats, etc.		

>>>

Eix 3. Implementació d'un sistema d'orientació i acompanyament de la formació al llarg de la vida		
Línia d'actuació 3.A. Elaboració d'un pla estratègic de la formació al llarg de la vida a Catalunya	**Línia d'actuació 3.B.** Informe sobre el sistema competencial del nou model de formació al llarg de la vida	**Línia d'actuació 3.C.** Sistema de validació: passaport de competències
OE3.1. Definir i promoure el perfil de persona orientadora, i incloure-hi les tasques, les eines i el coneixement de l'oferta i els agents implicats. **OE3.2.** Fer més partícip l'alumnat al procés d'orientació. **OE3.3.** Assegurar que cada estudiant disposa d'un acompanyament durant totes les fases de la formació. **OE3.4.** Facilitar un acompanyament posterior a la finalització de la formació en els casos que l'alumnat ho necessiti. **OE3.5.** Garantir l'atenció a la diversitat de l'alumnat.		
Eix 4. Adaptació de la formació al llarg de la vida en els processos vitals de cada persona		
Línia d'actuació 4.A. Estudi sobre les millores de flexibilitat de la formació al llarg de la vida	**Línia d'actuació 4.B.** Introducció d'instruments, metodologies i espais innovadors	**Línia d'actuació 4.C.** Enfocament modular i competencial dels continguts de competències
OE4.1. Disminuir l'absentisme a la formació al llarg de la vida i millorar els mecanismes de (re)incorporació a la formació. **OE4.2.** Augmentar la flexibilitat del currículum formatiu per adequar-lo a les necessitats de l'alumnat. **OE4.3.** Facilitar la validació de competències i coneixements a través de la confecció de mòduls adequats a les necessitats actuals. **OE4.4.** Promoure els aspectes de gestió dels centres i les entitats que facilitin i agilitzin els tràmits. **OE4.5.** Millorar la motivació i la incentivació de l'alumnat a través de la facilitació d'espais i recursos que s'adaptin a les seves necessitats. **OE4.6.** Incorporar metodologies innovadores per millorar el rendiment.		

> > >

Eix 5. Impuls de la qualitat i el reconeixement de la formació al llarg de la vida	
Línia d'actuació 5.A. Creació d'un grup d'interlocució entre Administració, professionals i alumnat	**Línia d'actuació 5.B.** Dissenyar una formació universitària especialitzada per a docents i persones formadores de la formació al llarg de la vida
OE5.1. Impulsar i assegurar el reconeixement de la formació al llarg de la vida dins el sector, mitjançant la implicació de l'Administració. **OE5.2.** Garantir la inclusió de la formació al llarg de la vida en els espais institucionals i els àmbits educatius. **OE5.3.** Promoure els valors de la formació al llarg de la vida dins les polítiques socials de desenvolupament comunitari. **OE5.4.** Garantir una formació especialitzada i de qualitat per a docents de la formació al llarg de la vida. **OE5.5.** Formar tots els perfils professionals involucrats en la formació al llarg de la vida en continguts i mètodes adaptats a la formació de persones adultes. **OE5.6.** Augmentar els coneixements sobre els beneficis de la formació durant l'edat adulta entre tots els professionals implicats.	

Eix 6. Dotació de visibilitat i difusió a la formació al llarg de la vida		
Línia d'actuació 6.A. Elaboració i implementació d'un pla de visibilització de la formació al llarg de la vida dins el sector educatiu	**Línia d'actuació 6.B.** Creació d'una comissió de màrqueting	**Línia d'actuació 6.C.** Transformació dels centres de formació de persones adultes
OE6.1. Augmentar la visibilitat de la formació al llarg de la vida dins el sector a través de la presència en els esdeveniment vinculats a l'educació. **OE6.2.** Augmentar la visibilitat de la formació al llarg de la vida a tot el públic objectiu mitjançant campanyes de màrqueting i publicitat. **OE6.3.** Difondre de manera efectiva l'oferta formativa de la formació al llarg de la vida i les opcions disponibles. **OE6.4.** Transformar els espais de formació de persones adultes per afavorir-ne la visibilitat dins els barris i municipis, i atraure un nombre més gran de persones interessades.		

Eix 7. Revisió dels sistemes d'avaluació i seguiment de la formació al llarg de la vida
Línia d'actuació 7.A. Creació d'un nou model d'avaluació per a la formació al llarg de la vida
OE7.1. Revisar i actualitzar els sistemes d'avaluació actuals de la formació al llarg de la vida d'acord amb la perspectiva de formació al llarg de la vida i de competències clau. **OE7.2.** Promoure la participació de tots els agents implicats en la construcció d'un nou model d'avaluació. **OE7.3.** Desplegar el model d'avaluació de la formació al llarg de la vida a entitats educatives formals, no formals i informals.

Font: elaboració pròpia.

Priorització

Com s'ha comentat anteriorment, **els eixos estratègics i les línies d'actuació presentades es poden implementar de manera independent o paral·lela, sense la necessitat d'un pla estratègic que en guiï la implementació**. Algunes línies d'actuació es podrien dur a terme, per exemple, amb una implicació més forta dels agents principals (centres, entitats socials, alumnat) i el suport de l'Administració. Per acomplir aquesta estratègia, però, cal **establir una priorització que permeti, d'una banda, identificar aquestes accions que es podrien dur a terme a curt termini amb els recursos i l'organització que hi ha actualment; i, de l'altra, identificar les accions que suposarien una palanca de canvi per avançar cap a un model de formació al llarg de la vida**. A continuació, es presenten aquestes dues prioritzacions:

- **Priorització segons viabilitat**: accions que es podrien dur a terme a curt termini aprofitant els recursos, les sinergies i les oportunitats que hi ha, amb el suport de l'Administració, però amb un fort colideratge entre els agents implicats (centres, entitats, serveis públics, etc.).
- **Priorització segons impacte**: accions a mitjà-llarg termini, amb un fort lideratge de l'Administració pública, que representen palanques de canvi per arribar a formular un nou model de formació al llarg de la vida a Catalunya.

FIGURA 4

Priorització de les accions segons viabilitat i impacte

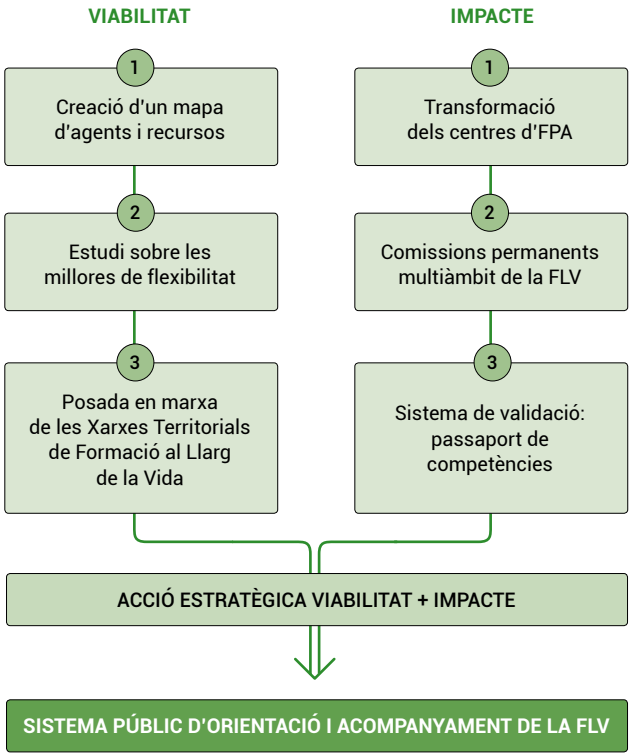

Font: elaboració pròpia.

TAULA 26

Priorització segons viabilitat

1. CREACIÓ D'UN MAPA D'AGENTS I RECURSOS QUE ACTUEN EN LA FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA (Línia d'actuació 2.C.)
Fortaleses/oportunitats
• S'obté una fotografia dels agents i els recursos que hi ha a cada territori, de la formació al llarg de la vida i des de tots els àmbits. • Permet establir les relacions entre aquests agents i recursos, els rols de cadascú i les seves funcions. • Permet detectar oportunitats i mancances específiques de cada territori. • Hi ha iniciatives en marxa que es podrien replicar (vegeu «ForMap» a l'apartat de «Bones pràctiques»). • Dona visibilitat al sector i a les entitats locals.
Debilitats/amenaces
• Cal una forta implicació per part de les entitats que liderin el procés.
2. ESTUDI SOBRE LES MILLORES DE FLEXIBILITAT (Línia d'actuació 4.A.)
Fortaleses/oportunitats
• La situació actual de pandèmia i de crisi social fa que sigui necessari un estudi per determinar quins processos i dinàmiques dificulten a les persones adultes accedir a formacions que necessiten. • Aquest estudi ajudaria a millorar la introducció de nous mètodes, especialment vinculats a la formació a distància. • Reforça la idea de descentralització de la formació continuada i l'autonomia de cada territori per decidir quins són els processos i els formats més adients en funció de les necessitats detectades. • S'avança cap una formació més adaptada a la vida adulta i a les necessitats d'avui dia, ja que l'actual sistema de matriculació, calendaris, durada dels cursos, etc., segueix el model escolar.
Debilitats/amenaces
• A l'hora de plantejar formacions no presencials, cal tenir en compte la bretxa digital. Una part de la població necessita alfabetització en aquest aspecte o no té recursos materials per seguir cursos en línia.

>>>

3. POSAR EN MARXA LES XARXES TERRITORIALS DE FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA (Línia d'actuació 2.B.)
Fortaleses/oportunitats
• Es crea un espai de diàleg permanent entre els diferents agents implicats en la formació al llarg de la vida de cada territori: centres oficials, entitats del tercer sector, serveis públics de l'àmbit socioeducatiu, ciutadania i administracions locals. • S'estableix un lideratge cooperatiu entre els diferents agents (centres i entitats). La funció de l'Administració és d'acompanyament. • Es construeix una visió comuna i un llenguatge compartit, indispensables per articular un sector. • S'estableixen relacions i també entre agents de diferents àmbits. • Territorialització: es poden dur a terme accions conjuntes tenint en compte les necessitats de cada territori i els recursos disponibles a cada territori.
Debilitats/amenaces
• Implica un lideratge cooperatiu entre els diferents agents, és a dir, una implicació forta i continuada i que no depengui de l'Administració. • Procés lent, que requereix un alt grau de participació de diversos agents. • Cal finançament per a l'entitat que assumeixi la funció de secretaria tècnica de cada xarxa territorial de formació al llarg de la vida.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 27

Priorització segons impacte

1. TRANSFORMACIÓ DELS CENTRES OFICIALS DE FORMACIÓ DE PERSONES ADULTES EN ESPAIS MÉS OBERTS A LA CIUTADANIA (Línia d'actuació 6.C.)
Fortaleses/oportunitats
• La transformació dels centres de formació de persones adultes cap a un model més atractiu i més obert a la comunitat es pot fer a través d'un procés participatiu amb docents, alumnat, altres professionals dels centres i entitats properes al centre. Aquest procés participatiu pot fer emergir propostes i activitats que es poden dur a terme aprofitant els recursos que ja hi ha disponibles al territori o que pot gestionar el mateix alumnat (com ara grups de criança compartida, tallers de lectura, tallers de cuina, etc.). • Hi ha iniciatives transformadores a Catalunya que es poden reproduir o adaptar. • S'enforteix la relació del CFPA amb altres oportunitats formatives i professionals que ofereix el territori. • Permet tenir una visió més comunitària i establir sinergies amb altres espais educatius, socials i empresarials que hi hagi prop del CFPA. • L'oferta dels centres ja està territorialitzada, no cal la implicació de l'Administració.
Debilitats/amenaces
• Procés lent que requereix un alt grau de compromís i participació dels centres. • Manca de recursos humans i materials dels centres.
2. COMISSIONS PERMANENTS MULTIÀMBIT DE LA FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA (Línia d'actuació 1.B.)
Fortaleses/oportunitats
• La creació d'una comissió catalana de formació al llarg de la vida permet establir una estratègia comuna per a tots els agents implicats en la formació de persones adultes (centres, entitats, serveis, etc.). • Les comissions territorials permeten territorialitzar l'estratègia marcada per la comissió catalana de formació al llarg de la vida. • Permet donar resposta a la necessitat de definició sobre què ha de ser la formació al llarg de la vida i quins agents hi han d'estar implicats. • Permet millorar la necessitat de coordinació entre agents implicats. • L'oferta dels centres oficials ja està territorialitzada. Es pot reproduir el model incorporant les entitats socials de formació de persones adultes i altres agents de l'àmbit no formal i informal. • Aquestes comissions es poden emmarcar en el pla estratègic de transformació de la formació al llarg de la vida que està elaborant el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. • Dona reconeixement i visibilitat a la formació de persones adultes.

>>>

Debilitats/amenaces
• A l'hora de plantejar formacions no presencials cal tenir en compte la bretxa digital. Una part de la població necessita alfabetització en aquest aspecte o no té recursos materials per seguir cursos en línia.
3. SISTEMA DE VALIDACIÓ: PASSAPORT DE COMPETÈNCIES (Línia d'actuació 1.B.)
Fortaleses/oportunitats
• Es pot prendre com a referència el treball que s'està duent a terme actualment des del Consell Català de Formació Professional, per desenvolupar un procediment d'avaluació i acreditació de la competència professional i l'homologació i l'autorització dels centres, entitats i persones que hi participen. • A aquest sistema de validació caldria afegir-hi altres competències bàsiques per a la vida adulta, no només les que tenen a veure amb el món laboral. • Dona valor als aprenentatges que s'adquireixen en entorns no formals i informals.
Debilitats/amenaces
• Cal un treball que impliqui agents molt diversos per determinar quines són les competències bàsiques no professionals i per establir un sistema de validació que tingui en compte també espais no formals i informals.

Font: elaboració pròpia.

TAULA 28

Acció estratègica (viabilitat + impacte)

POSAR EN MARXA UN SERVEI D'ORIENTACIÓ PER A L'APRENENTATGE AL LLARG DE LA VIDA (Línia d'actuació 3.A.)
Fortaleses/oportunitats
• Es creen punts d'orientació oberts a tota la ciutadania en els quals se centralitza tota l'oferta formativa que tenen les persones adultes (centres oficials, entitats i serveis públics). • Enllaça la formació de persones adultes amb altres serveis de la comunitat, com ara oficines d'ocupació, oficines d'habitatge, instituts, etc. Es poden crear «itineraris vitals» que englobin aquestes necessitats. • Fa més accessible la formació als «no alumnes» (persones que necessitarien formar-se, però que no arriben a les opcions disponibles). • Des del Departament d'Educació ja s'ha posat en marxa un pla d'orientació als centres oficials. • La ubicació d'aquests punts pot ser en equipaments públics que ja hi hagi. • Dona visibilitat a la formació de persones adultes, una de les principals necessitats que afecta tant els centres oficials com les entitats del tercer sector.
Indicacions per a la implementació
• El servei d'orientació hauria tenir dues estructures: – D'una banda, un espai municipal (o de barri/territori) que tingui una funció orientativa i de derivació cap als recursos disponibles. La gestió d'aquest espai hauria de ser municipal. – De l'altra, dins dels centres, una figura d'orientació i acompanyament que pugui donar eines i criteris a les persones perquè puguin decidir els seus itineraris formatius amb garanties. La gestió d'aquesta figura ha de recaure en mans de la Generalitat.
Debilitats/amenaces
• Implica crear un perfil professional que pugui donar resposta a les demandes d'orientació i acompanyament, amb un alt coneixement de tot el sector. • Implica lideratge i finançament per part de les administracions públiques.

Font: elaboració pròpia.

6 Conclusions

El context actual del sector de la formació de persones durant l'etapa adulta es troba en un moment de canvi en tots els sentits: des de nous perfils i necessitats canviants de les persones que es volen formar, passant per l'aparició de noves competències clau per a la societat actual, fins a temes més estructurals sobre la mateixa organització, la governança i la definició del sector. **Cal plantejar estratègies clares sobre el camí cap al qual volem que vagi la formació al llarg de la vida a Catalunya** i, a partir d'aquí, establir línies d'actuació i mesures que hi contribueixin.

La primera part de l'estudi planteja una sèrie de **necessitats i reptes** fortament interrelacionats que són el punt de partida per repensar les estratègies de futur:

- La formació per a persones adultes no pot basar-se en el mateixos paràmetres escolars de la infantesa i l'adolescència, perquè tracta una etapa vital diferent. En primer lloc, **cal que la formació sigui flexible i s'adapti a les necessitats de les persones adultes** pel que fa a continguts, metodologia i organització. Els aprenentatges han d'oferir oportunitats perquè cada persona desenvolupi els seus projectes personals, professionals i de ciutadà o ciutadana. Cada vegada més, les persones adultes requereixen formació al llarg de la vida pel que fa a continguts transprofessionals i de competències transversals. Aquesta formació hauria de ser prou flexible per adaptar-se al context actual i a la situació de cada persona. Així mateix, els formats i les metodologies a través de les quals s'ofereix actualment la formació acostumen a estar força encotillats i caldria tendir

cap a mètodes més innovadors i una gestió de l'oferta quant a calendaris, matrícules, etc., més oberta i que respongui a les necessitats presents a cada territori.

- A més a més, hi ha la necessitat d'una millor **coordinació i relació entre etapes educatives, serveis i agents implicats**. Tot i que la realitat és molt heterogènia a cada lloc, s'observa una manera de treballar més pròxima i coordinada entre diferents agents en municipis petits. Tanmateix, la relació que hi ha amb els centres d'altres etapes educatives, i molt concretament amb els centres de secundària, també és molt heterogènia depenent de cada municipi i/o barri, ja que depèn de les accions que dugui a terme cada centre individualment, i no pas d'una estratègia global coordinada. En aquest sentit, cal la col·laboració i el traspàs d'informació entre centres de diferents etapes, sobretot tenint en compte que part de l'alumnat s'hi troba en transició. Així mateix, cal coordinar els recursos disponibles i mirar quines sinergies es poden crear a través d'un treball en xarxa, que també facilitarà la derivació entre serveis i el pas entre etapes educatives.

- En aquest sentit, la formació hauria d'estar sempre vinculada a l'entorn a través de **l'enfortiment de la relació amb els barris i la implicació de la comunitat**. Cal que es creïn aliances entre els diferents vèrtexs de l'educació (especialment entre els centres oficials i les entitats del tercer sector) també a l'etapa adulta, de la mateixa manera que s'està treballant a altres etapes educatives. Pel que fa als centres de formació de persones adultes, cal que es dotin de més autonomia i capacitat per poder gestionar-se segons cada realitat territorial. Pel que fa a les entitats socials, cal un sistema de finançament que doni més estabilitat i continuïtat als projectes educatius.

- Un altre punt prioritari i en el qual hi ha un fort consens és **la millora de l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat**. Des del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya ja s'estan fent

passos molt importants en aquest sentit als centres oficials, però caldria una estratègia més global per incorporar la figura d'orientació i acompanyament al sistema i establir un espai (físic i/o virtual) on qualsevol ciutadà pugui obtenir informació i veure les opcions formatives (formals, no formals i informals) que té en l'àmbit de territori. Així mateix, també cal l'acompanyament i el seguiment durant el procés de formació, i, fins i tot, posteriorment.

- Per un altre costat, es plantegen diferents necessitats de **formació de docents** de persones adultes, com ara l'especialització de continguts, mètodes pedagògics enfocats al col·lectiu de persones adultes i innovació metodològica que permeti adaptar-se a l'actualitat. Cal una oferta formativa universitària amb l'especialització de formació de persones adultes per millorar les competències generals de la professió, d'una banda, i revalorar els professionals d'aquesta branca, de l'altra.

- La **visibilitat i el reconeixement de la formació al llarg de la vida dins del sistema educatiu** és molt feble, i es tradueix, principalment, en una manca d'espai reconegut dins del sector. Ara bé, aquest àmbit tampoc es distingeix pel gruix de la societat com una necessitat o un servei bàsic que han de tenir els barris o els municipis. El fort desconeixement del sector alerta sobre la necessitat de donar-hi visibilitat en tots els àmbits.

- Tanmateix, hi ha certs perfils d'alumnes als quals és difícil d'accedir, i no només per manca de visibilitat del sector. Cal treballar per millorar **l'accés i la incorporació del perfil d'alumnat «que no arriba», els «no alumnes»**. No es disposa de gaire informació sobre aquest perfil, però sovint es tracta de persones migrades que no coneixen encara la llengua i els serveis disponibles. S'han de trobar els mecanismes per fer arribar la informació a totes les persones adultes que tinguin interès a formar-se.

- Finalment, per poder fer una avaluació més a fons de l'àmbit, cal **homogeneïtzar i ampliar la recollida i l'anàlisi de dades** amb un enfocament més ampli i, sobretot, més ben adaptat a la realitat de la formació de persones adultes. Actualment, les avaluacions de la formació formal se centren molt en el nombre de persones que assisteixen i/o que acaben els cursos oficials (rendiment acadèmic), però s'hi podrien introduir nous indicadors més relacionats amb la qualitat de l'aprenentatge, el funcionament del centre o el grau d'integració en el territori (el rendiment social, per exemple).

Per poder donar resposta als reptes i les necessitats de la formació durant l'etapa adulta, s'han identificat una sèrie d'eixos estratègics i línies d'actuació que cal desenvolupar per afavorir una millora educativa, equitativa i de qualitat durant l'etapa adulta:

- **Eix 1. Nou model de formació al llarg de la vida a Catalunya:** es proposa l'elaboració d'un **informe sobre el sistema competencial,** actualitzat segons la societat actual i les seves necessitats, i que, a continuació, permeti **posar en marxa un sistema de validació** que contribueixi a establir criteris homogenis per al reconeixement de l'adquisició de competències en els àmbits formal, no formal i informal.

- **Eix 2. Governança i relació amb la comunitat**: es proposa la **posada en marxa de comissions permanents de la formació al llarg de la vida,** tant en l'àmbit de Catalunya com territorials, formades per tots els agents de l'àmbit i liderades per l'Administració pública, que és qui ha de garantir l'equitat i l'accés a tota la població. Així, l'àmbit municipal s'ha de dotar de l'autonomia suficient per contextualitzar i gestionar el nou model a escala local. Amb l'objectiu de coordinar els recursos disponibles i establir sinergies i aliances a llarg termini entre els diferents vèrtexs i etapes de l'educació, es planteja la **creació d'un mapa d'agents i recursos** implicats en la formació al llarg de la vida, i també una **eina interactiva**

d'agents i relacions que es pugui adaptar al context de cada territori i que faciliti la derivació entre serveis.

- **Eix 3. Orientació i acompanyament**: es proposa la **posada en marxa a tots els territoris d'un sistema sistemàtic d'orientació i acompanyament per a l'aprenentatge al llarg de la vida**, gestionat des de l'àmbit local i que assegurarà l'atenció a la diversitat de tot l'alumnat.

- **Eix 4. Adaptació de la formació al llarg de la vida als processos vitals**: en primer lloc, es proposa l'elaboració d'un **estudi sobre les millores de flexibilitat de la formació al llarg de la vida**. En paral·lel, es treballen accions per **introduir instruments, metodologies i espais innovadors** adaptats a l'alumnat. Finalment, es planteja un nou **enfocament modular i competencial dels continguts**.

- **Eix 5. Qualitat i reconeixement**: la **creació d'un grup d'interlocució entre Administració, professionals i alumnat** pot contribuir a promoure els valors de la FLV dins les polítiques socials i augmentar els coneixements sobre els beneficis que té la formació durant l'edat adulta entre totes les persones professionals implicades. El reconeixement va lligat a l'impuls de la qualitat del sector i, en aquesta línia, també s'ha de garantir una formació adequada per als docents. Per això, es proposa el **disseny d'una formació universitària especialitzada**, incloent-hi continguts i mètodes pedagògics enfocats a la població adulta i metodologies innovadores.

- **Eix 6. Visibilitat i difusió**: la primera línia d'actuació és l'**elaboració d'un pla de visibilització** de la FLV dins del mateix sector educatiu que garanteixi la presència d'aquesta formació a qualsevol esdeveniment, de manera que enforteixi els lligams amb altres etapes educatives. Per arribar al públic objectiu, cal la **creació d'una comissió de màrqueting** específica que proposi campanyes que

comuniquin al públic què és la FLV, que trenquin tòpics i prejudicis i que mostrin els beneficis de l'aprenentatge al llarg de la vida. Per tot això, també es proposa la **transformació dels espais i els centres de formació de persones adultes** per fer-los més atractius i estimulants.

- **Eix 7. Revisió del sistema d'avaluació**: **nou model d'avaluació per a la formació al llarg de la vida** que revisi i actualitzi els sistemes actuals d'acord amb la perspectiva de formació al llarg de la vida i de competències clau. La construcció i el desplegament del nou model, que ha de tenir la participació de tots els agents implicats, es basa en els principis següents: ha de ser continuada durant tot el procés d'aprenentatge i multiagents, ha d'implicar de manera activa l'alumnat, i ha d'estar basada en competències. Caldrà un pla d'avaluació progressiu capaç d'anar generant una «cultura d'avaluació» entre tots els agents i les institucions que participen en la formació al llarg de la vida.

Cadascun d'aquests eixos fa referència a aspectes de l'FPA que caldria millorar, de manera que el canvi cap a un nou model de FLV a Catalunya pot començar per l'establiment d'un pla estratègic, liderat per l'Administració pública, en el qual es tinguin en compte tots aquests aspectes. També es pot començar per implementar línies d'actuació d'alguns eixos en concret, amb una implicació més forta dels agents principals (centres, entitats socials, alumnat) i el suport de l'Administració. Per dur a terme aquesta segona estratègia, però, cal establir una priorització que permeti, d'una banda, identificar les palanques de canvi per avançar cap a un model de formació al llarg de la vida; i, de l'altra, identificar les accions que es podrien dur a terme a curt termini, amb els recursos i l'organització que hi ha actualment.

A través del diàleg amb agents clau del sector, les accions que es prioritzen per la **viabilitat que tenen** són les següents:

1. **Creació d'un mapa d'agents i recursos que actuen en la formació al llarg de la vida**: ja hi ha iniciatives per crear eines en línia, en les quals es recullen els recursos formatius que hi ha en un territori tenint en compte els espais formals, no formals i informals. Aglutinar, endreçar i complementar aquestes iniciatives és una acció que es pot dur a terme a curt termini, amb una dotació de recursos moderada i comptant amb la participació i colideratge de diferent agents. Aquesta acció serviria per difondre i donar valor a l'oferta formativa per a persones adultes.

2. **Estudi sobre les millores de flexibilitat de l'FPA**: en la situació actual de crisi sanitària i social és prioritari veure de quina manera es poden flexibilitzar els processos i els mètodes per garantir que les persones puguin accedir a les formacions que necessiten i que, a més a més, puguin continuar-les. És una acció que caldria dur a terme a curt termini i que no necessita un finançament gaire elevat.

3. **Posada en marxa de xarxes territorials de formació al llarg de la vida**: es tracta d'establir xarxes d'agents educatius d'un municipi, barri o territori, de manera que la gestió de cada xarxa pugui quedar en mans de les entitats que hi participin. És una acció viable amb poc finançament, si hi ha una forta implicació de les entitats. Permet establir relacions entre agents educatius de diferents àmbits i crear sinergies.

Pel que fa a **l'impacte**, les accions que es prioritzen són:

1. **Transformació dels centres de formació de persones adultes (CFPA) cap a un model més atractiu i obert a la comunitat**: tot i que és una acció que necessita un fort lideratge i finançament de les administracions, suposaria un fort impacte en el sector. Es podria dur a terme a través d'un procés participatiu en què s'impliquessin docents, alumnat, altres professionals dels centres i entitats properes del territori. Hi ha iniciatives transformadores a Catalunya que es podrien replicar o adaptar per fer més viable el procés.

2. **Comissions permanents multiàmbit de la formació al llarg de la vida**: la creació de comissions permanents (comissió catalana de la FLV i comissions territorials de la FLV) donaria estructura i estabilitat a la formació de persones adultes i garantiria una estratègia comuna per a tots els agents implicats. Permetria, també, territorialitzar l'oferta i incloure les entitats del tercer sector en els plans educatius de municipi o de barri, i, d'aquesta manera, garantir-ne l'estabilitat econòmica.

3. **Sistema de validació: passaport de competències**. Prenent com a referència el sistema de validació de competències desenvolupat pel Consell Català de Formació Professional, es pot crear un sistema per validar competències bàsiques per a la vida adulta (i no només les que tenen a veure amb el món laboral). Aquesta acció suposaria un gran pas cap al model de formació al llarg de la vida, ja que permetria reconèixer i donar valor als aprenentatges que s'adquireixen en entorns no formals i informals.

A l'hora de fer la priorització de les accions, n'hi ha una que destaca pel que fa a la viabilitat i l'impacte que podria tenir: **posar en marxa un servei públic d'orientació per a l'aprenentatge al llarg de la vida**. La viabilitat està en el fet que el Departament d'Educació ja està treballant per posar una figura d'orientació en tots els centres oficials d'FPA, la qual

serviria com a base per crear un sistema d'orientació i acompanyament més ampli que també inclogui altres agents educatius i espais no formals i informals. És una acció d'impacte perquè dona visibilitat i valor a la formació de persones adultes i, alhora, suposa un avanç important cap al model de formació al llarg de la vida. Aquest sistema hauria de tenir dues estructures bàsiques: d'una banda, un espai municipal (o de barri) que serveixi per informar i derivar la ciutadania cap a les opcions disponibles (incloent-hi les entitats socials i els equipaments del territori); de l'altra, una figura d'orientació i acompanyament dins dels centres i entitats que doni eines i criteris a l'alumnat perquè pugui decidir i seguir els itineraris formatius que necessiti.

Per tancar aquest apartat de conclusions, i tenint en compte les necessitats, els reptes, les oportunitats i les experteses recollides, es fan unes reflexions finals sobre els **propers passos** de la formació de persones adultes.

En primer lloc, cal una reforma estructural, liderada per les administracions públiques (Generalitat, diputacions, ajuntaments), per avançar cap al model de formació al llarg de la vida i construir propostes educatives que responguin a les necessitats actuals. Hi ha una part de la població que necessita formar-se, però no arriba ni tan sols a conèixer les opcions que té disponibles perquè la difusió es fa per canals massa institucionals o no té els recursos per accedir-hi. Hi ha una altra part de la població que pot arribar a conèixer aquestes opcions, però no s'adapten a les seves condicions de vida.

Els centres oficials de formació de persones adultes treballen per oferir unes formacions de qualitat i contribueixen a la millora social del país, però no tenen reconeixement en el sector educatiu. Hi ha centres pioners al territori català que han creat espais en què aglutinen la formació de persones adultes, l'educació secundària i altres serveis essencials per a la vida adulta, com ara oficines d'atenció o serveis d'ocupació. Tanmateix, són iniciatives que es duen a terme amb l'impuls i la voluntat de les

persones professionals i les administracions locals, així que són accions puntuals i extraordinàries.

Les entitats del tercer sector que duen a terme formació de persones adultes són més properes al territori i ofereixen cursos més accessibles (per la manera com fan la difusió, per la durada, els horaris, etc.), i arriben a una població que d'altra manera no es podria formar, per la qual cosa contribueixen a crear una ciutadania més preparada i forta. Tot i això, es consideren espais educatius no formals, de manera que la majoria de les formacions que fan no estan acreditades i no poden atorgar titulacions. A més a més, el seu sosteniment econòmic depèn, generalment, de subvencions i donacions privades, fet que porta a les entitats a una situació d'inseguretat i inestabilitat pel que fa als projectes formatius que vulguin engegar.

Davant d'aquestes situacions, cal una reforma estructural que endreci l'oferta i les funcions dels diferents espais i els posi en relació amb les demandes i les necessitats que hi ha. Ara bé, com que això comporta un procés llarg, es podrien fer alguns passos, mentrestant, per avançar i millorar alguns aspectes:

- Revisar i recollir les iniciatives, les experiències i les bones pràctiques de formació al llarg de la vida que ja s'estan duent a terme a Catalunya, principalment, però també a altres territoris, amb l'objectiu d'establir un punt de partida d'una reforma global. És a dir, aquelles iniciatives que englobin aprenentatges més enllà dels contextos educatius formals i que tinguin en compte les necessitats del territori i de la comunitat.

- Donar estabilitat a aquestes iniciatives, administrativament i econòmicament, perquè puguin desenvolupar el projecte formatiu amb garanties. Aquesta acció es pot dur a terme a través de plans de desenvolupament de barris, plans educatius de municipi o plans d'entorn, com ja s'està fent en alguns casos. Així mateix, se'n podria

estudiar l'escalabilitat per poder reproduir-les a altres territoris, de manera adaptada i sense que perdin qualitat o efectivitat.

- Establir uns estàndards de qualitat i/o un segell de garantia per a les iniciatives que segueixen el model d'aprenentatge al llarg de la vida.

Totes aquestes accions es poden dur a terme fins i tot de manera paral·lela, perquè són complementàries. Poden contribuir a una millora tant pel que fa a la situació dels centres, les entitats socials i altres agents que intervenen en l'FPA, com per les persones que necessiten formar-se, ja que donen una visibilitat i estabilitat més grans a les iniciatives que ja hi ha al territori i que, per la seva gestió i funcionament, estan donant resposta a necessitats detectades.

La formació de persones adultes arrossega una falta de reconeixement i suport, tant en el context català com espanyol, tot i ser reconeguda per la UNESCO com una eina imprescindible per a la reducció de desigualtats socials i la millora del desenvolupament cultural de tota la societat. A aquesta situació, s'hi suma el context actual de crisi sanitària i social, que ha fet encara més visibles i agudes les desigualtats educatives i laborals del nostre territori. Així, doncs, és imprescindible prendre mesures per intentar pal·liar o, almenys, fer decréixer aquestes desigualtats. Garantir la continuïtat dels aprenentatges durant l'etapa adulta i procurar que les persones que necessiten formació per tirar endavant els seus projectes vitals, professionals, familiars i comunitaris no es quedin al marge és una manera de fer-ho.

Bibliografia

ALBAIGÉS, B. (2017). «La política educativa al tombant de la crisi econòmica», a *Observatori de l'educació local. Anuari 2017*, p. 23-53. Barcelona: Diputació de Barcelona (Sèrie Educació).

BONAL, X. i SCANDURRA, R. (2019). *Equidad y educación en España. Diagnóstico y prioridades*. Recuperat de: https://www.kaidara.org/ca/recursos/equidad-y-educacion-en-espana-diagnostico-y-prioridades/

CAPSADA, Q. i VALIENTE, O. (coords.) (2015). *Els reptes en matèria de competències de la població adulta. Una comparativa internacional a partir de les dades PIAAC*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill (Polítiques, núm. 83). Recuperat de: https://fundaciobofill.cat/publicacions/els-reptes-en-materia-de-competencies-de-la-poblacio-adulta

CASAMITJANA, M. i altres (2005). *La formació de persones adultes a Catalunya: propostes per afavorir la participació i evitar la desigualtat*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill (Debats, núm. 9). Recuperat de: https://fundaciobofill.cat/publicacions/la-formacio-de-persones-adultes-catalunya-propostes-afavorir-la-participacio-i-evitar

CHACÓN, M. i altres (2006). *Diagnòstic de la formació de Persones Adultes a Catalunya*. Barcelona: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu.

COLOM CAÑELLAS, A. (2005). «Continuidad y complementariedad entre la educación formal y no formal». *Revista de Educación*, núm. 338, p. 9-22. ISSN 0034-8082.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2017). *La formació de persones adultes a la demarcació de Barcelona*.

Principals resultats del Panel sobre els centres i serveis municipals de formació de persones adultes. Recuperat de: https://www.diba.cat/documents/94105123/ 115195250/PanelEMPA2016.pdf/ 7144703b-effa-4788-baad-c7ac683657e3

Felgueroso, F. (2015). *Claves para mejorar la educación y formación de adultos en España en la post-crisis*. Madrid: Fundación Ramón Areces.

García Espejo, I. i Ibáñez Pascual, M. (2013). «La educación no formal. Desigualdades en el acceso a la formación de los trabajadores en España». *Revista Internacional de Sociología*, vol. 71, núm. 3, p. 593-616. ISSN: 0034-9712.

Lebron, A. i Ruiz, L. (2006). «Propostes per l'educació de persones adultes del futur, des del moviment de persones participants». *Revista Papers d'Educació de Persones Adultes*. núm 50, p. 13-15. Barcelona: AEPA.

Llorent-Garcia, V. i López-Azuaga, R. (2013). «Buenas prácticas inclusivas en educación formal y no formal: Análisis de experiencias educativas reales en la provincia de Cádiz». *Revista de Educación Inclusiva*, vol. 6, núm. 3, p. 174-192. ISSN-e 1889-4208.

Martínez, M. (2017). *Les escoles municipals de persones adultes com a agent educatiu del municipi*. Barcelona: Diputació de Barcelona (Formació en Educació).

Parreira do Amaral i altres (2020). *Lifelong Learning Policies for Young Adults in Europe*. Bristol: Bristol University Press, Policy Press.

Pastor Homs, M. I. (2001). «Orígenes y evolución del concepto de educación no formal». *Revista Española de Pedagogía*, any LIX, núm. 220, setembre-desembre 2001, p. 525-544.

Prats, Joaquim (2015). «La crisi de l'educació no és tan sols una crisi d'educació». Barcelona: Universitat de Barcelona (Lliçó Inaugural del Curs Acadèmic 2015-2016).

Sánchez-Gelabert, A. (2017). *L'educació al llarg de la vida a Barcelona: educació post-obligatòria i pràctiques educatives comunitàries*. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB). Cerdanyola del Vallès: Universitat Autònoma de Barcelona.

Touriñán López, J. M. (1996). «Análisis conceptual de los procesos educativos formales, no formales e informales». *Revista de Teoría de la Educación*, núm. 8, p. 55-79. Salamanca: Universidad de Salamanca.

Universidad Internacional de Valencia (2015). *¿Qué se entiende por educación no formal?* Recuperat de: https://www.universidadviu.es/que-se-entiende-por-educacion-no-formal/

Llistat de persones participants

Àngels Almendros
Consorci d'Educació de Barcelona. Inspecció

Rosa Maria Artigal
Consorci d'Educació de Barcelona

Josep Miquel Arroyo Baena
Docent d'educació de persones adultes

Núria Aupí Gifre
Cap d'Educació de l'Ajuntament de Palafrugell

Abel Caldera
Institut Obert de Catalunya (IOC)

Enric Castellà
Director del Servei d'Ordenació Curricular de l'Educació d'Adults

Borja Castellet
Fundació El Llindar

Amaya Cazorla
Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat

Rosa Maria Falgàs
Presidenta de l'Associació Catalana per a l'Educació, la Formació i la Recerca (ACEFIR)

Alfons Formariz
Mestre d'educació de persones adultes, exprofessor de formació permanent i educació de persones adultes de la Universitat de Barcelona

Lourdes Garcia
Consorci d'Educació de Barcelona. Inspecció

Julia Garrido
Escola de Vida Les Planes - Florida

Neus Gómez Matarán
Diputació de Barcelona. Gerència de Serveis d'Educació

Javier Íñiguez
Docent d'educació de persones adultes

Neus Lorenzo
Exsubdirectora general
de Transformació Educativa.
Departament d'Educació

Màrius Martínez
Professor d'Orientació Professional
de la Universitat Autònoma de
Barcelona. Pedagog. Doctor en
Ciències de l'Educació

Ángel Marzo
Docent d'educació de persones adultes.
Professor de la Universitat de Barcelona

Carme Massa
Consorci d'Educació de Barcelona.
Inspecció

Florenci Mena
Docent d'educació de persones adultes

Karla Montenegro
Escola de Vida Les Planes - Florida

Ramón Paraíso
Docent d'educació de persones adultes

Emili Pérez Bustin
Consorci d'Educació de Barcelona.
Coordinador tècnic d'ensenyaments
especialitzats i formació d'adults

José Pilar
Departament d'Educació. Cap del Servei
d'Educació al Llarg de la Vida

Lluís Puigdemont
Fundació SER.GI

Ester Rams
La Troca. Escola Comunitària
de Formació Permanent

Isa Redaño
Associació Martinet Solidari

Adriana Sabaté
La Troca. Escola Comunitària
de Formació Permanent

Antonia Salazar
Eicascantic-Espai d'Inclusió
i Formació Casc Antic

Jaume Sans
Docent d'educació de persones adultes

Josep Lluís Serrano
Departament d'Educació.
Sub-director general de
Transformació Educativa

Maria José Sola
Bibliotecària de les biblioteques
dels centres de formació de persones
adultes

Gemma Verdés
Consorci d'Educació de Barcelona.
Directora de l'Àrea d'Ensenyaments
Postobligatoris

Marta Vilar
Coordinadora de la Llengua.
Comissió de Formació

Joffre Villanueva
Comissionat de l'Ajuntament
Barcelona

INFORMES BREUS 73

La formació de persones adultes és una etapa estratègica en la qual hi ha en joc la millora del nivell educatiu del país, la reducció de les desigualtats socials i el desenvolupament del conjunt de la societat. A Catalunya, la formació de persones adultes, malgrat la seva articulació com a política pública, és un sector força afeblit a conseqüència d'haver estat durant molt de temps en la perifèria de les polítiques educatives. A més, requereix una revisió urgent per adequar-se als requeriments actuals de l'aprenentatge al llarg de la vida: des de nous perfils i necessitats de les persones que es volen formar, passant per l'aparició de noves competències clau per a la societat actual, fins a com actualitzar l'organització, la governança i la definició del sector. Aquest document analitza els reptes principals de la formació durant l'etapa adulta i identifica les estratègies i actuacions necessàries per fer-hi front. L'informe proposa un nou model de formació al llarg de la vida a Catalunya que integra les xarxes de centres de formació d'adults i les iniciatives comunitàries amb l'objectiu d'estructurar una veritable política de formació en l'etapa adulta.

FUNDACIÓ
BOFILL